

A LÉGZŐ- ÉS EMÉSZTŐ- RENDSZER SZÖVETTANA

Dr. Németh Anna

A légzőrendszer részei

1. Levegőszállító részek:

a) extrapulmonalis légutak: cavum nasi, nasopharynx, larynx,
trachea, főbronchusok

b) pulmonalis légutak: bronchusfa: (bronchusok, bronchiolusok)

2. Légzőfelszínek: alveolusok (gázcsere!)

I. Légutak

I. Tunica mucosa

1. Epithel „respiratorikus epithel”: többmagsoros csillós

hengerhám

Csillós hámsejtek

Basalis tartaléksejtek

Becher-sejtek

Endokrin sejtek

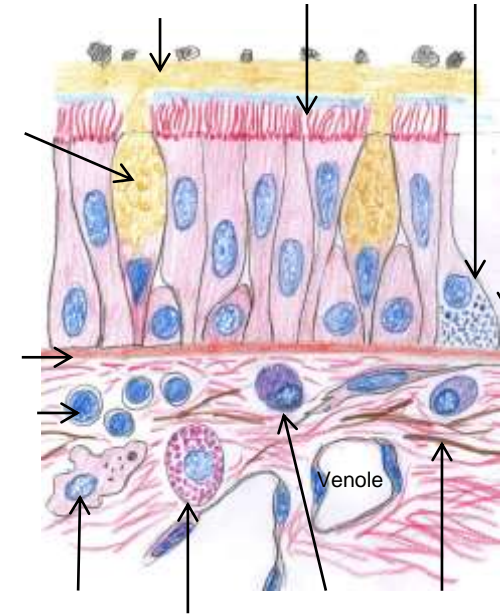
2. L. propria: laza kötőszövet

Lymphatikus sejtek (lymphocyták, plasmasejtek, makrophagok), nyirokfolliculusok, hízósejtek. tonsilla pharyngea.

kevert mirigyek (főleg mucinosus végkamrák)

elastikus rostok és membránok (főleg a gégeben és a tracheában)

vénás plexusok

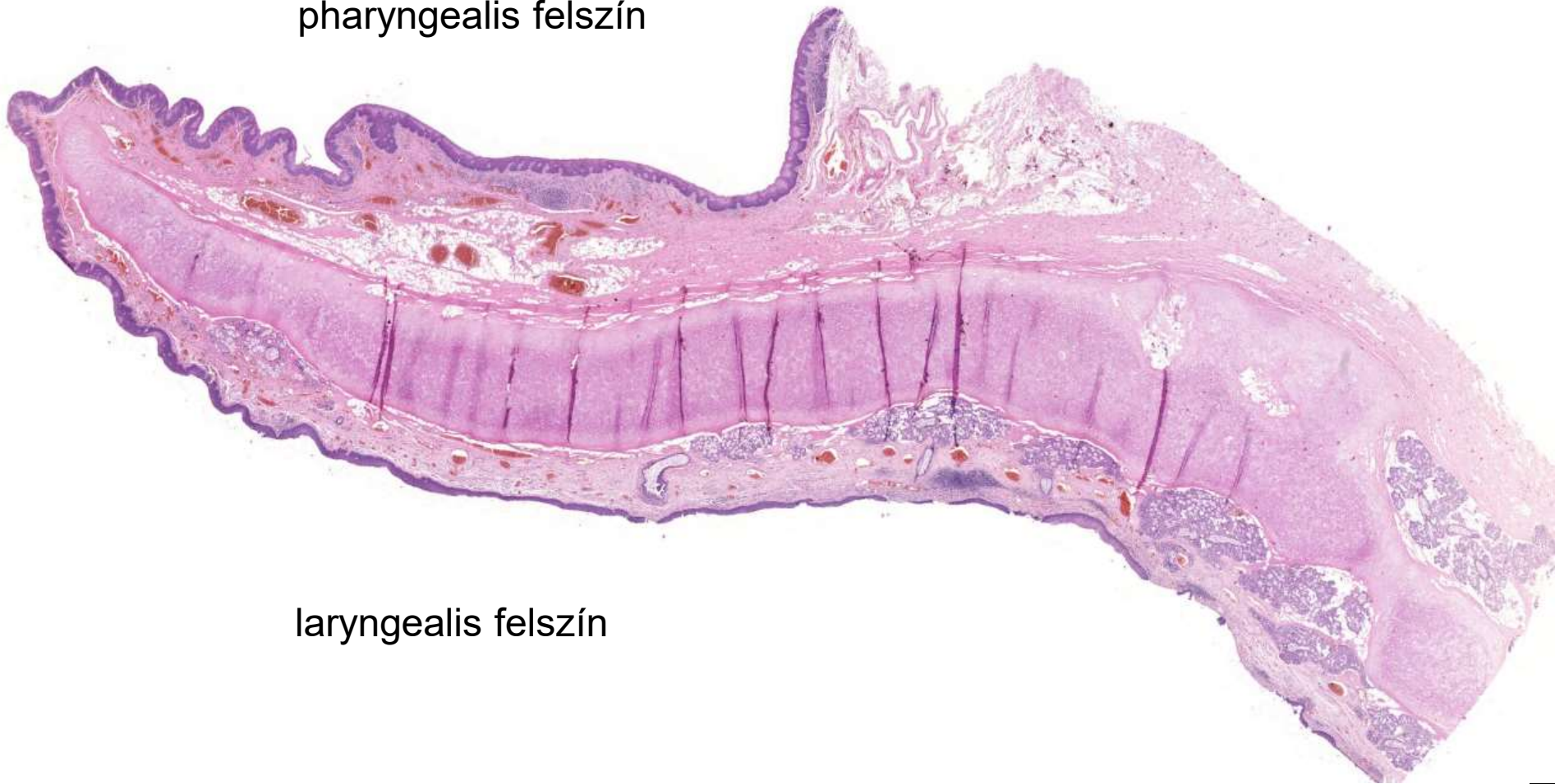
II. Tunica fibromusculocartilaginea (védő váz: kötőszöveti rostokból, izomrétegből, porcból, csontból (orrüreg))

III. Tunica adventitia. laza kötőszövet

Epiglottis

pharyngealis felszín

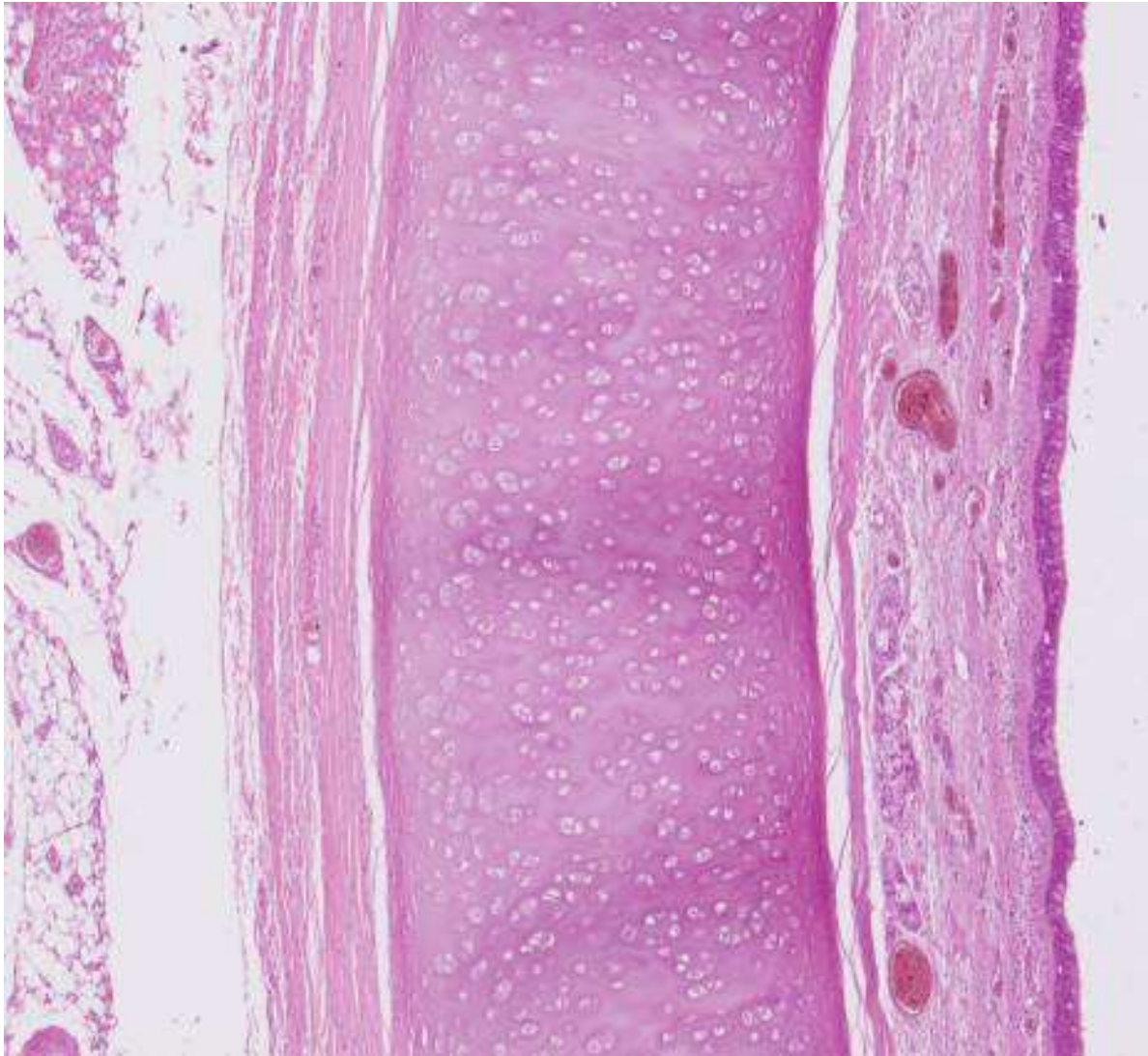
laryngealis felszín

Larynx

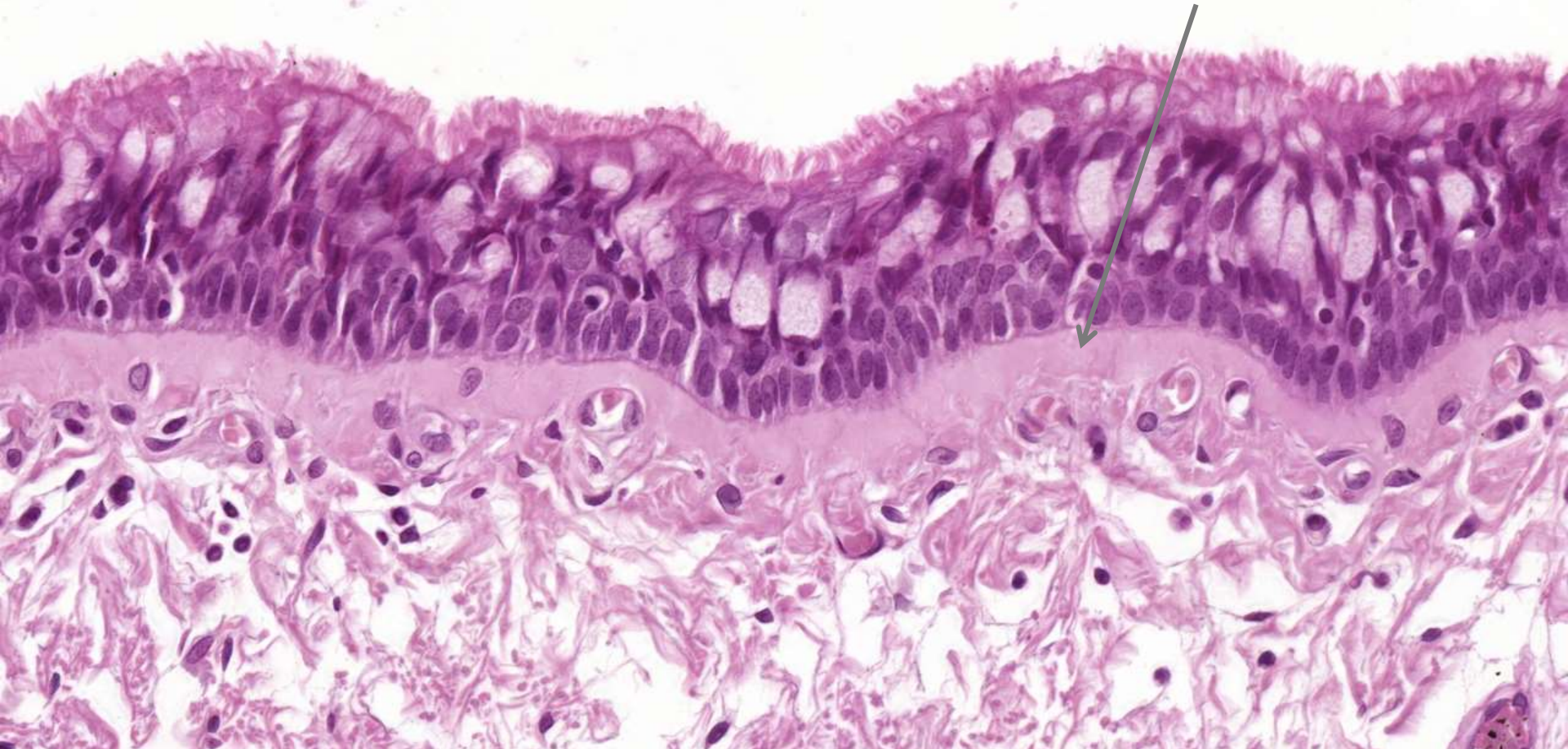

Trachea

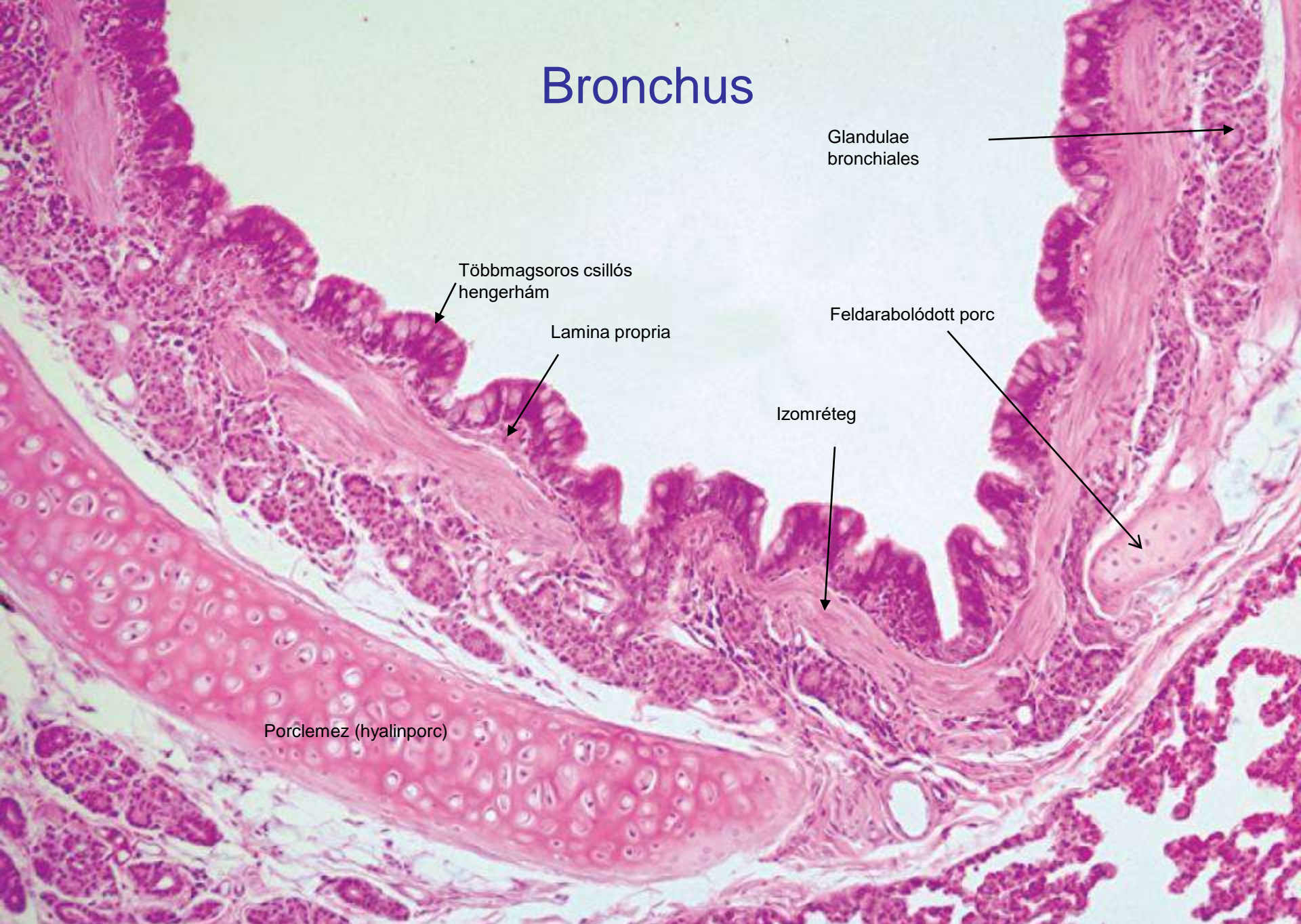

Trachea

„membrana basalis”

Bronchus

Glandulae
bronchiales

Többmagsoros csillós
hengerhám

Lamina propria

Feldarabolódott porc

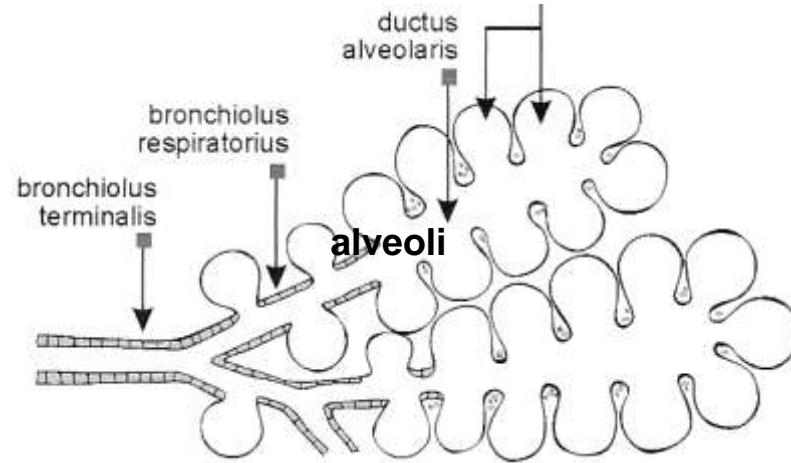
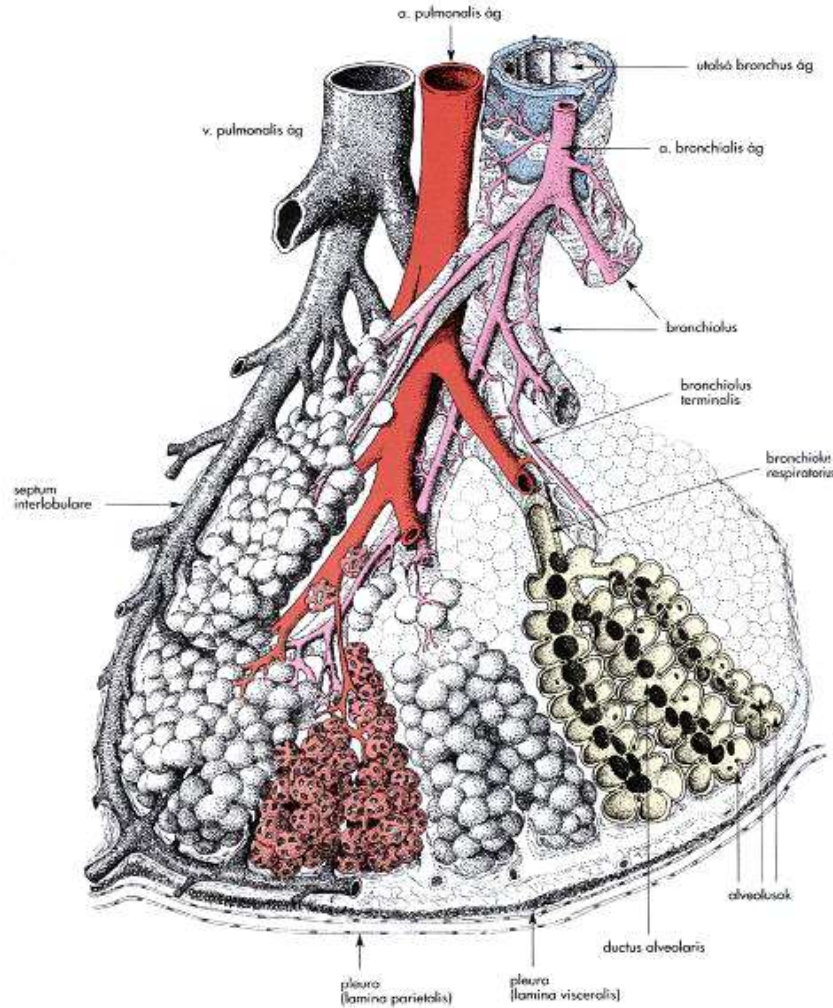
Izomréteg

Porclemez (hyalinporc)

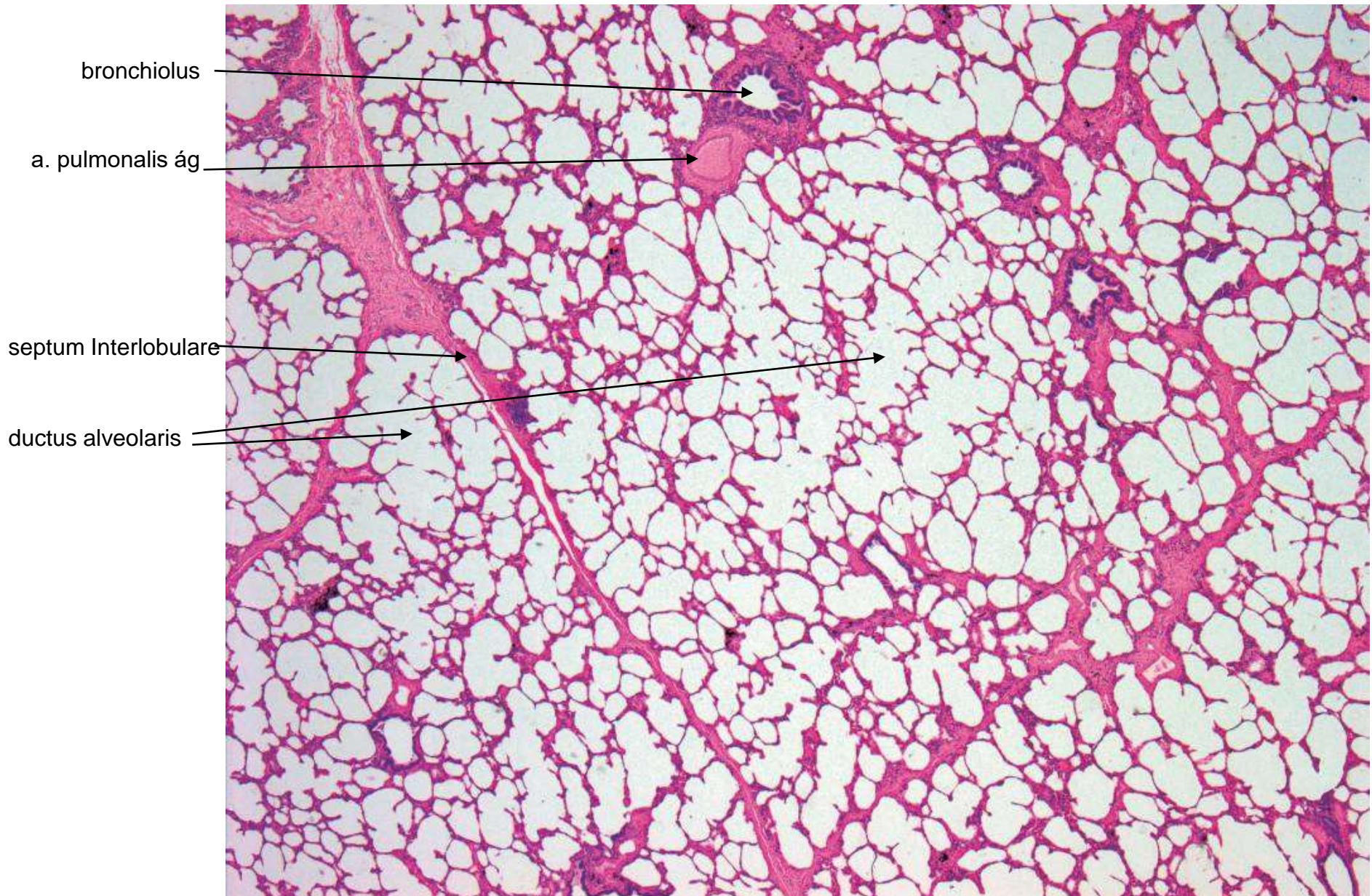

A légutak végső elágazásai

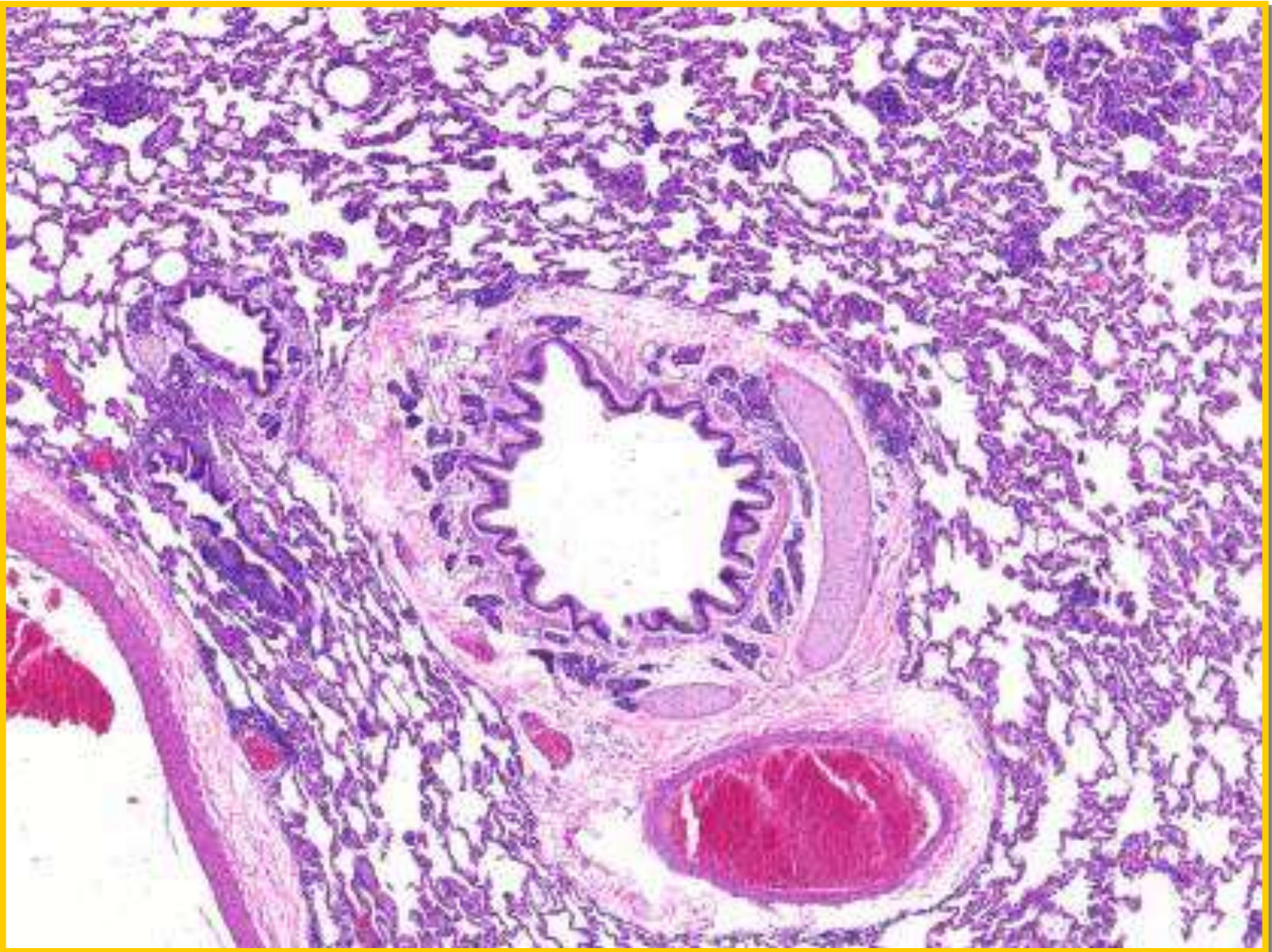
- bronchiolus terminalis
- bronchiolus respiratorius
- ductus és saccus alveolaris

Tüdő parenchyma

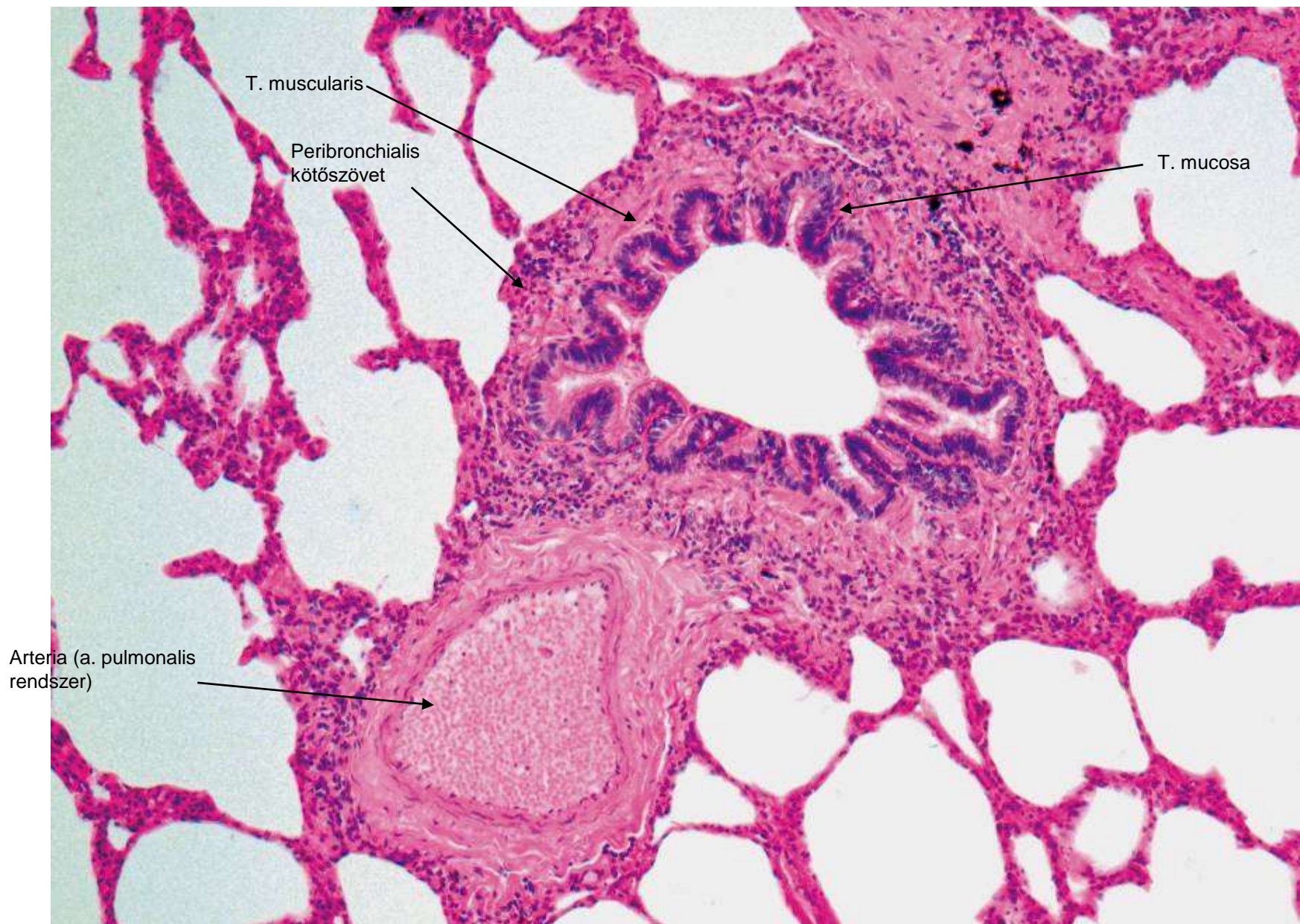

Tüdő

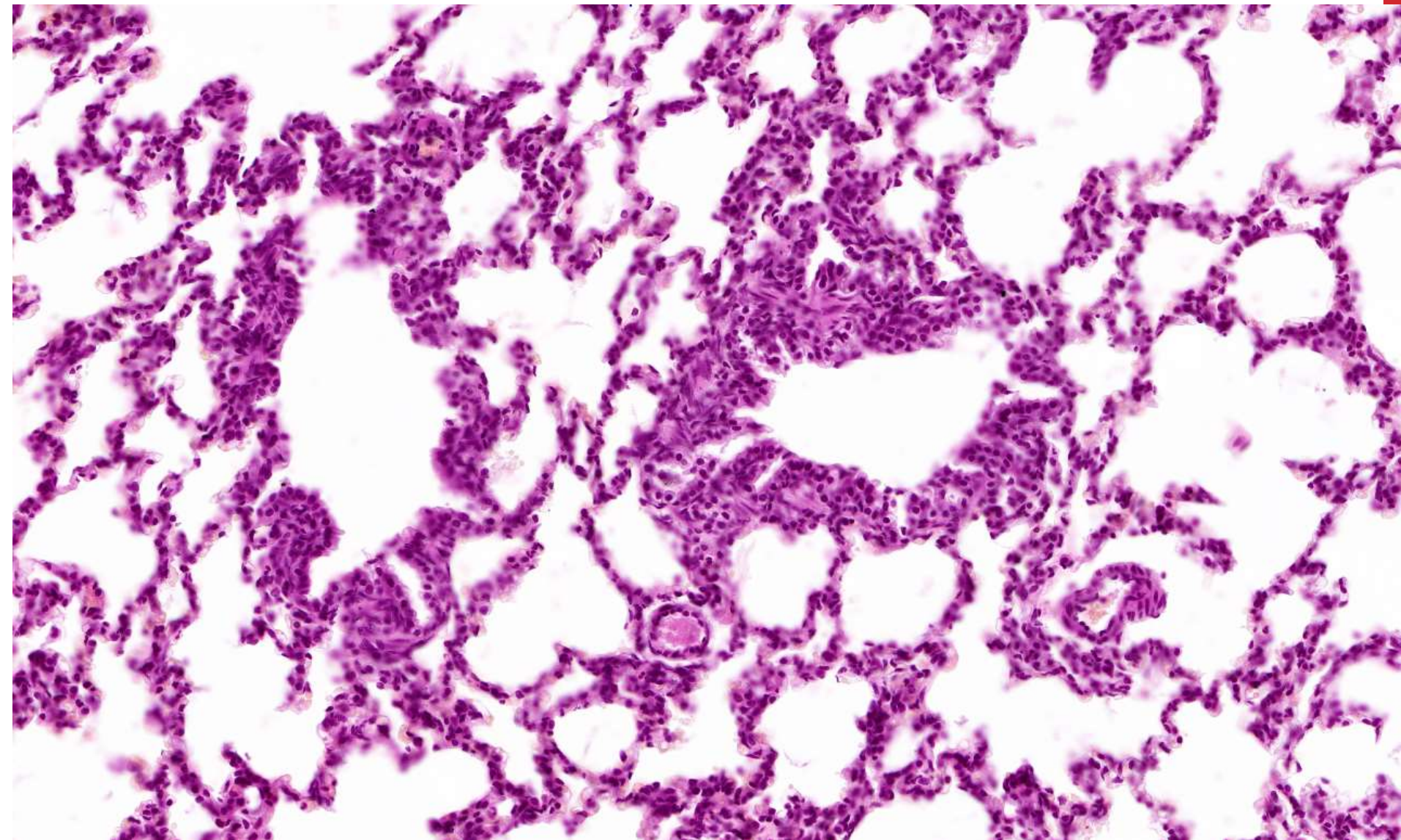

Bronchiolus

(átmérő < 1 mm) porcszövet és mirigy nincs

Bronchiolus

Respiratorios felszín:

Alveoli

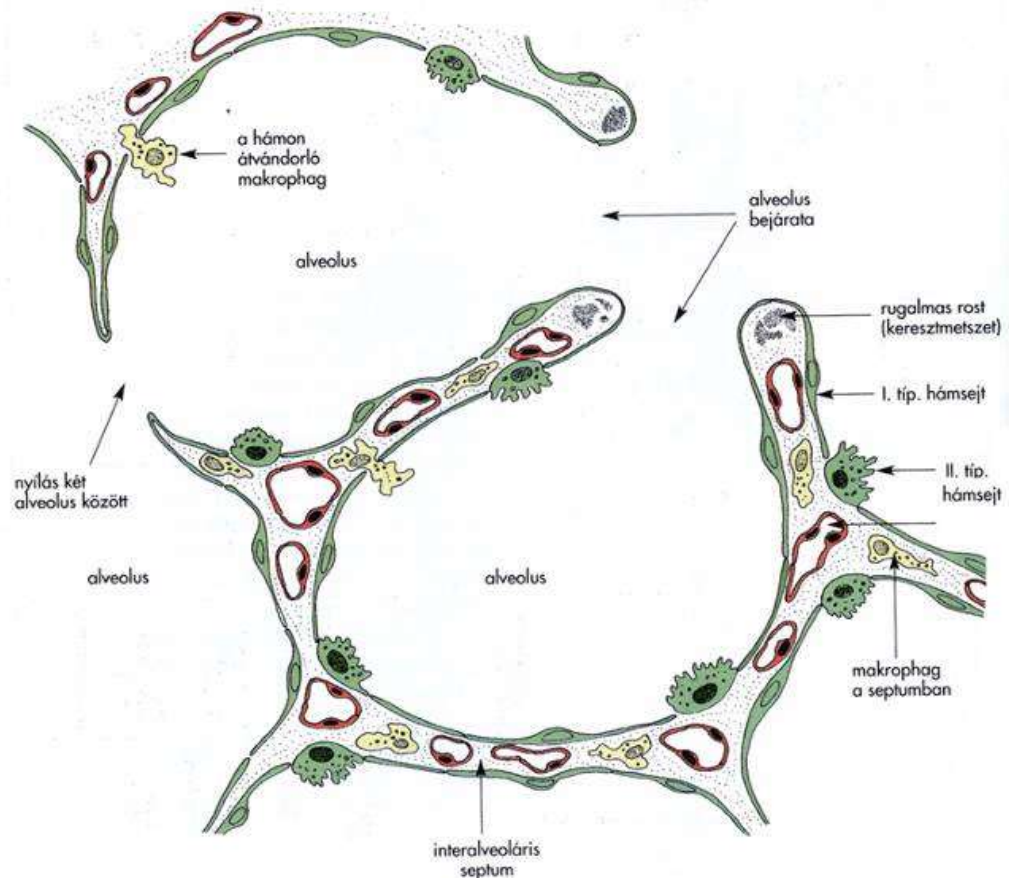
Alveolusok: 350 μm

I típusú sejtek: laphámsejtek, a felület 95%-át fedik, (z. occludens)

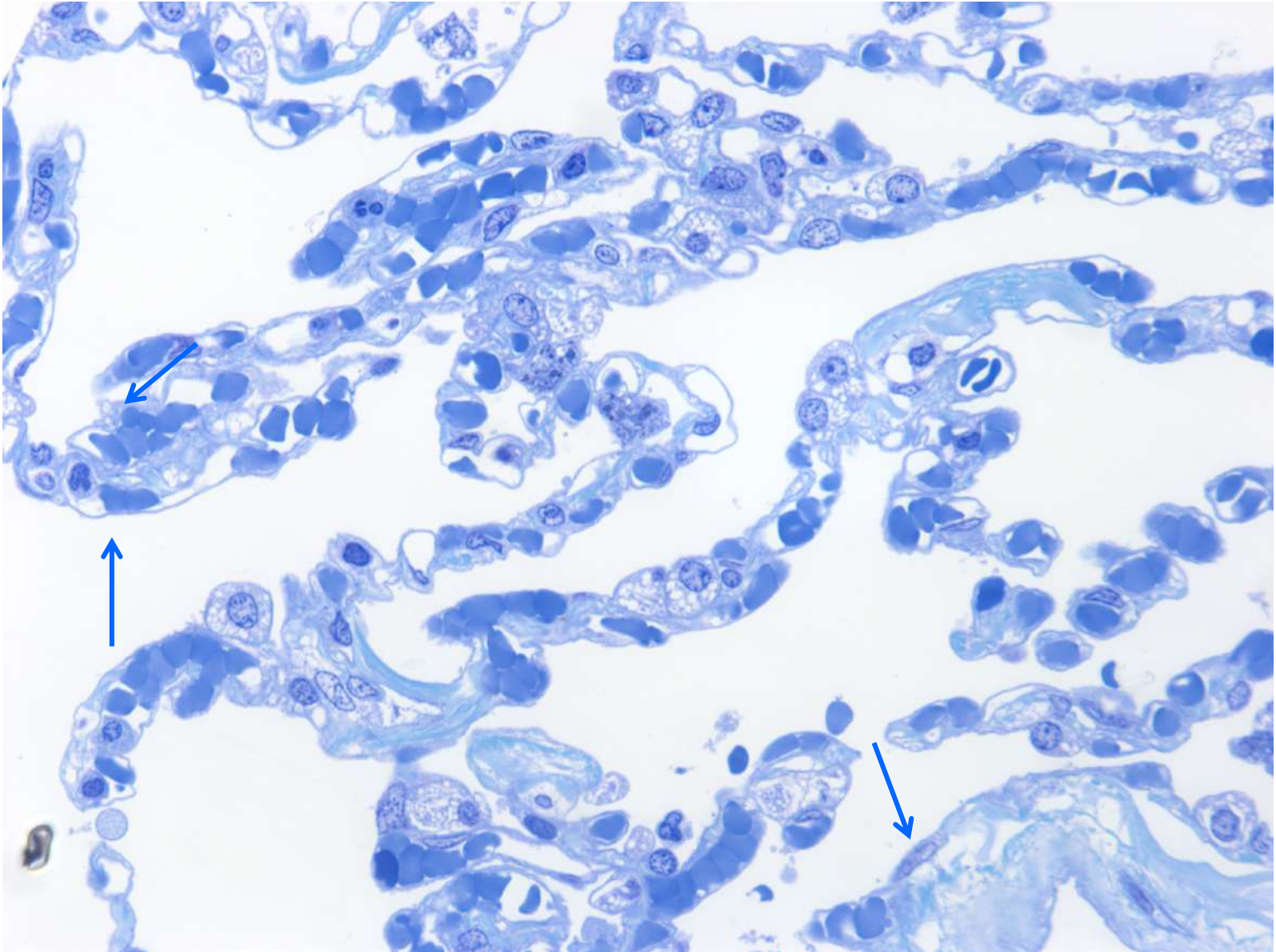
Funkció: gázcsere diffúzióval

II típusú sejtek: köbhámsejtek, lipid-tartalmú vakuoliumokkal).

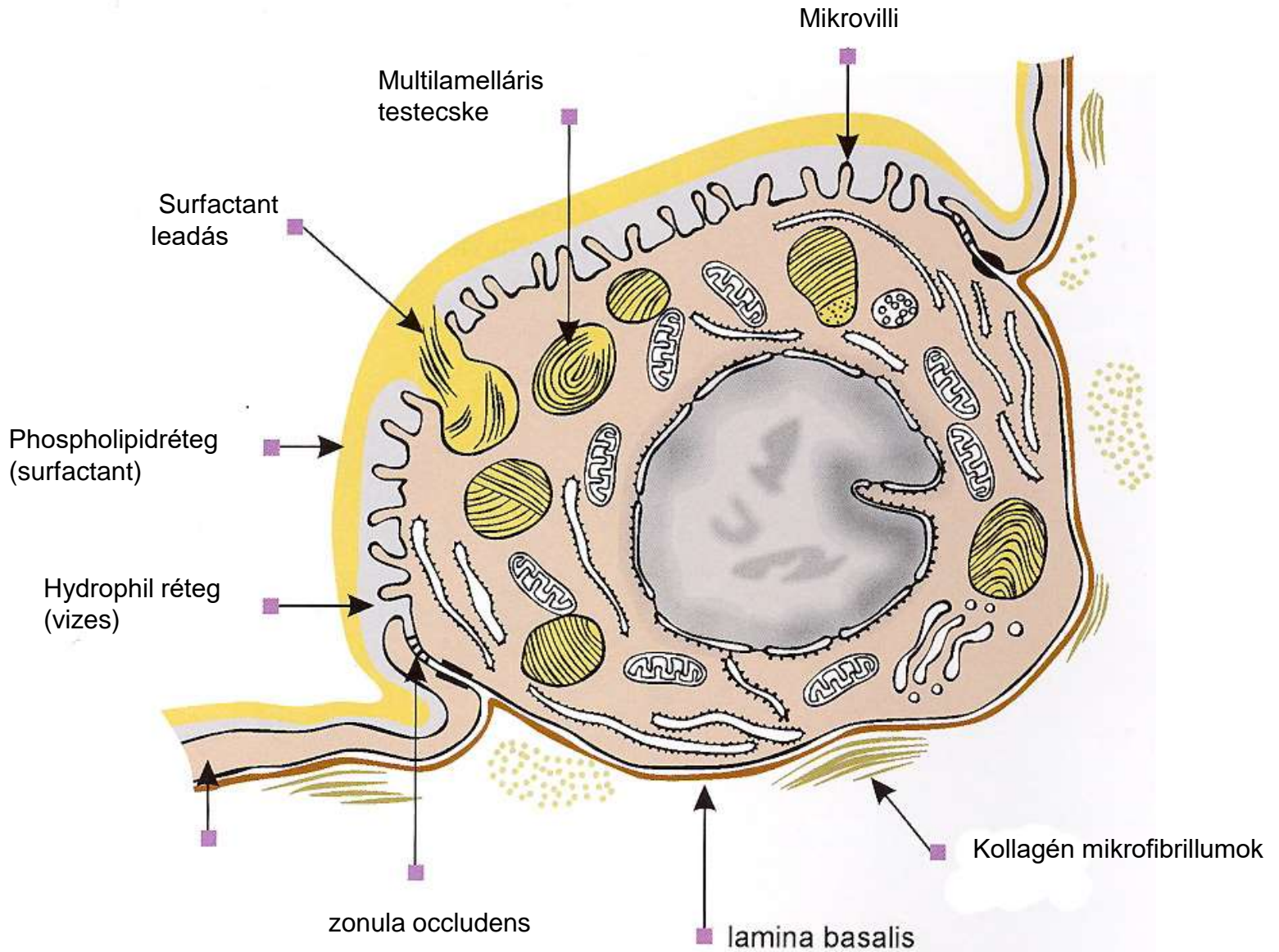
Funkció: surfactant termelés (Phospholipid)

Alveolusok: pneumocyták

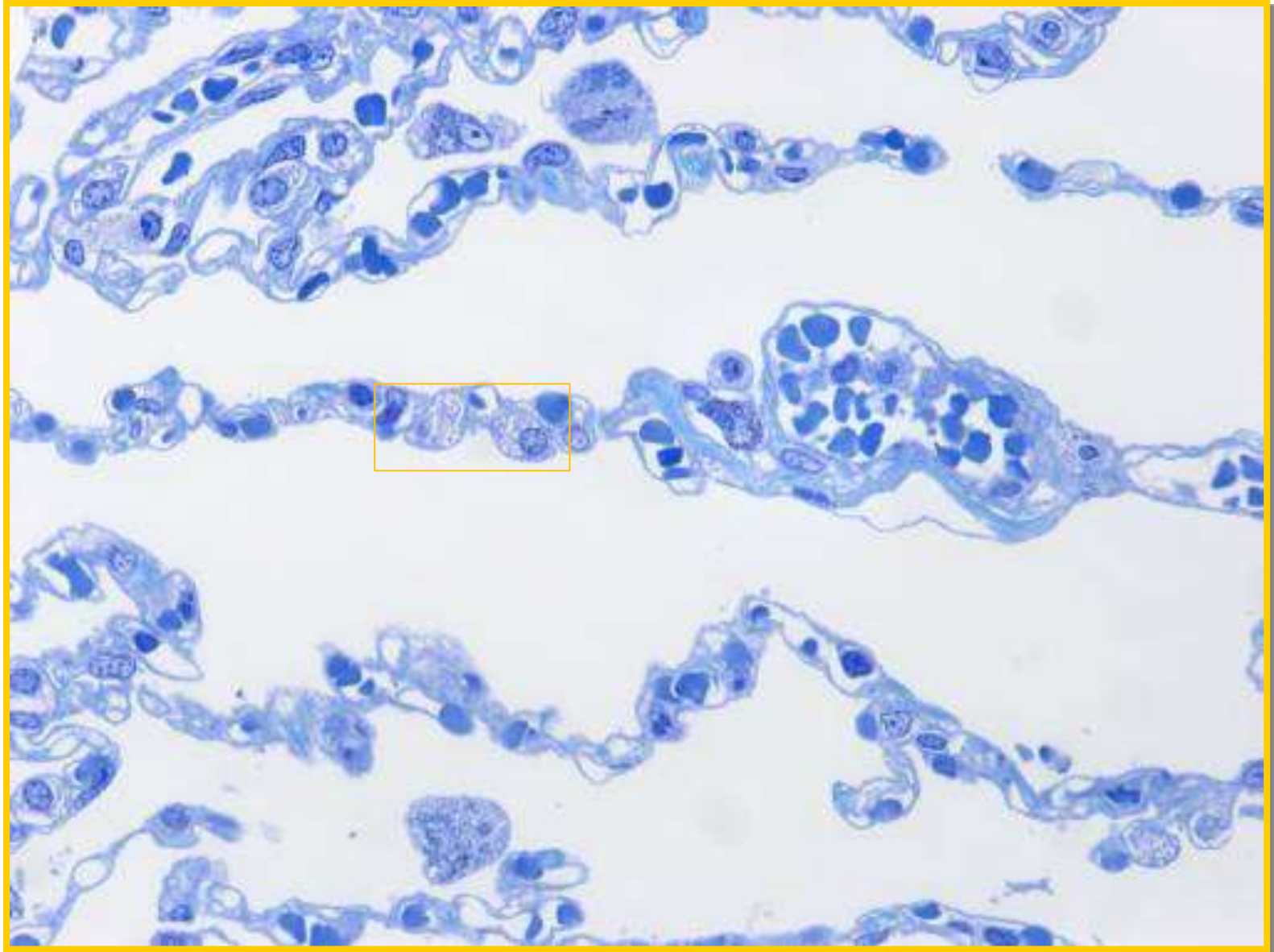

II típusú alveolaris epithelsejt

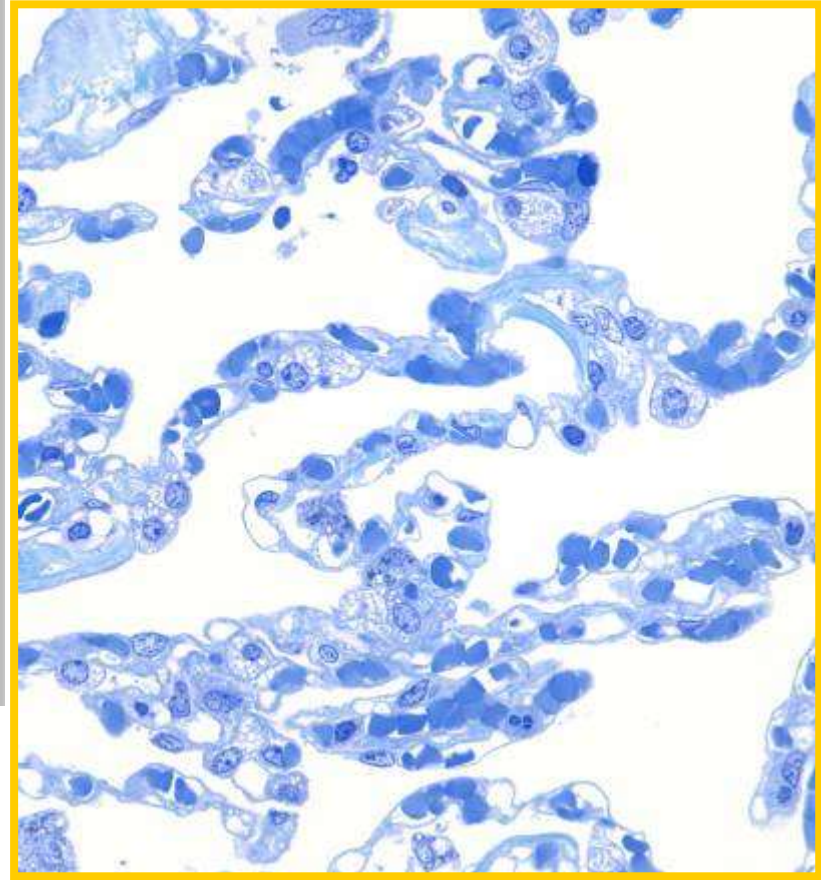
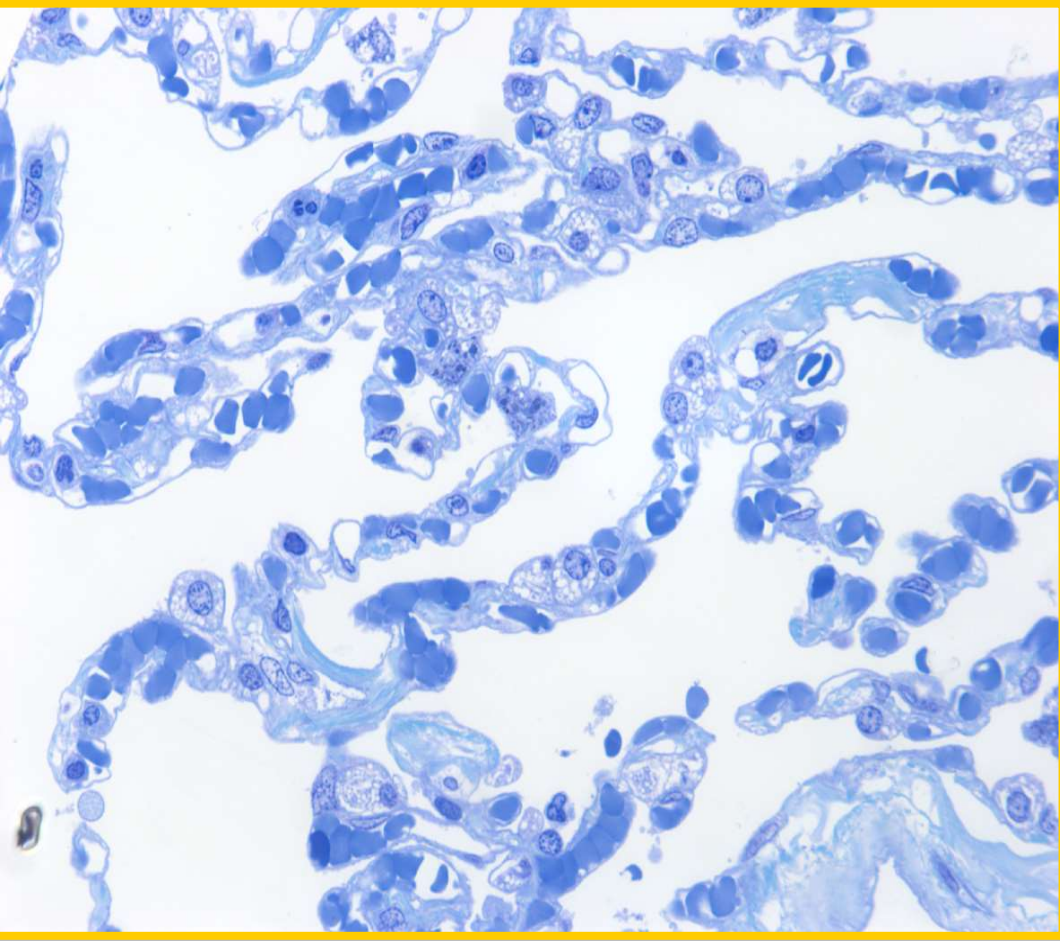

Alveolusok: II típusú alveoláris epithelsejt

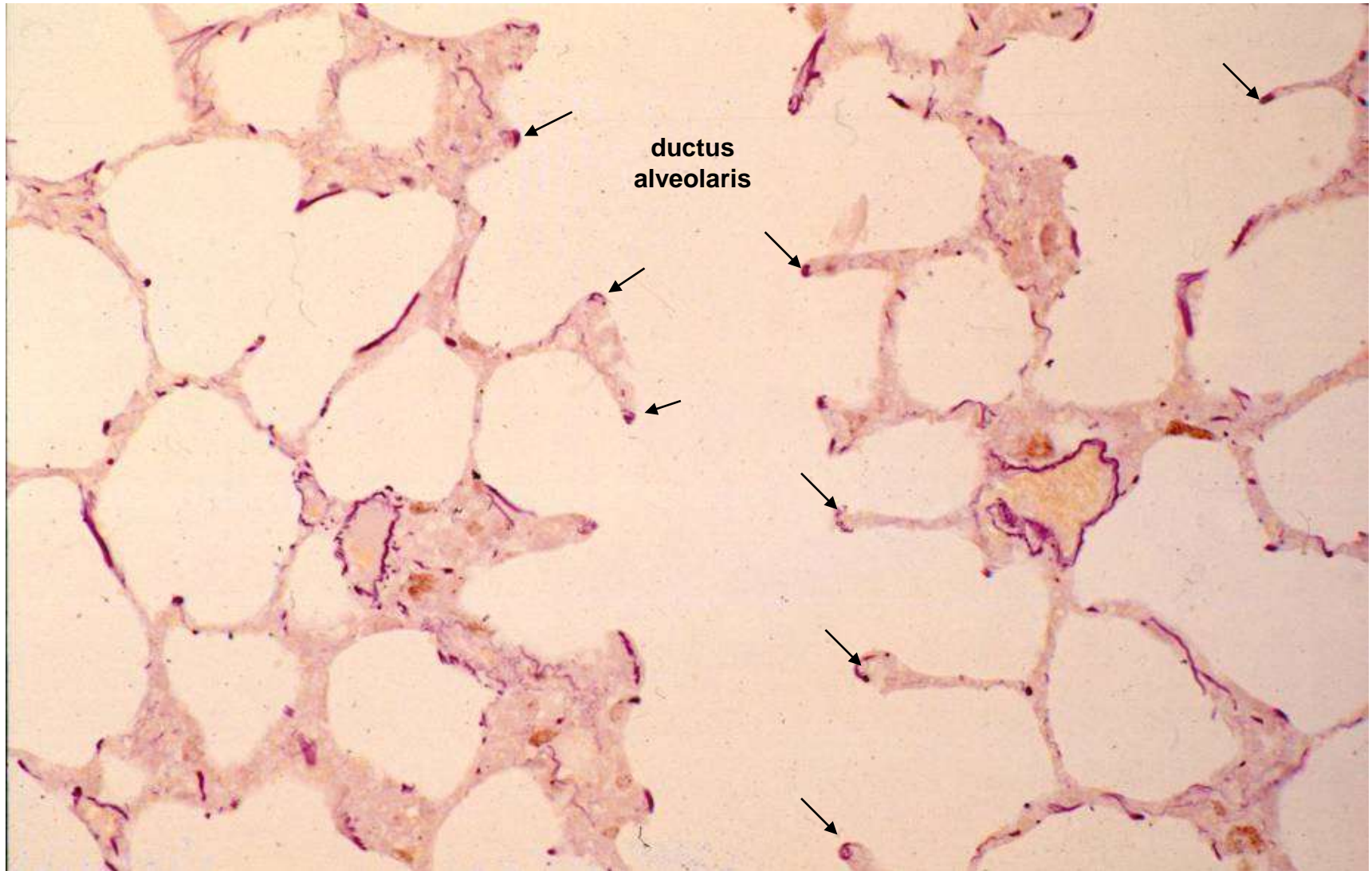
Pneumocyták, alveoláris makrofágok

Elastikus rostok a tüdőszövetben

(fontos a légzőmozgásoknál és a bronchiolusok nyitvatartásában).

Elastikus rostok az alveolusok bemeneténél és az Interalveoláris septumokban

Emésztő rendszer

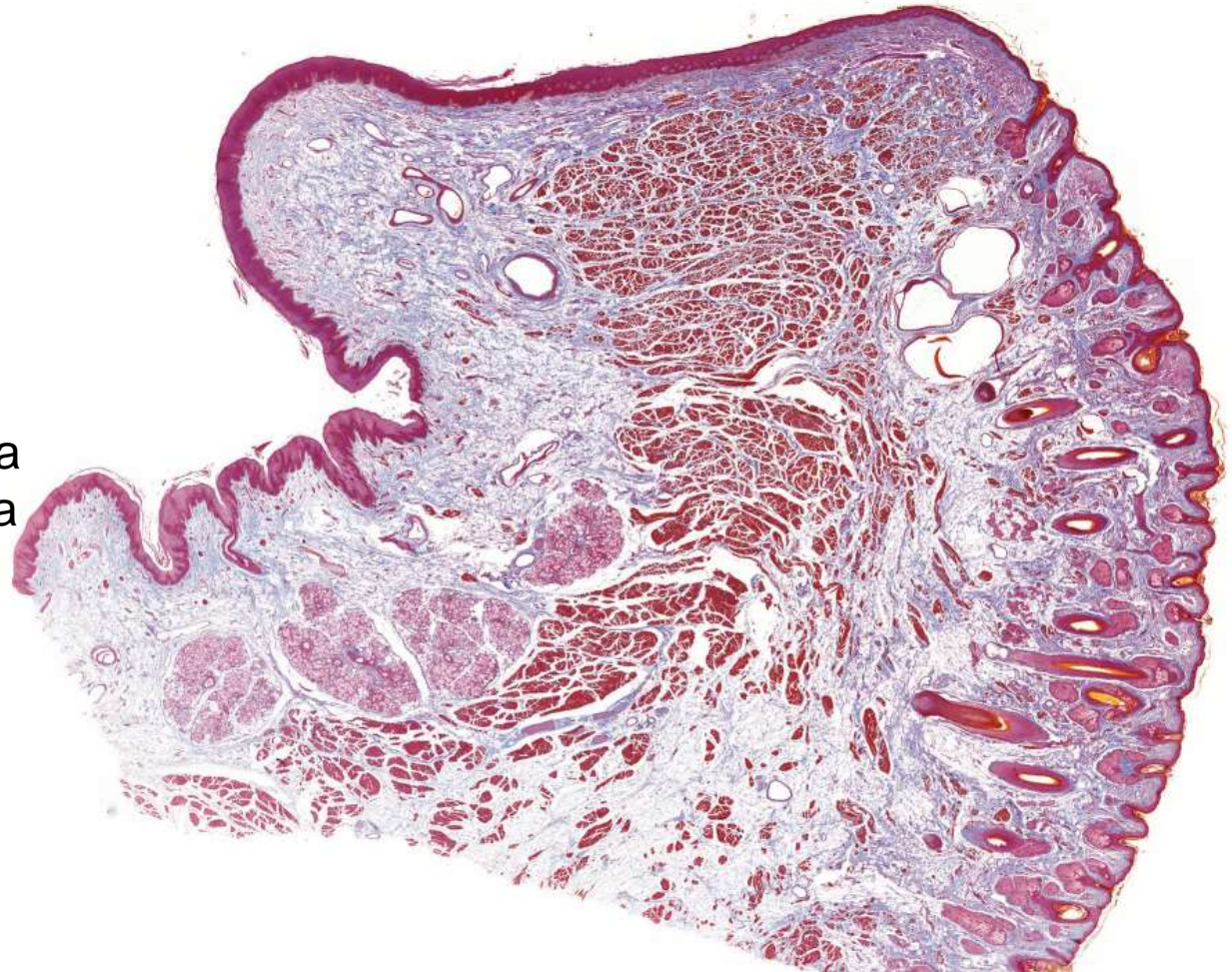
1. szájüreg: ajak, fogak, nyelv, nyálmirigyek

2. nyelőcső

3. gyomor

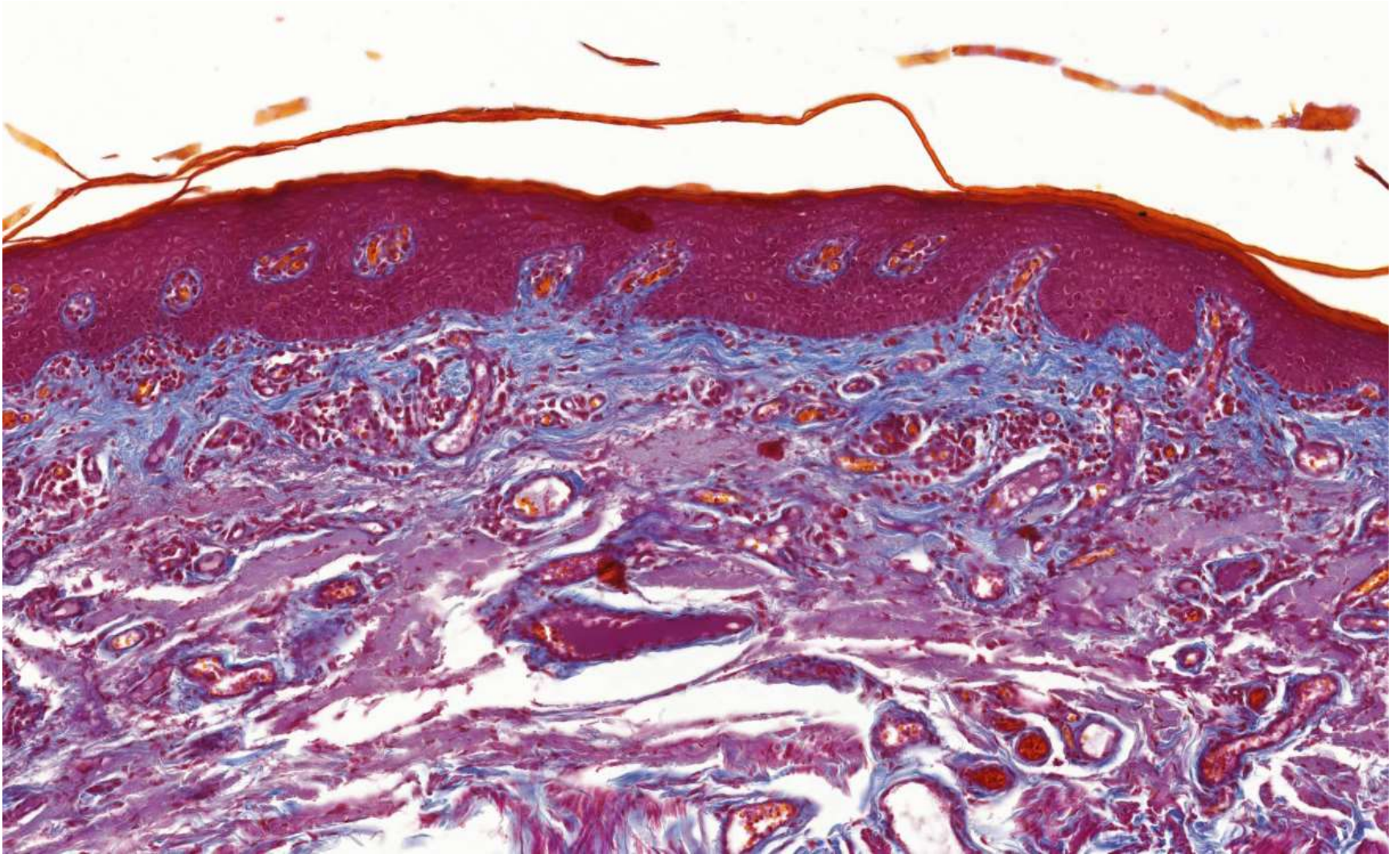
4. bélrendszer

Labium: pars mucosa
pars cutanea
rubor labii

Labium

Rubor labii

Nyelv

Dorsum linguae: papillák

A nyelv papillái

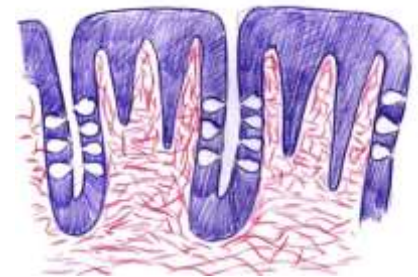
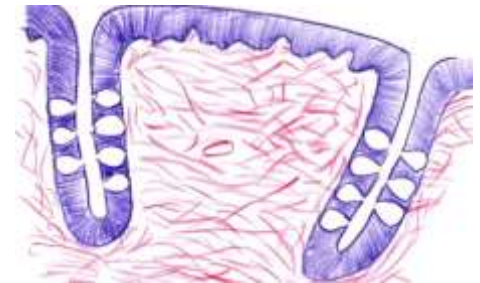
1. Papillae filiformes: Elrendeződés: párhuzamos, ferde sorokban, hegyük a garat felé irányul.

Funkció: főként mechanikus , érző beidegzés (tapintás érzés)

2. Papillae fungiformes: kiemelkednek. Néhány ízlelőbimbó a dorsalis felszínükön.

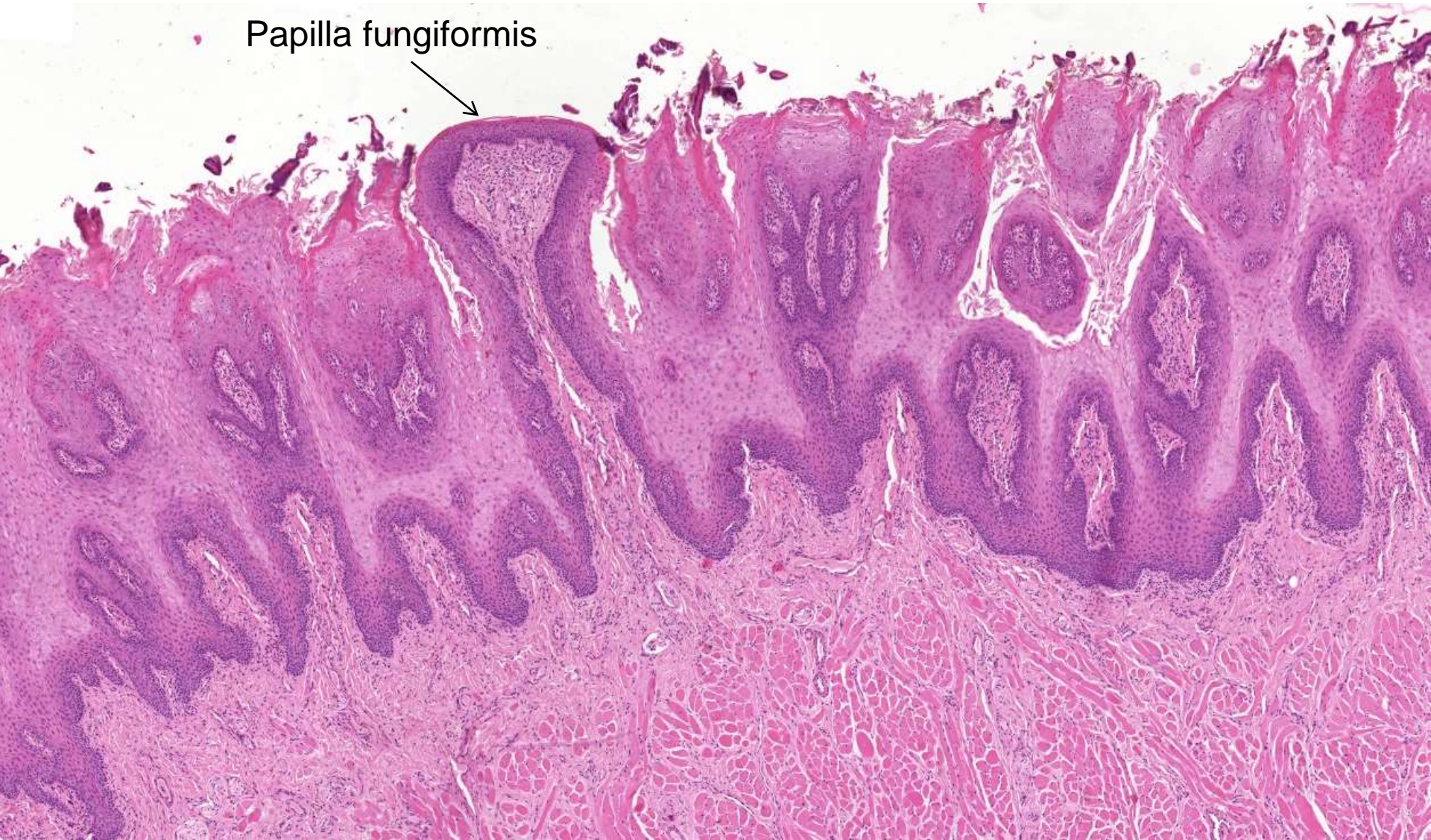
3. Papillae vallatae: 8-12 nagy, köralakú papilla a sulcus terminalis előtt. Számos ízlelőbimbó az árkot határoló hámban (ízérzékelés!)

4. Papillae foliatae: Egymással párhuzamos résszerű árkok, a papillae vallatae folytatásában a nyelv szélén. Árkok hámbjában sok ízlelőbimbó (ízérzékelés!).

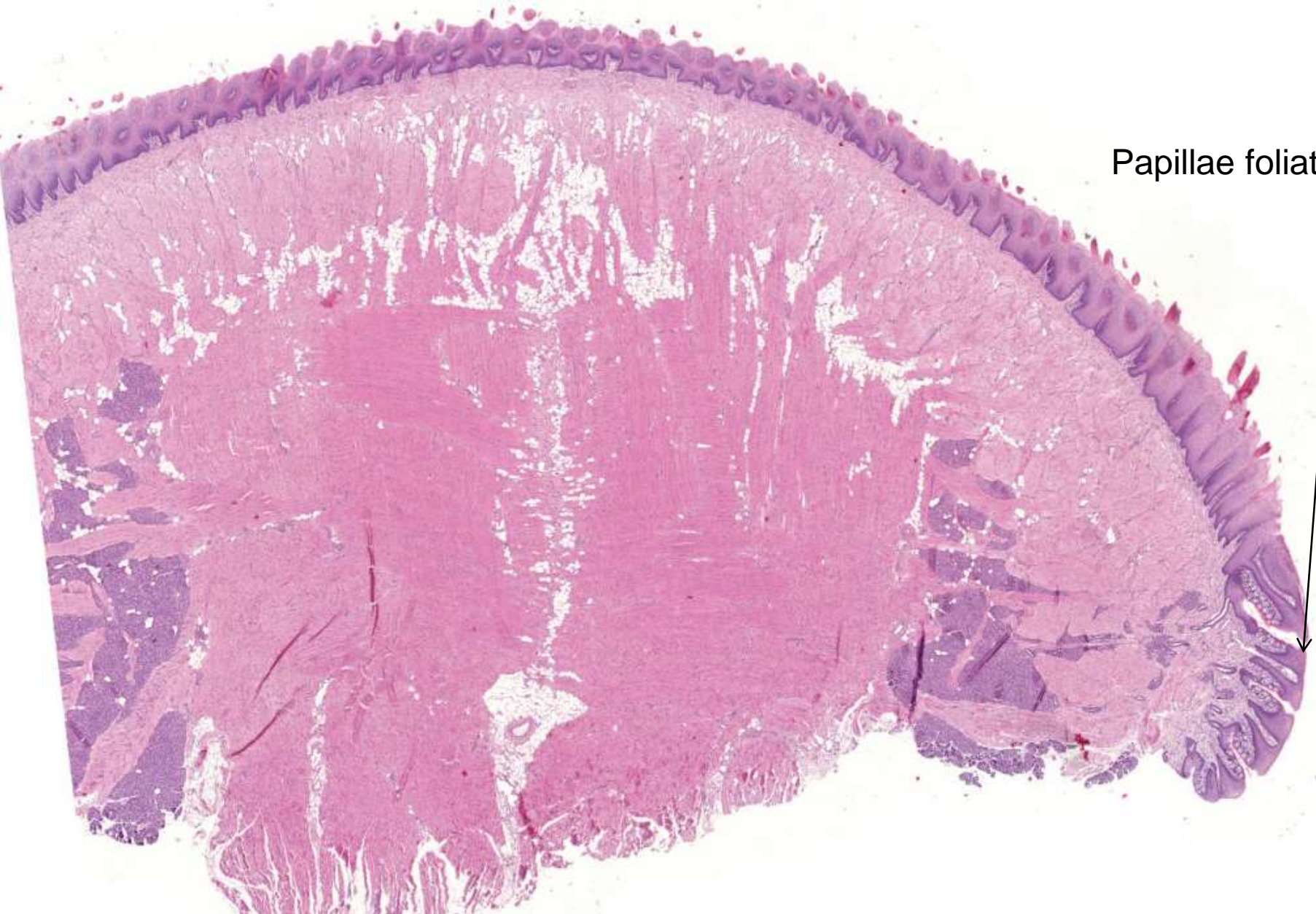

Papillae filiformes

Papilla fungiformis

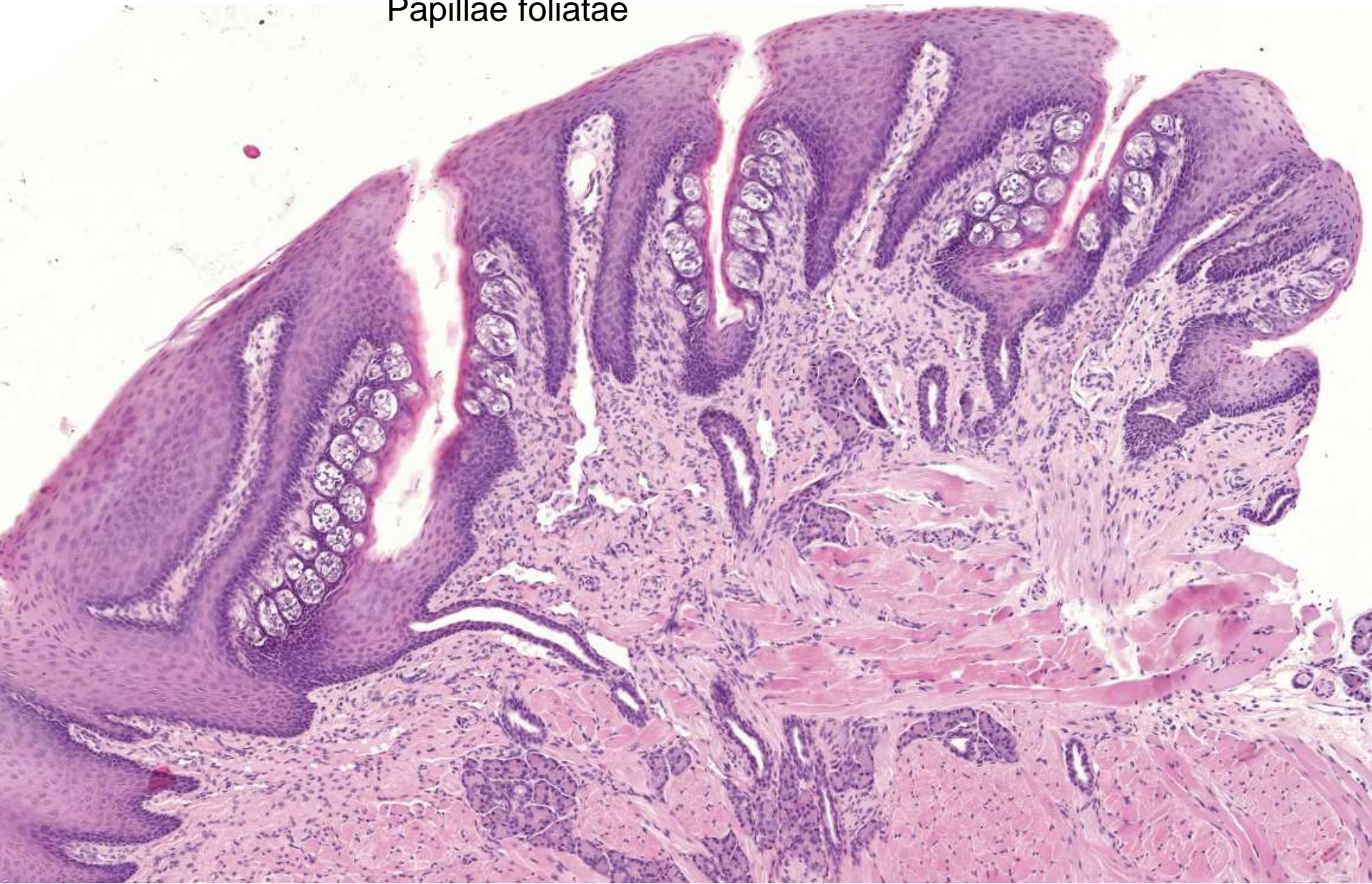

Papillae foliatae

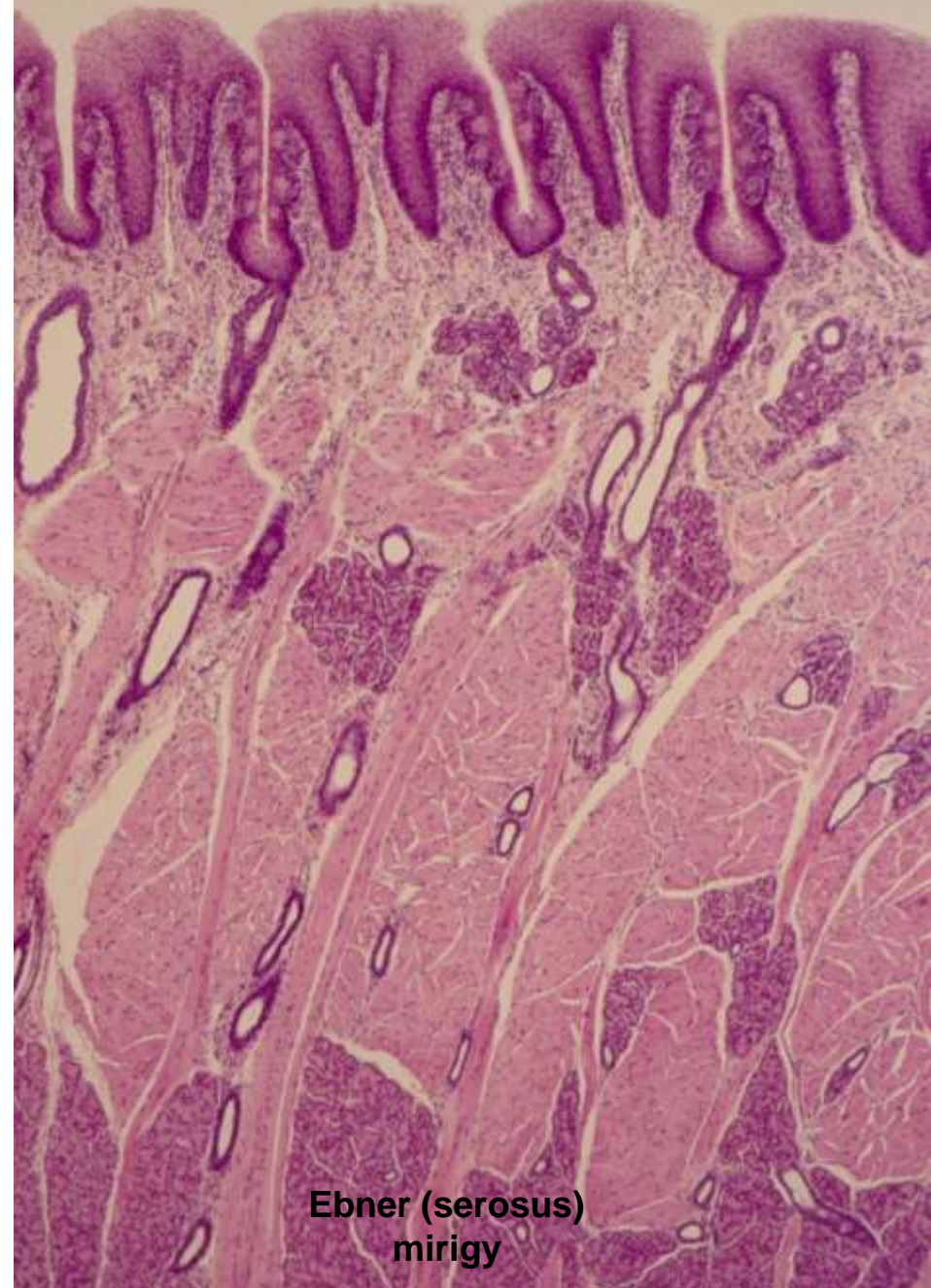
Papillae foliatae

Papilla vallata

Papillae foliatae

Ízlelőbimbók

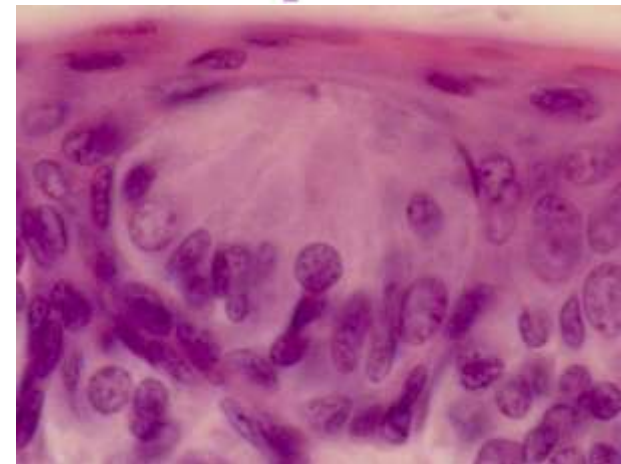
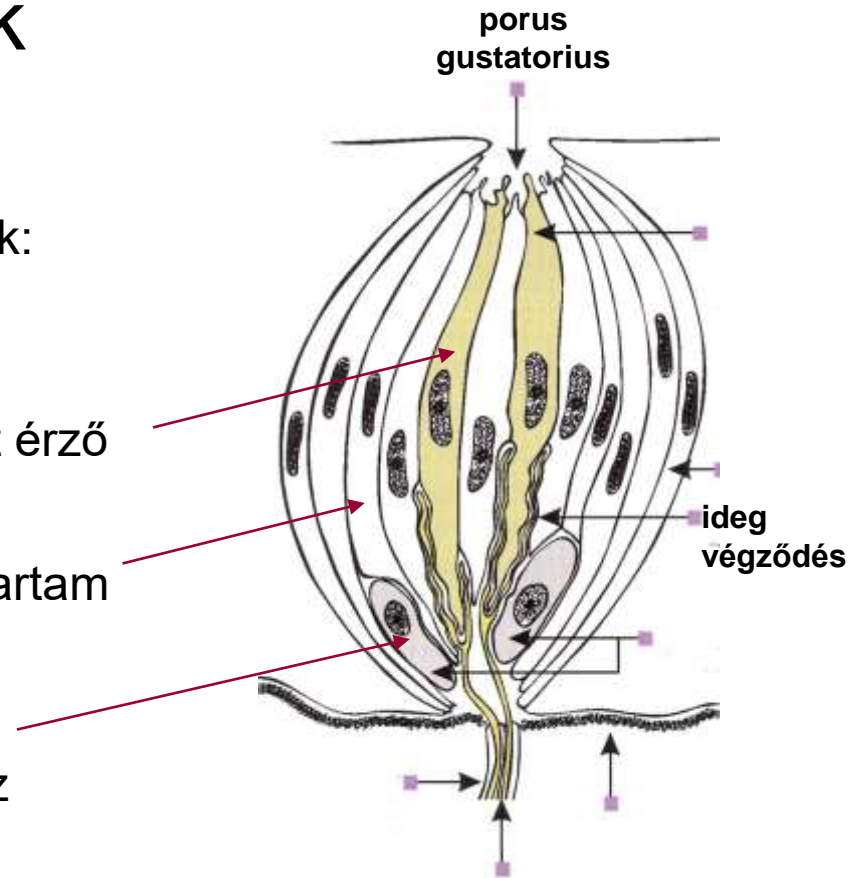
Bimbószerű, a többrétegű laphámot átérő képletek. Átalakult hámsejtekből állnak, ezek:

Ízérző sejtek (kemoreceptorok): hosszú, orsóalakú sejtek, apicalis végükön stereociliummal (élettartam: 10 nap), ezeket érző idegrostok veszik körül,

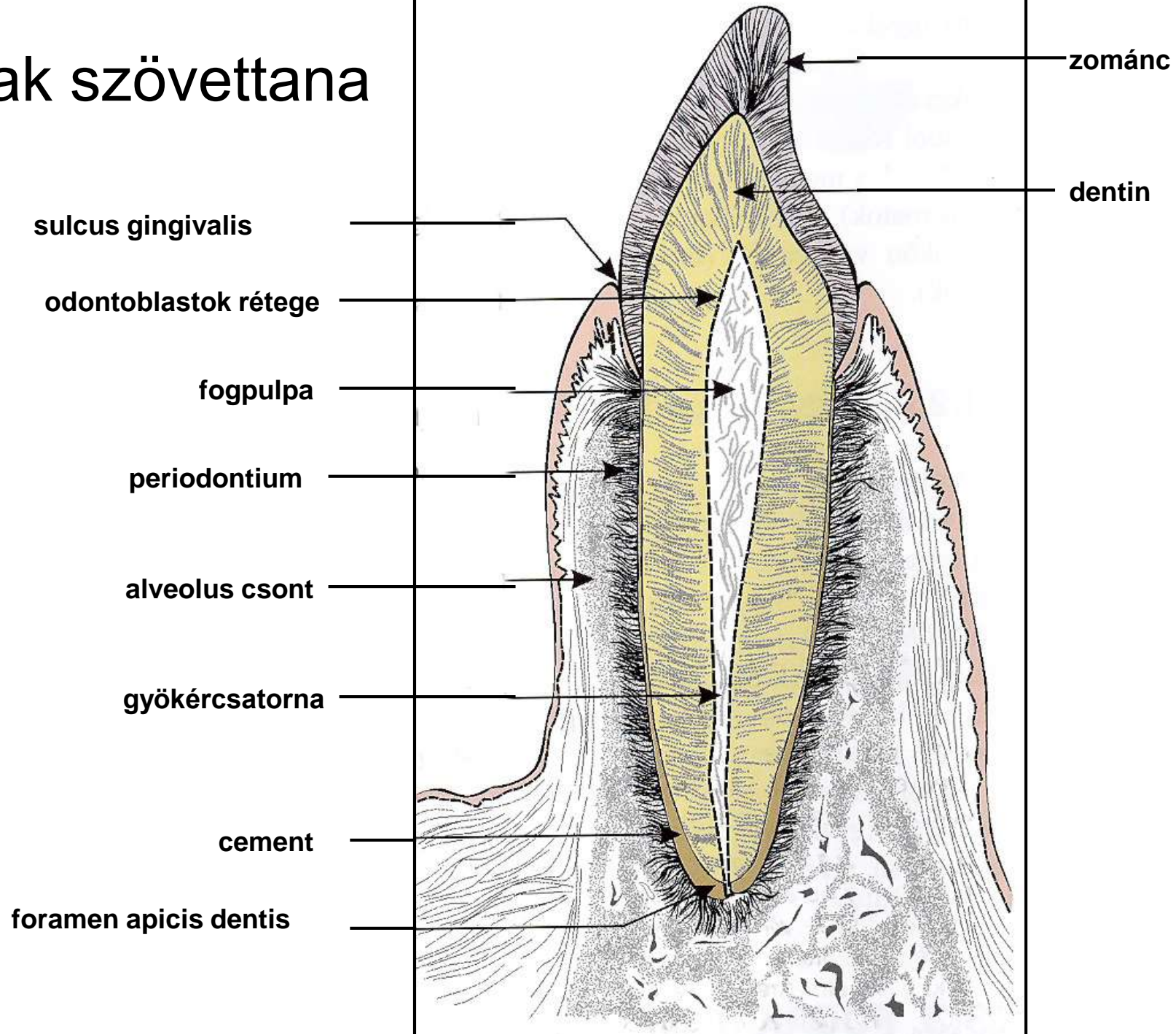
▪ **támasztó sejtek:** nem-ízérző sejtek (élettartam itt is 10 nap) és

▪ **basalis sejtek:** néhány sötét, kevésbé differenciált sejt a bimbó basalis végében az előző két sejtípus pótlására

Ízérzés: Több száz különböző kemoreceptor molekula (többnyire a membránon 7x áthaladó receptorok) a különböző ízek érzékelésére a stereociliumok membránjában. Jelátviteli útvonal, neurotransmitter felszabadulás, az érző idegvégződések ingerlése (VII, IX, X agyideg)

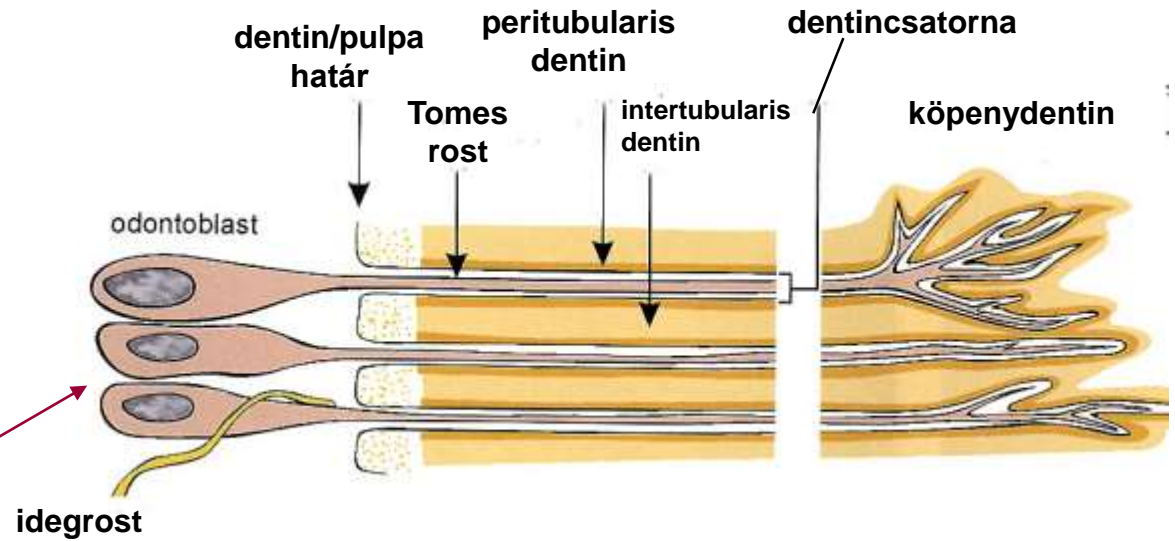
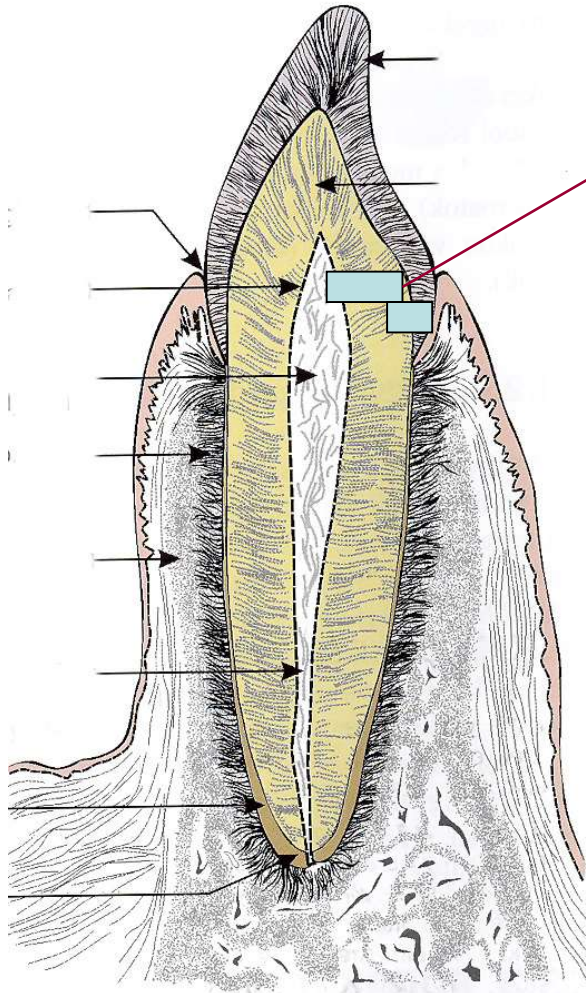

A fogak szövettana

Dentin

ÉLŐ szövet!

Extracelluláris mátrix:

kollagénrostok (I. típus)

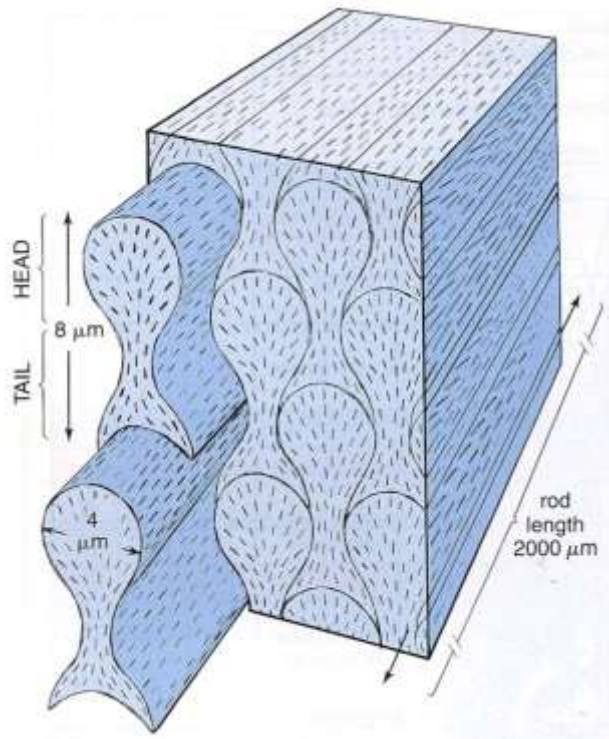
amorf alapállomány

hydroxyapatit-kristályok

Zománc

Sejtmentes állomány, nem regenerálódik! A szervezet legkeményebb struktúrája.

Szervetlen állomány: túszerű hydroxyapatit kristályok, a nedves súly 95-98%-a

zománcprizmák

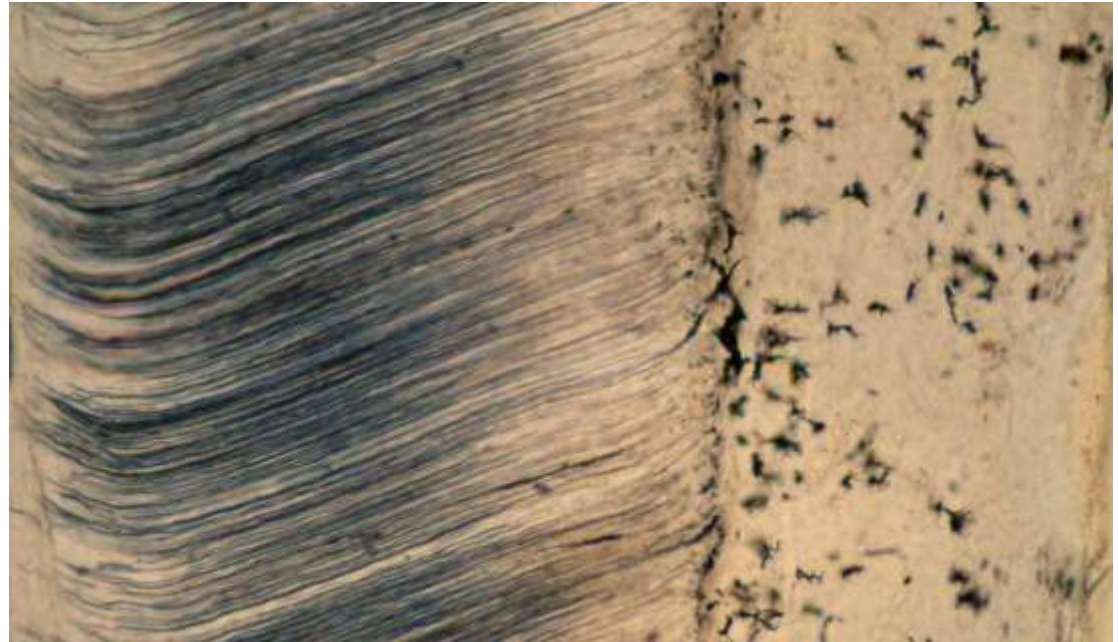
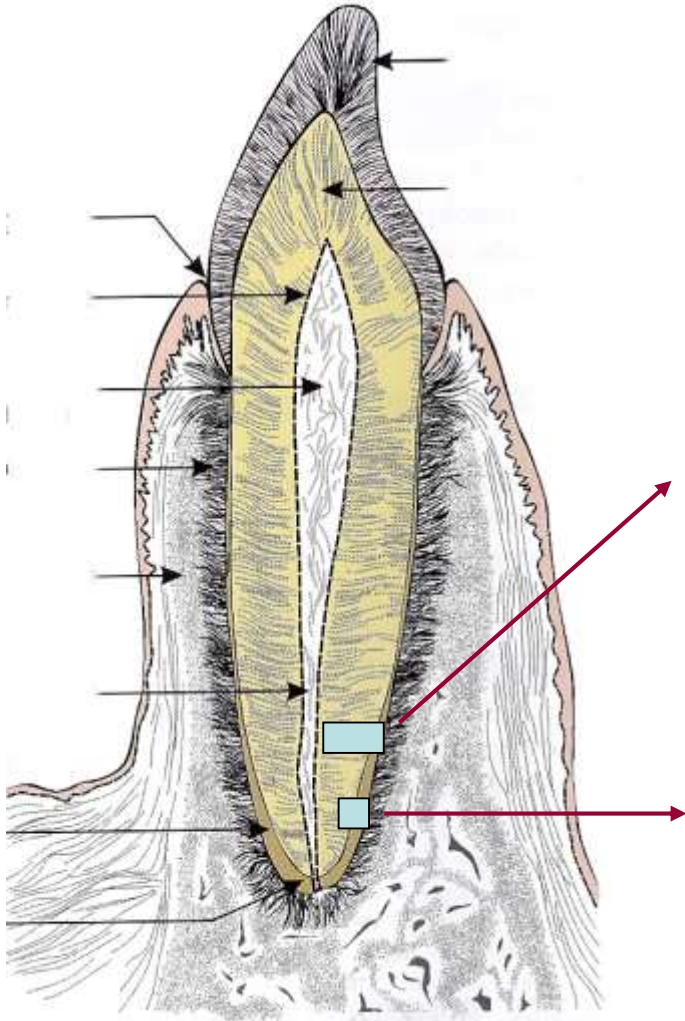
polarizációs miroszkópos kép

Cementállomány

foggyökér dentinje

cementállomány

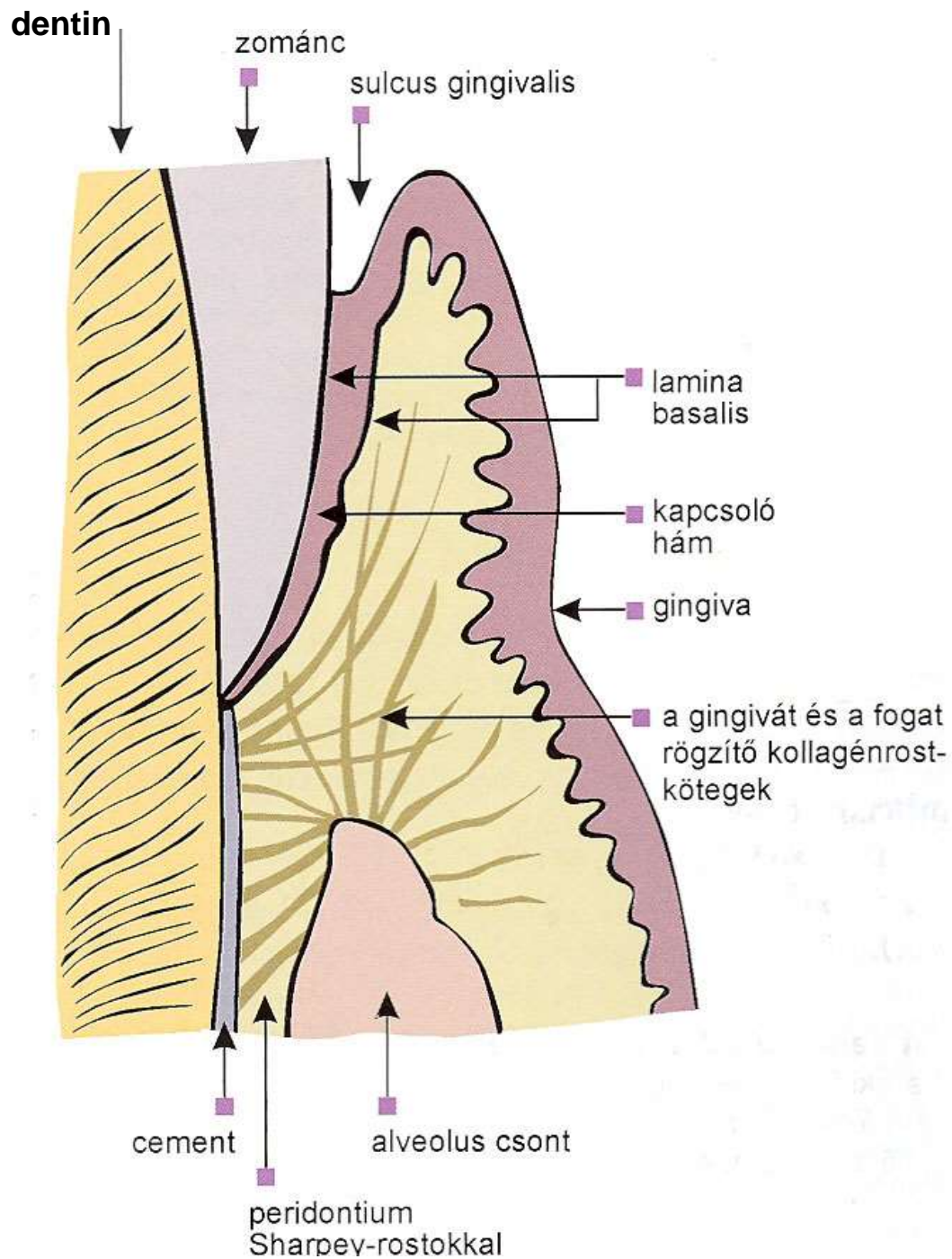
cementocyt

A csontszövethez hasonló felépítés (de: nincs ér és összefüggő csatornarendszer).

Szervetlen állomány: nedves súly **60%-a**.

A periodontium kollagénrostjai (Sharpey-rostok) beletemetkeznek

A sulcus gingivalis és a kapcsoló hám

A fog rögzítőkészüléke (parodontium)

Periodontium (desmodontium): a foggyökeret körülvevő kötőszöveti réteg. Kollagénrostok rendszere az alveoluscsont és a fog cementállománya között.. Aktív fibroblastok (kollagénképzés és lebontás).

Kollagénkötegek között laza kötőszövet erekkel és érző idegekkel (tapintás- és fájdalomérzékelés).

Alveoluscsont: szivacsos csont, Sharpey-rostokkal. Kor előrehaladtával és fogak hiányában hajlamos a leépülésre.

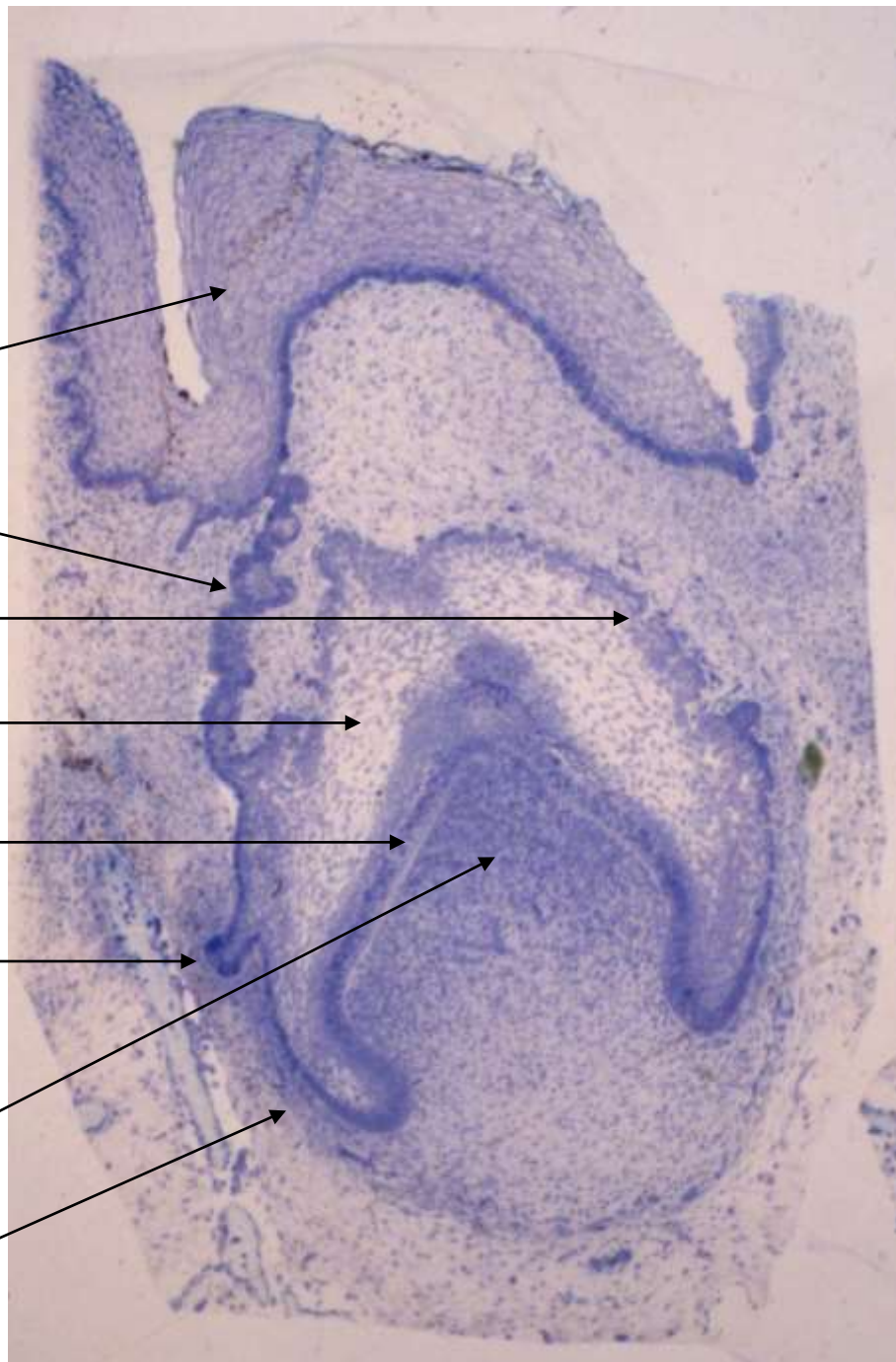
(Cementállomány): egyesek ezt is a rögzítőkészülék részének tekintik

Fogfejlődés

Zománcszerv

(korai harang stádium)

- A primitív szájüreg hámja
(ektodermális)
- fogléc
- zománcszerv
  - külső zománchám
  - zománcpulpa
  - belső zománchám
- a maradandó fog telepe
- fogpapilla
(mesenchymalis)
- fogzacskó

a fogléc maradványa

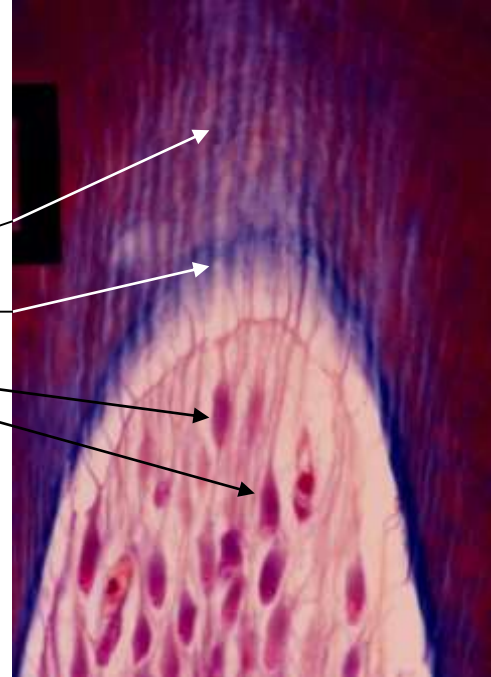
Zománcszerv

(késői harang stádium)

dentin

pre-dentin

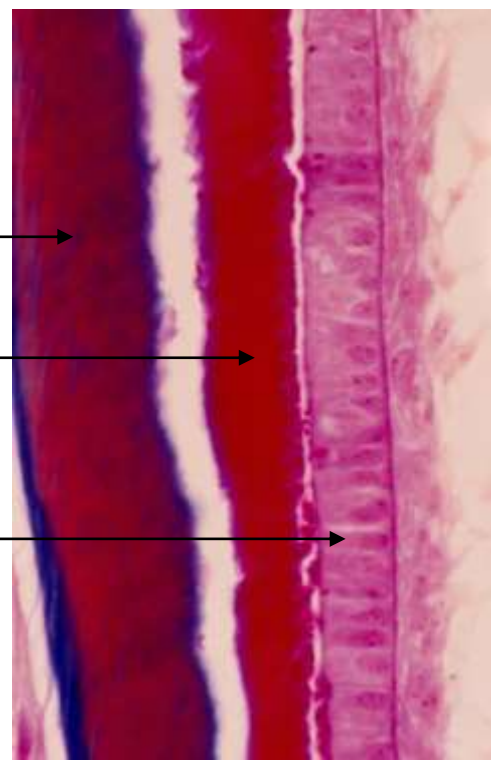
odontoblastok a fogpapilla csúcsán

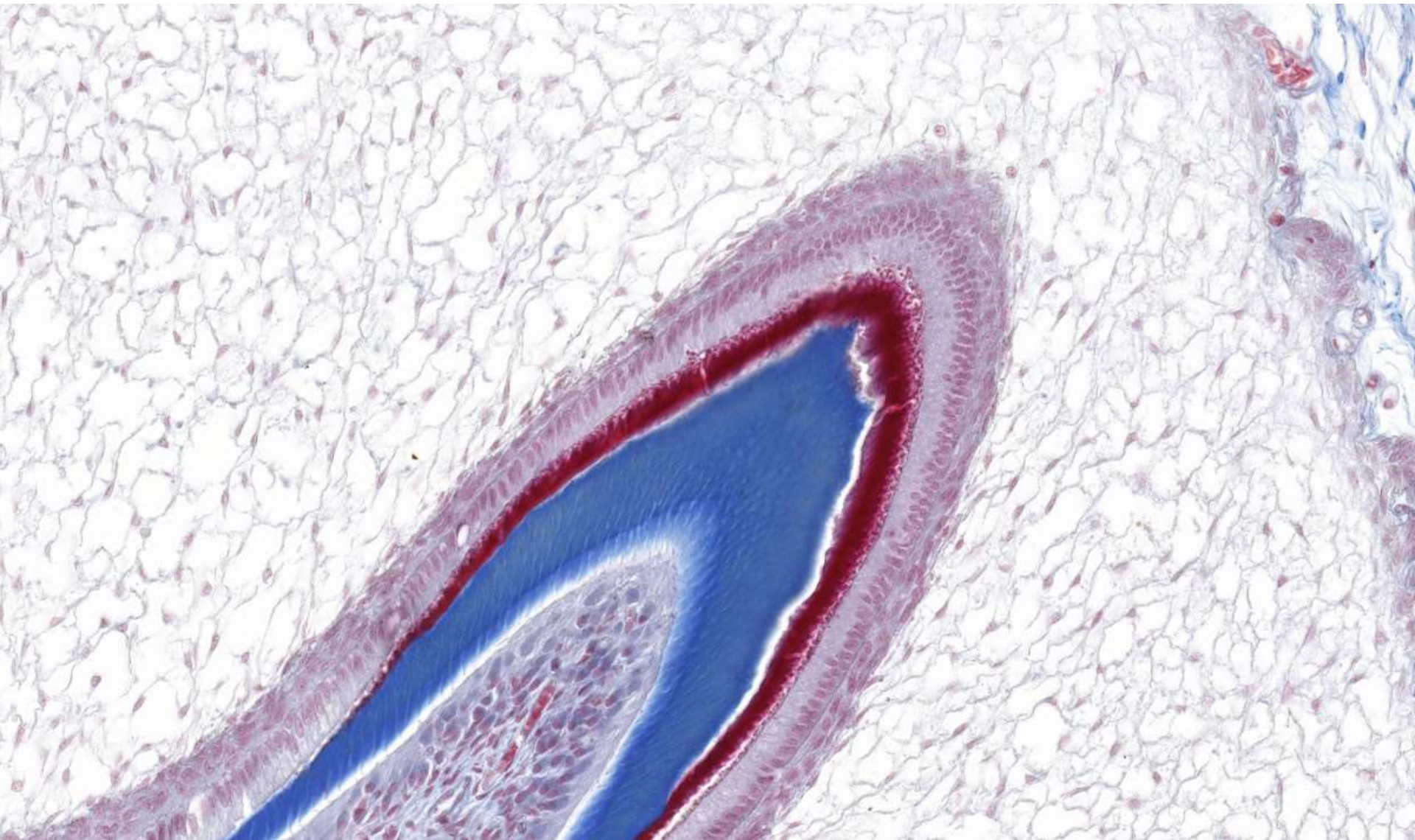

dentin

zománcprizmák

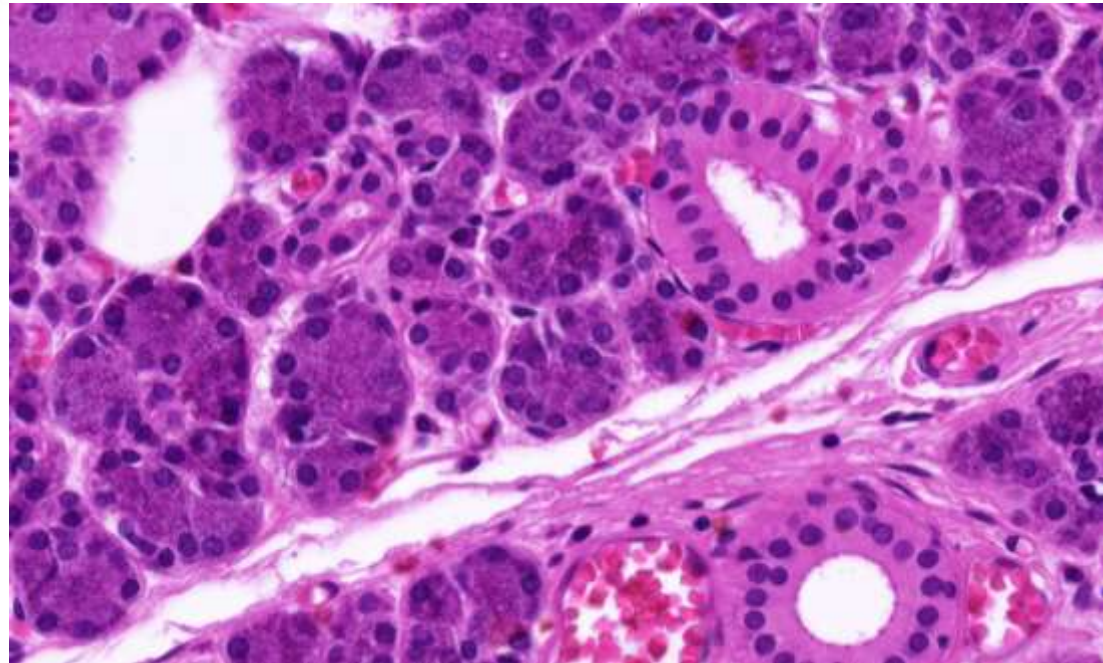
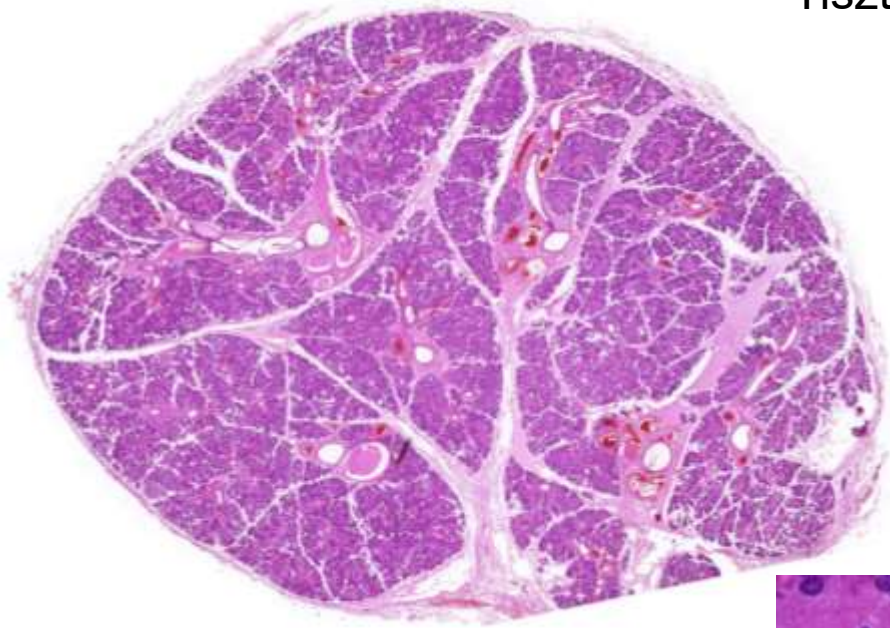
ameloblastok (adamantoblastok) belső zománchám

Glandula parotidea

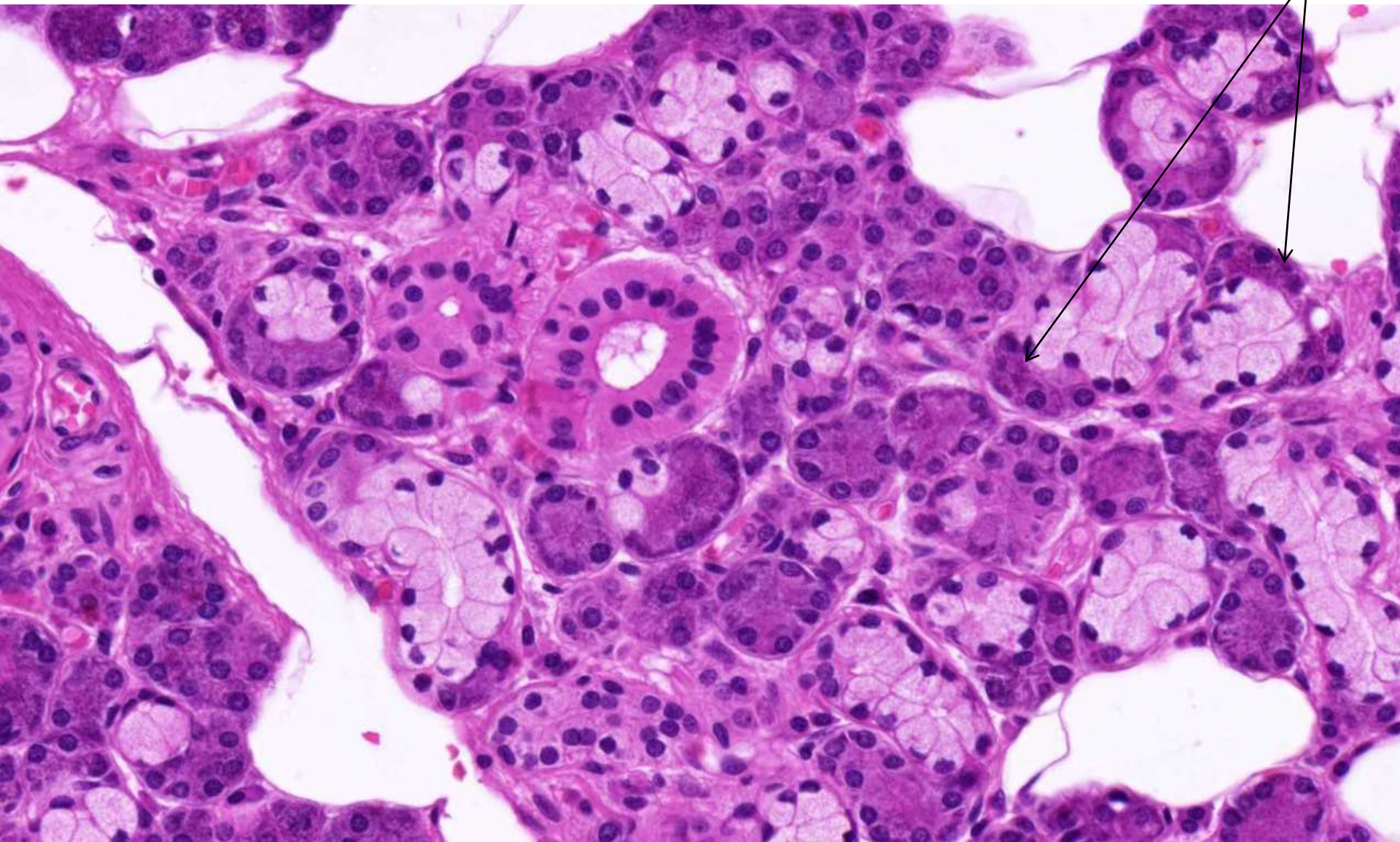
Tisztán serozus mirigy

Glandula submandibularis

Kevert mirigy serosus túlsúlyal

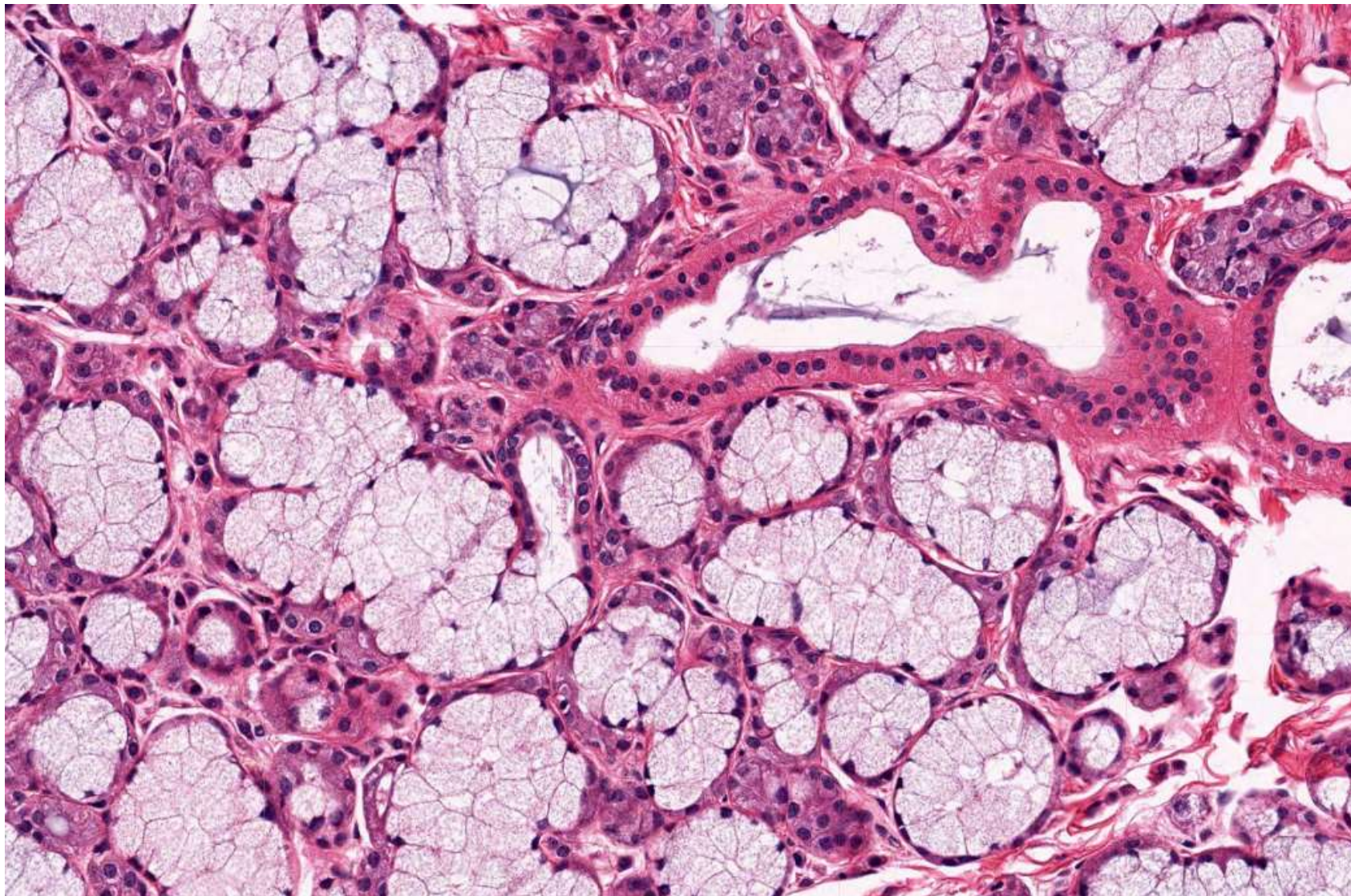
Gianuzzi félhold

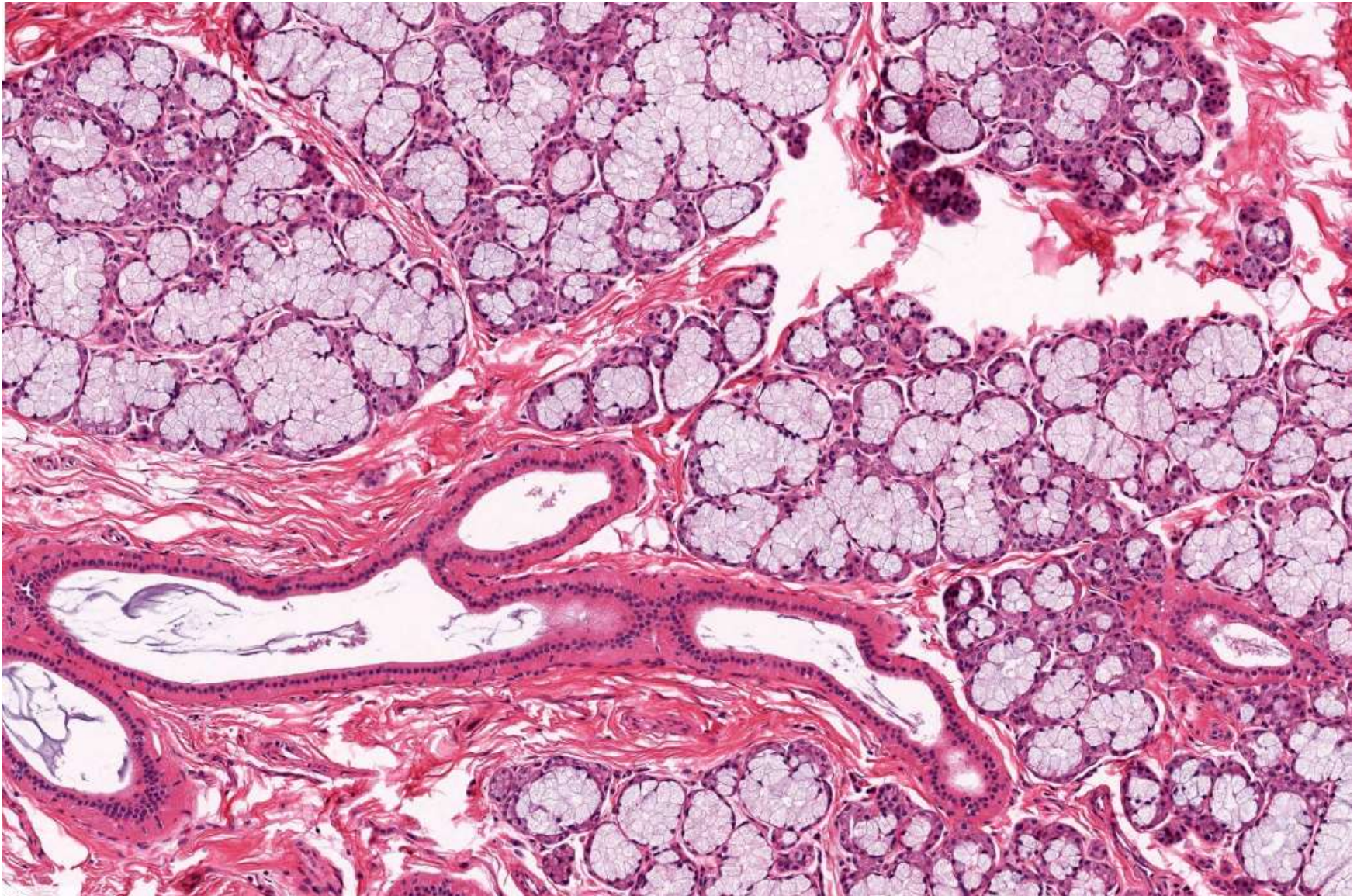

Glandula sublingualis

Kevert mirigy mucinózus túlsúlyal

Glandula sublingualis

A bélcsatorna szöveti szerkezete

Rétegek

1.) Tunica mucosa

a.) l. epithelialis

b.) l. propria (limforetikuláris ksz)

c.) l. muscularis mucosae

(sima izom)

2.) Thela submucosa: lazarostos ksz.

submucosus plexus (Meissneri):

a mucosa (bolyhok) beidegzése

nyirokelemek (lymphocyta-k,

folliculusok)

3.) Tunica muscularis: sima izom

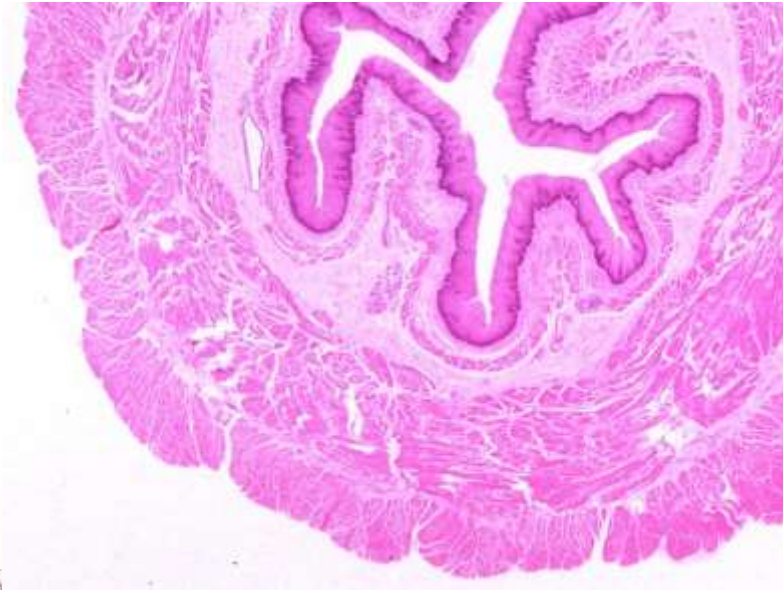
belső: körkörös

külső: hosszanti

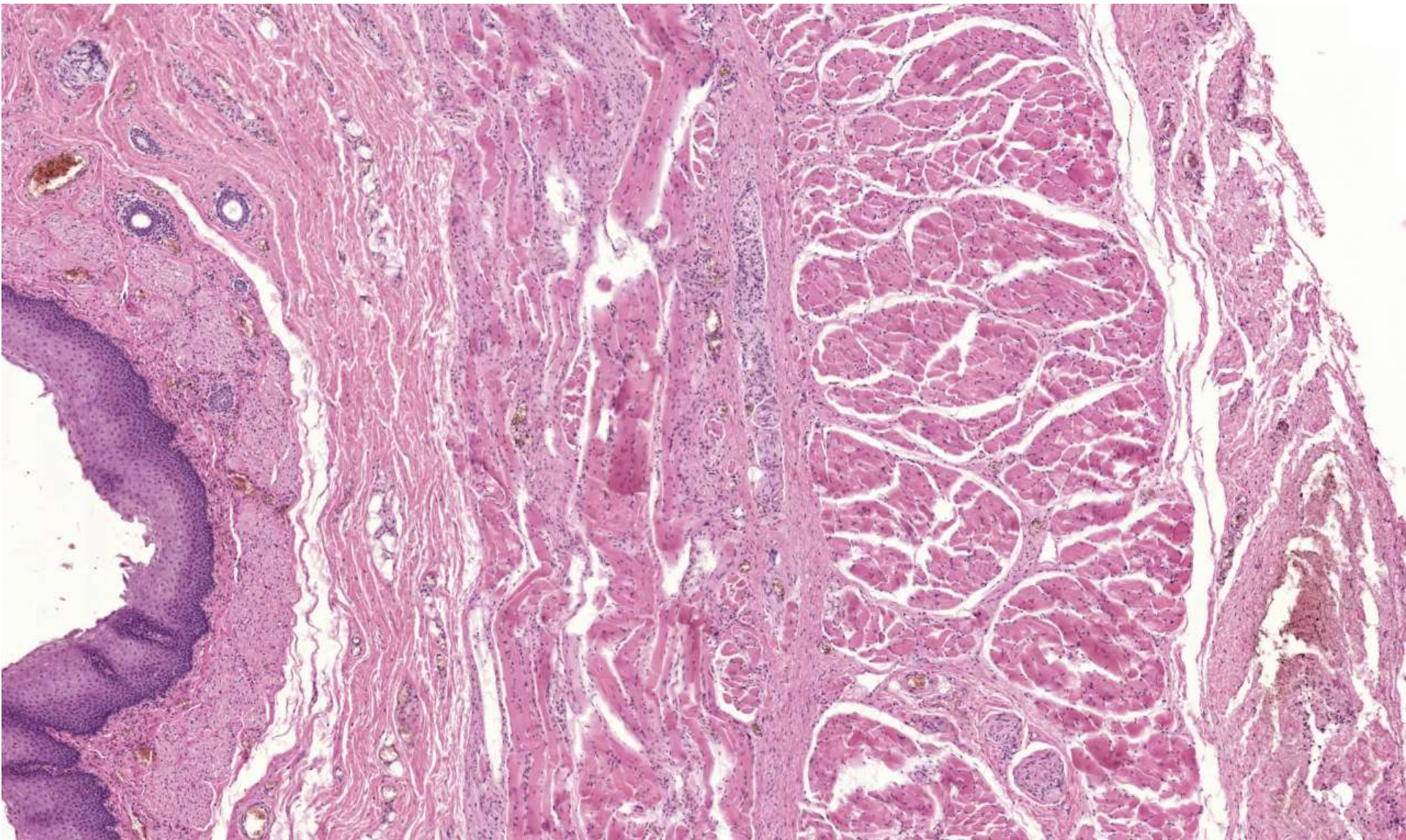
myentericus plexus (Auerbach): perisztaltikus mozgás

4.) Tunica serosa v. adventitia

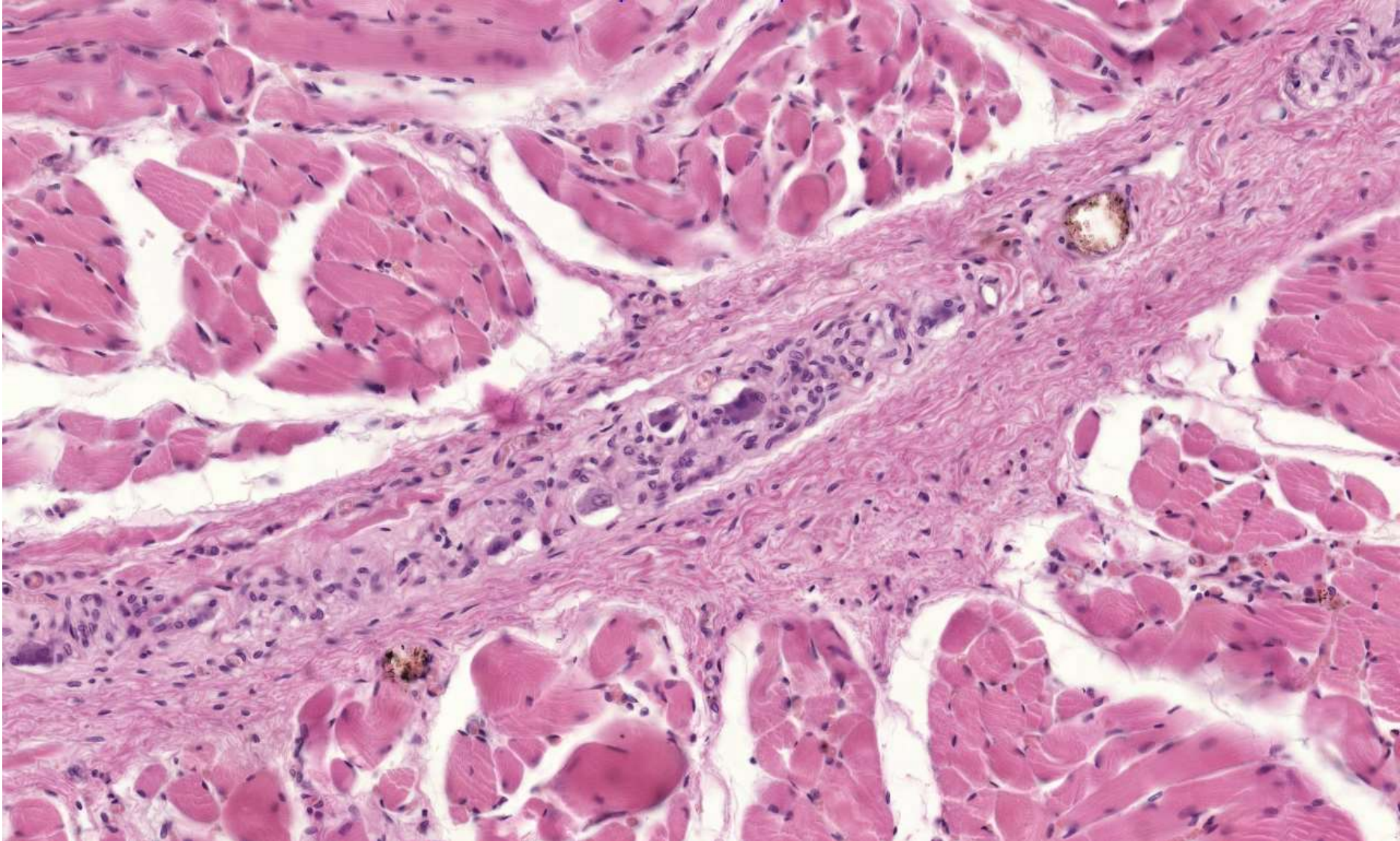
Nyelőcső

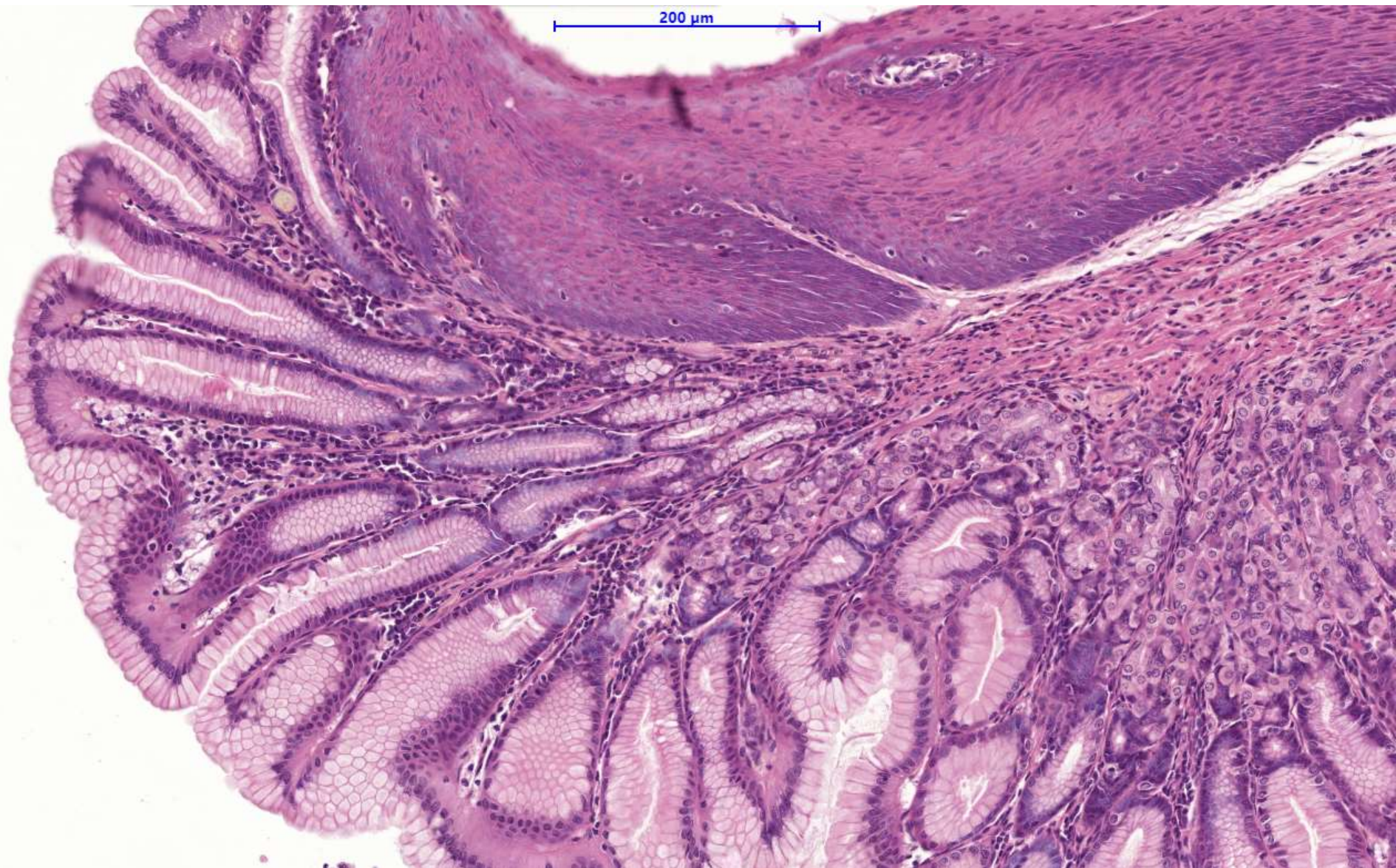
Nyelőcső

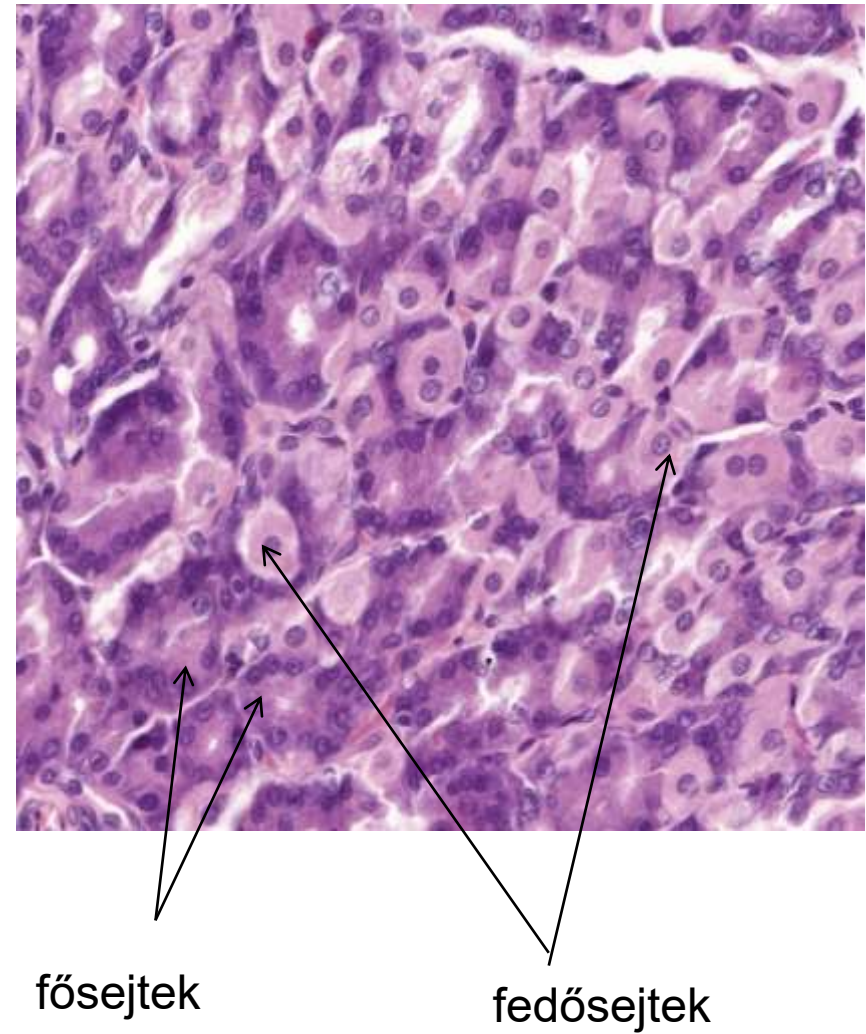
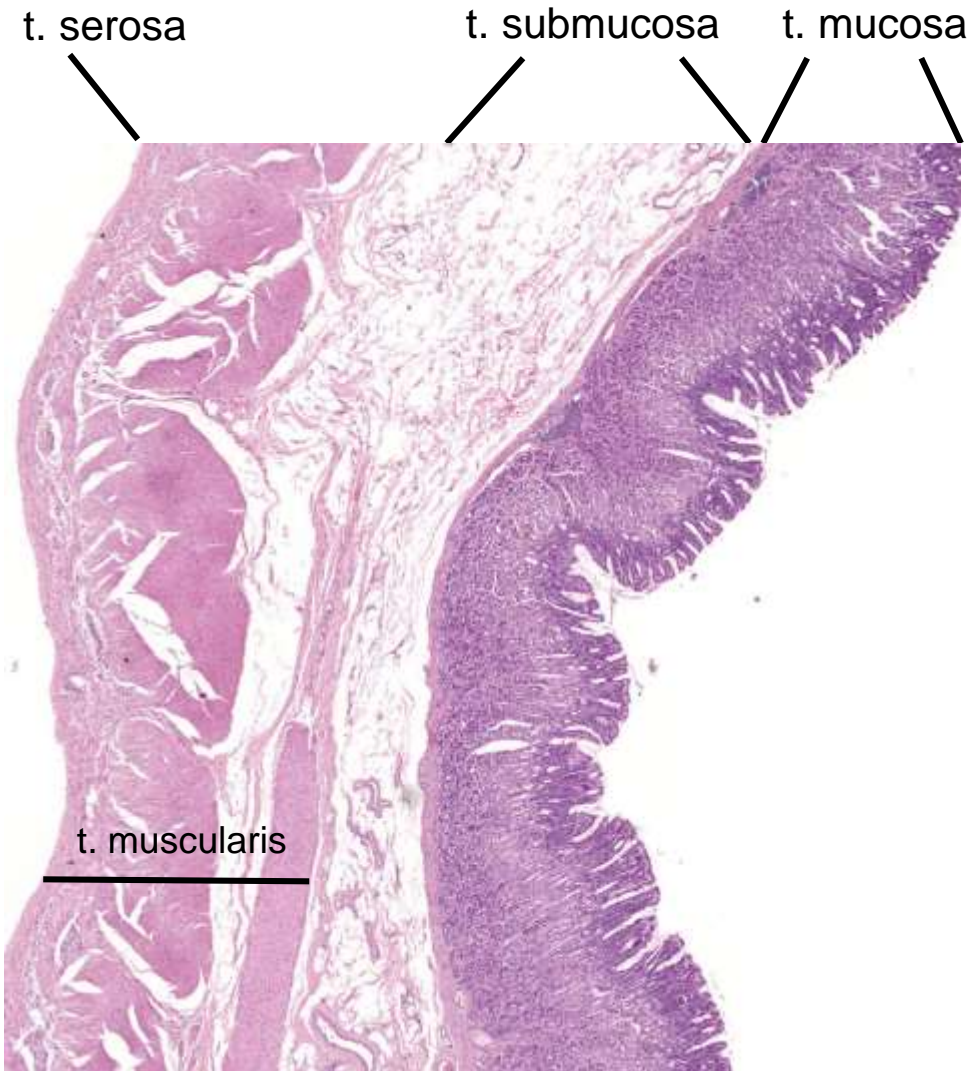
Plexus myentericus a belső és külső izomréteg között

Nyelőcső-cardia átmenet

A gyomor szöveti szerkezete

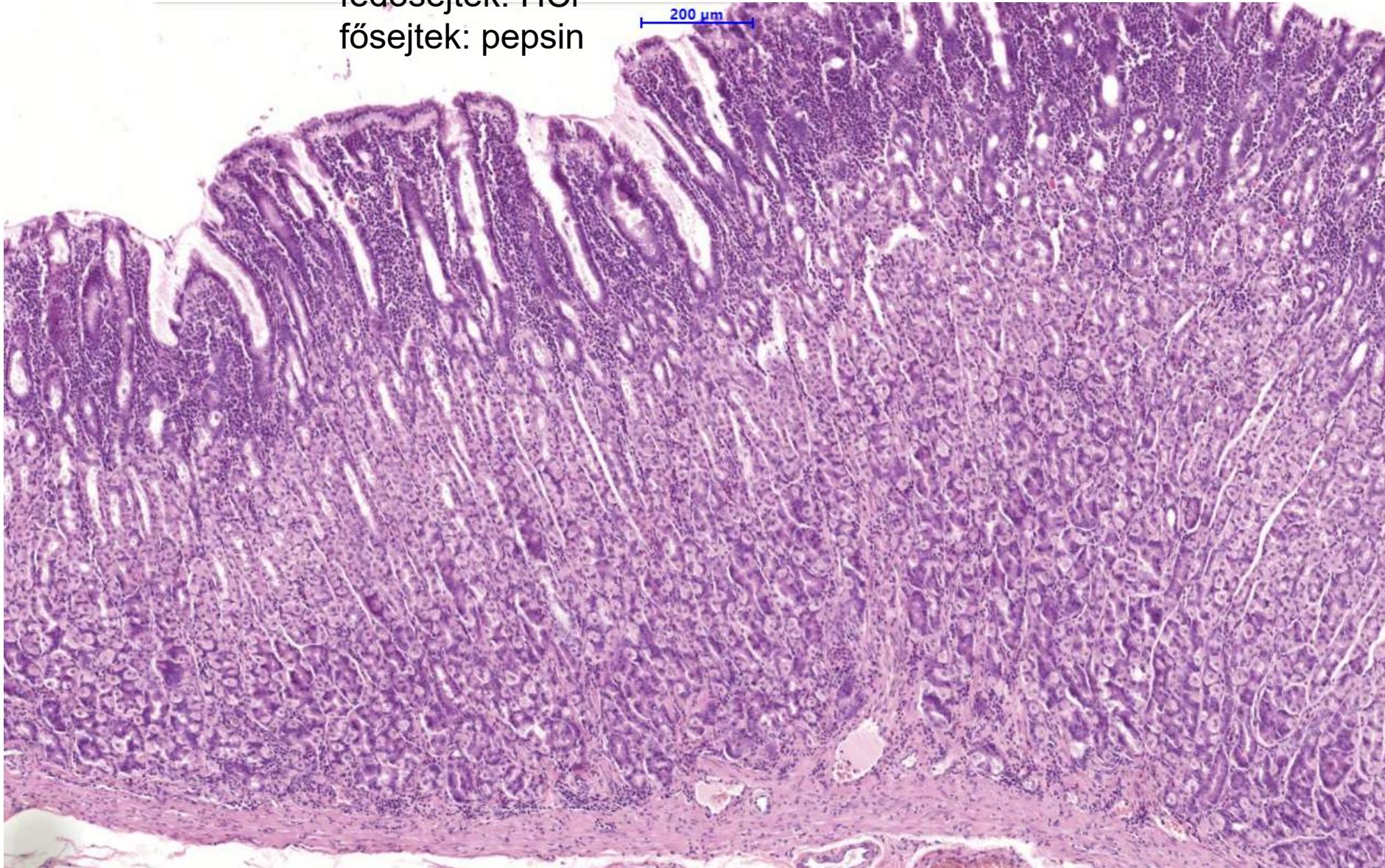
Gyomor fundus Tunica mucosa

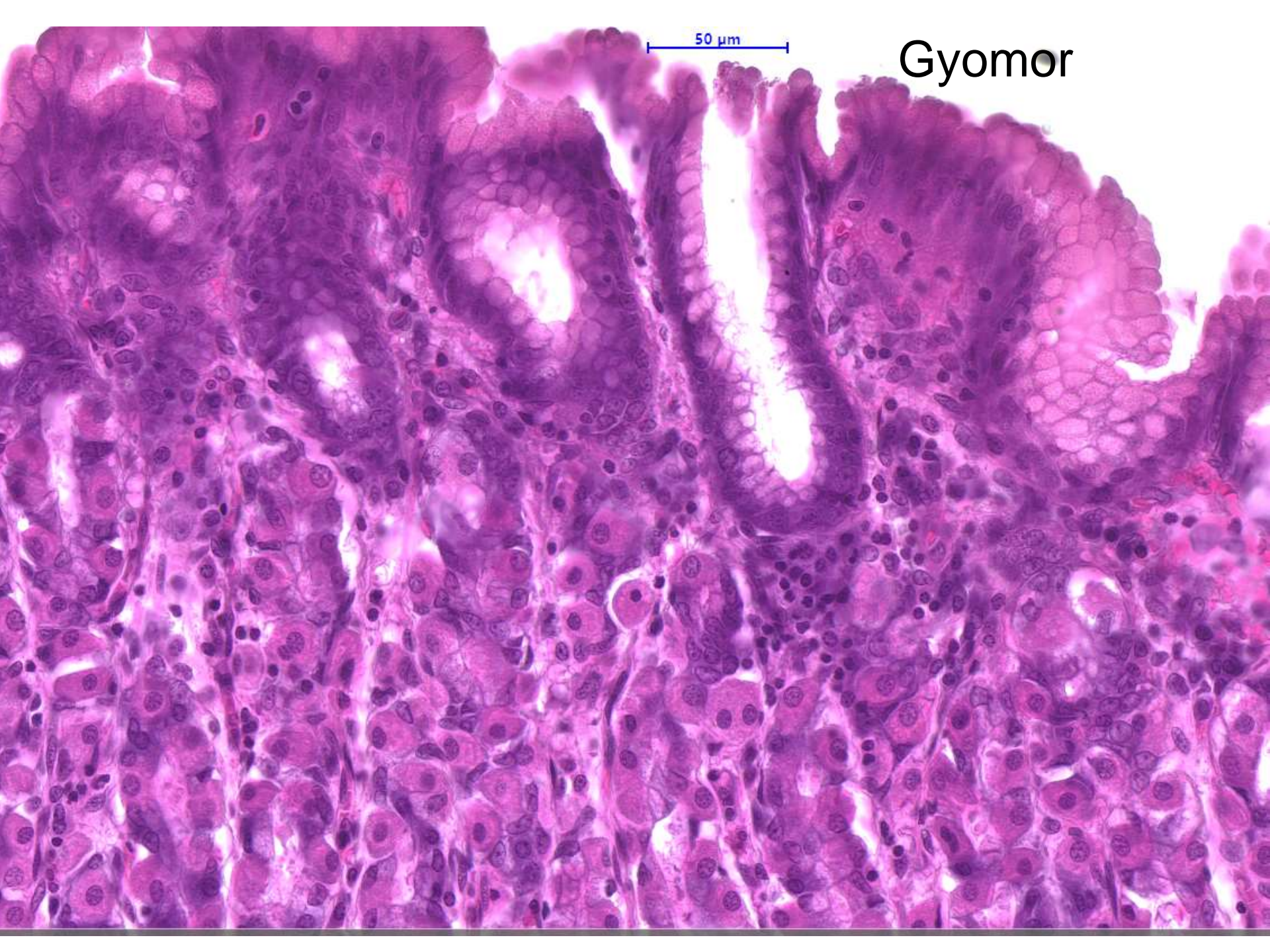
Glandulae gastricae: mucin-termelő sejtek

fedősejtek: HCl

fősejtek: pepsin

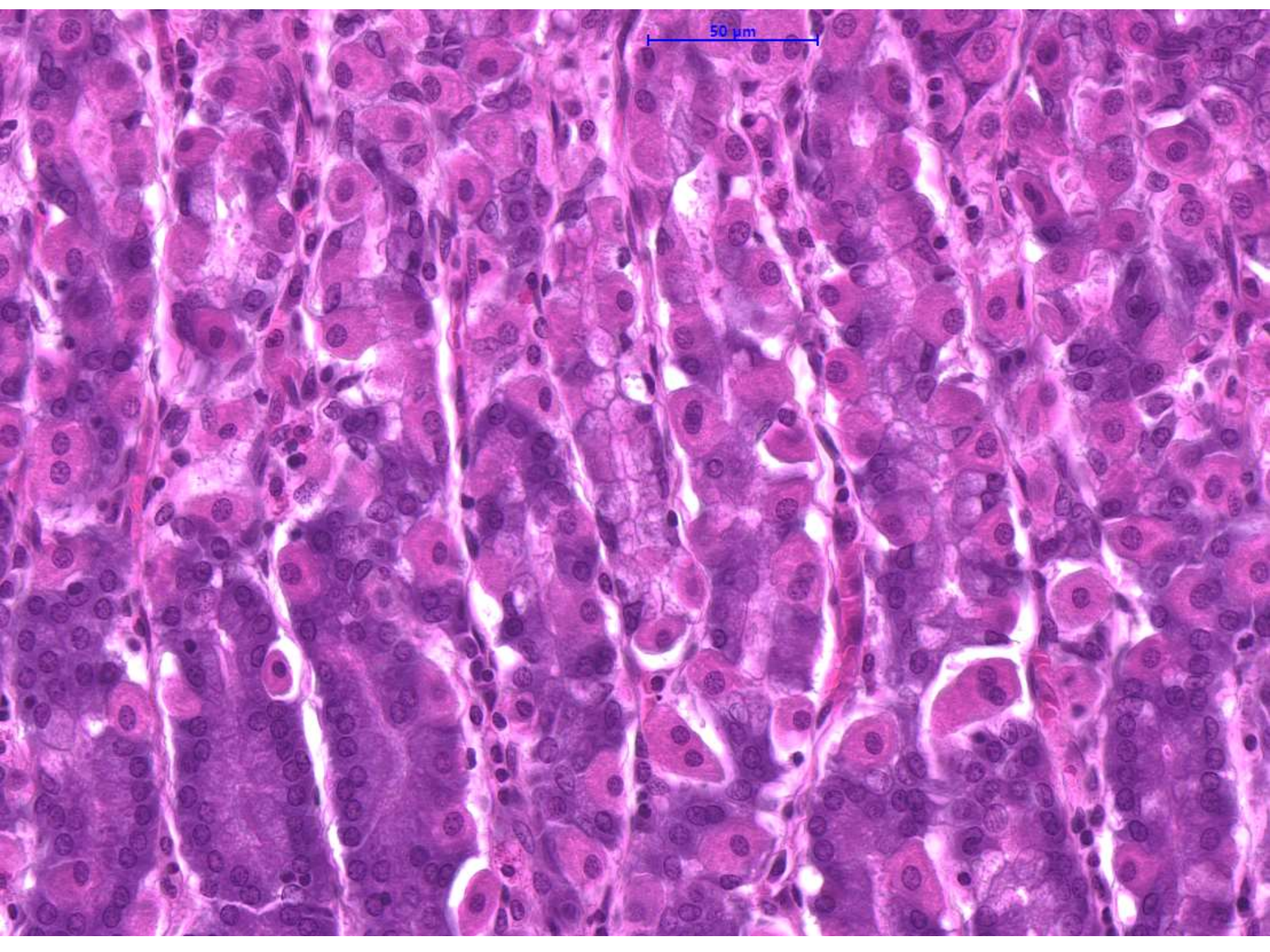
200 μ m

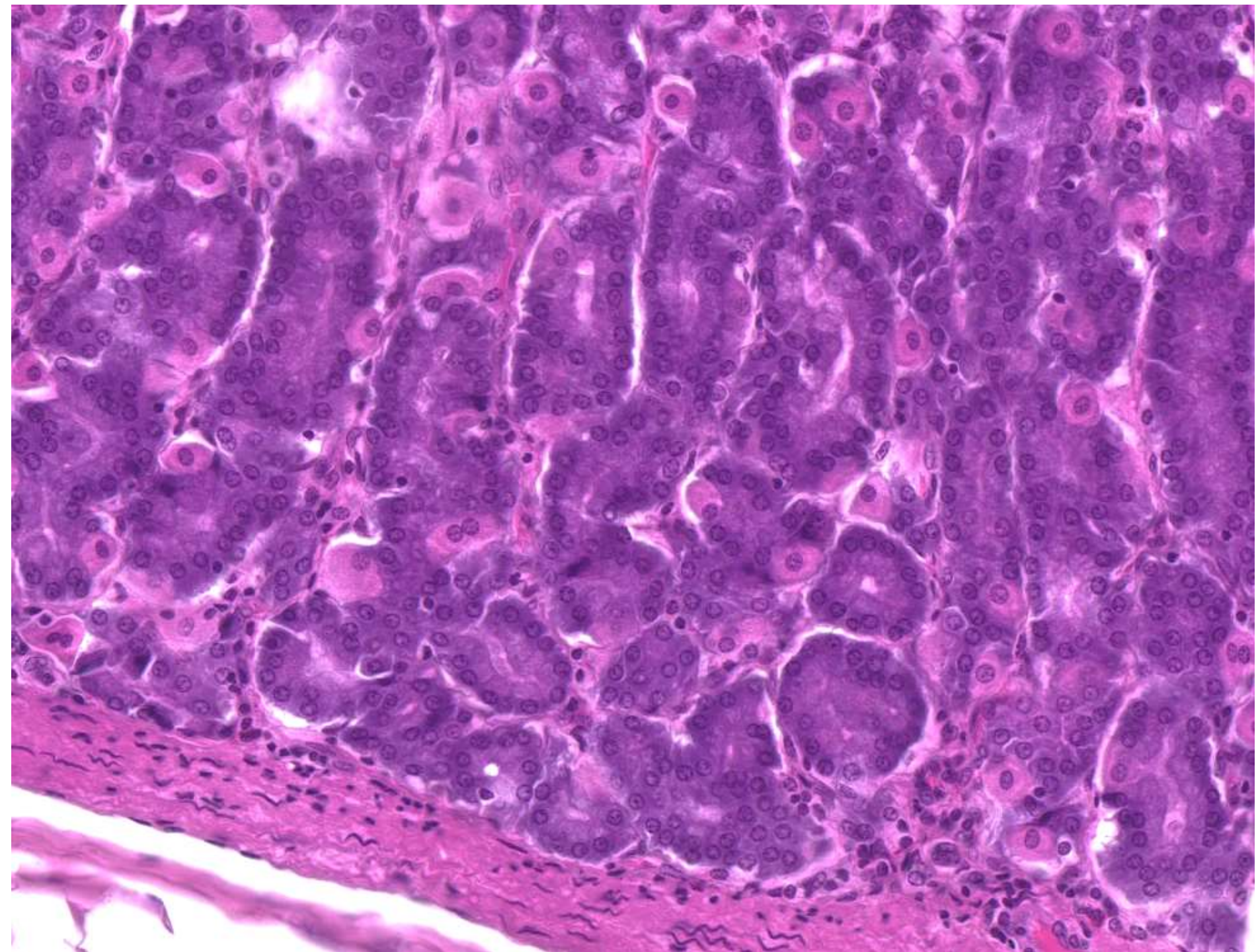

50 µm

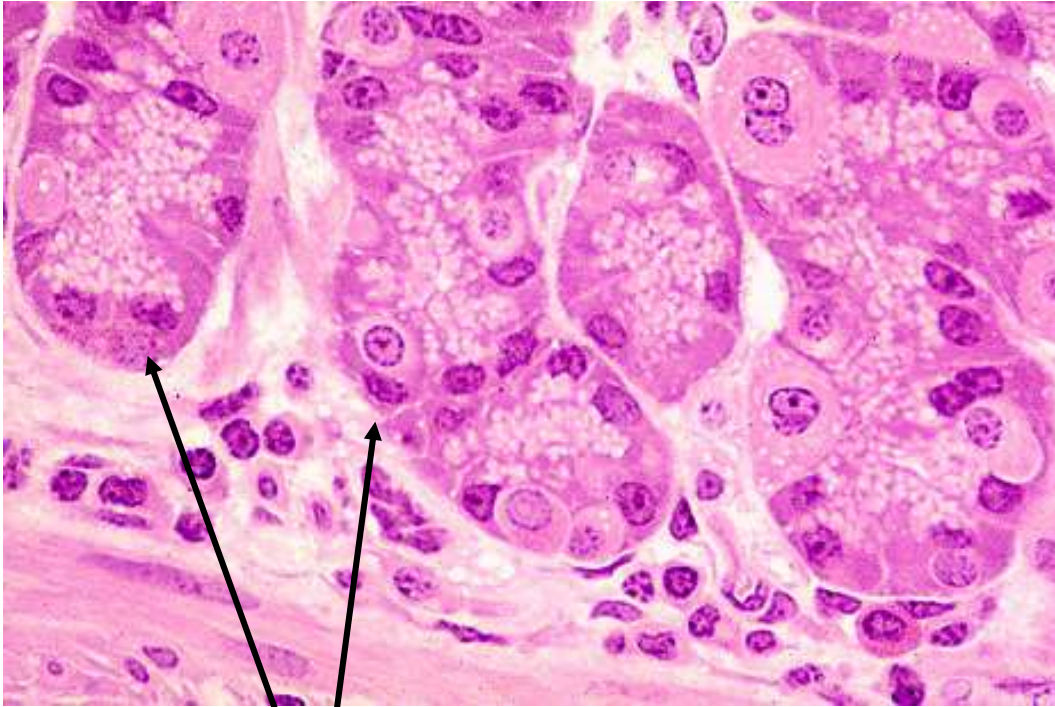
Gyomor

50 μ m

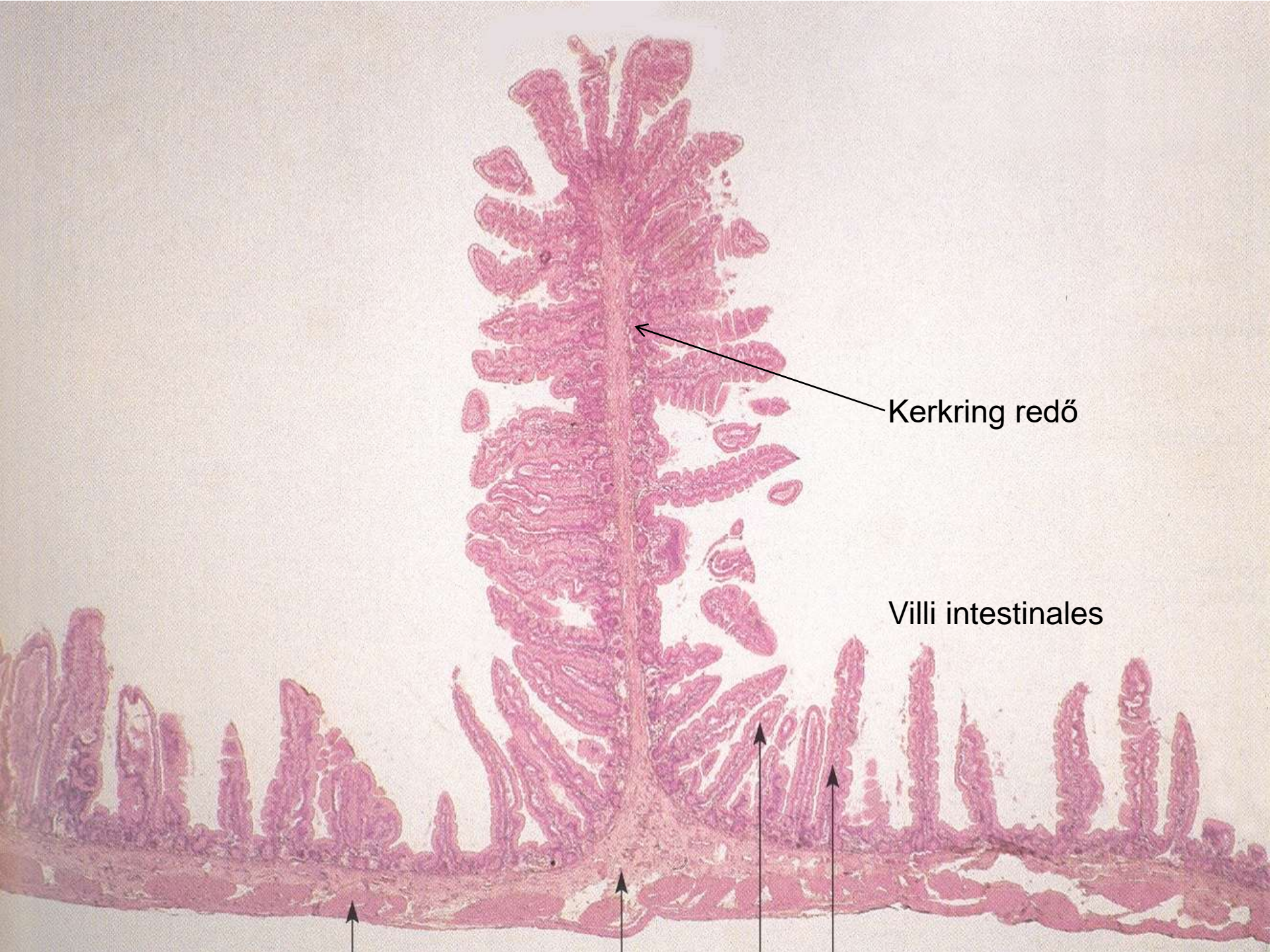
A gyomor szöveti szerkezete

Enteroendocrin sejtek

denz szekrécíós granulumok a bazális citoplazmában

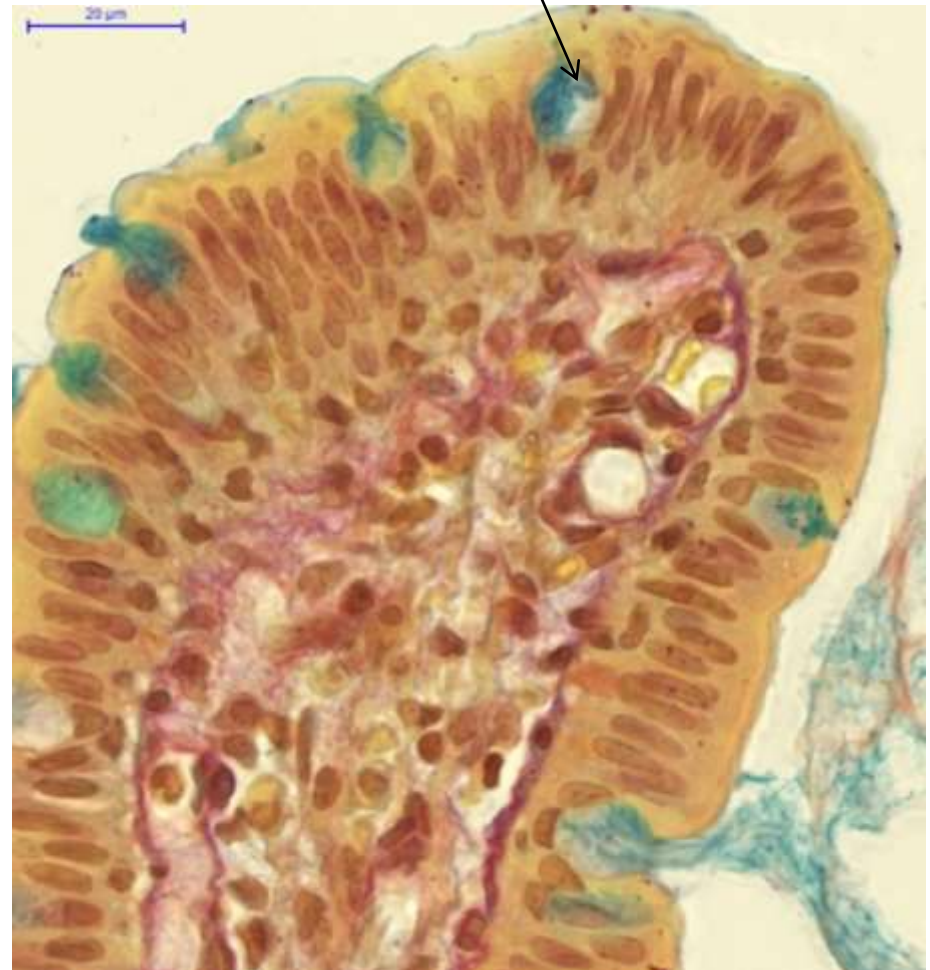
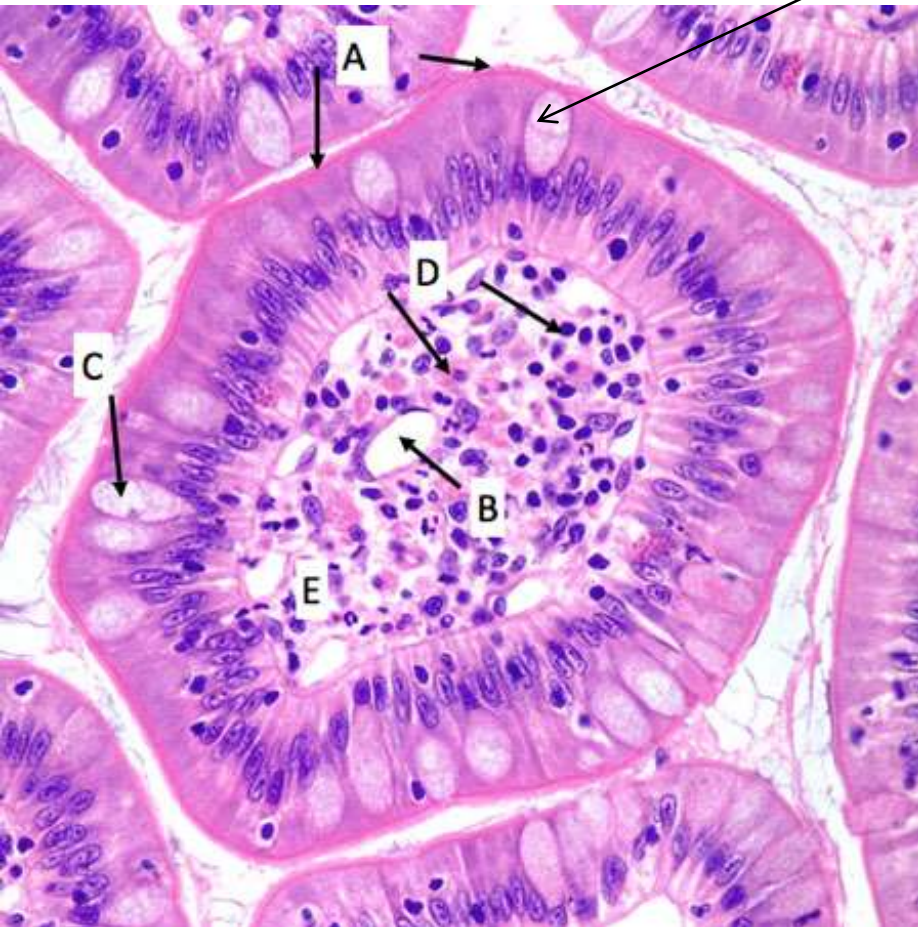

Kerkring redő

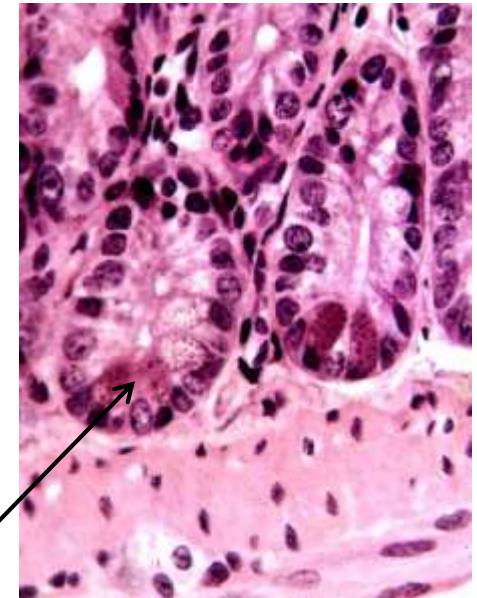
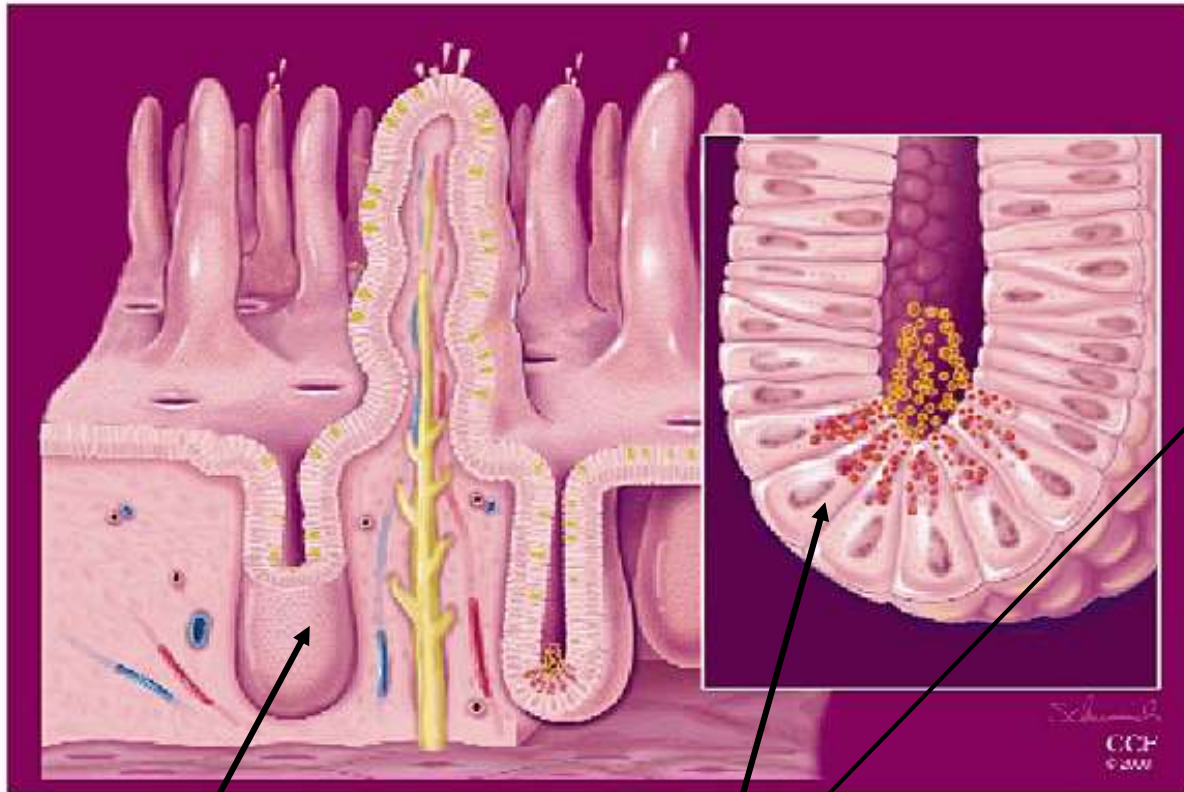
Villi intestinales

Villi intestinales

kehelysejt

Vékonybél: Tunica mucosa

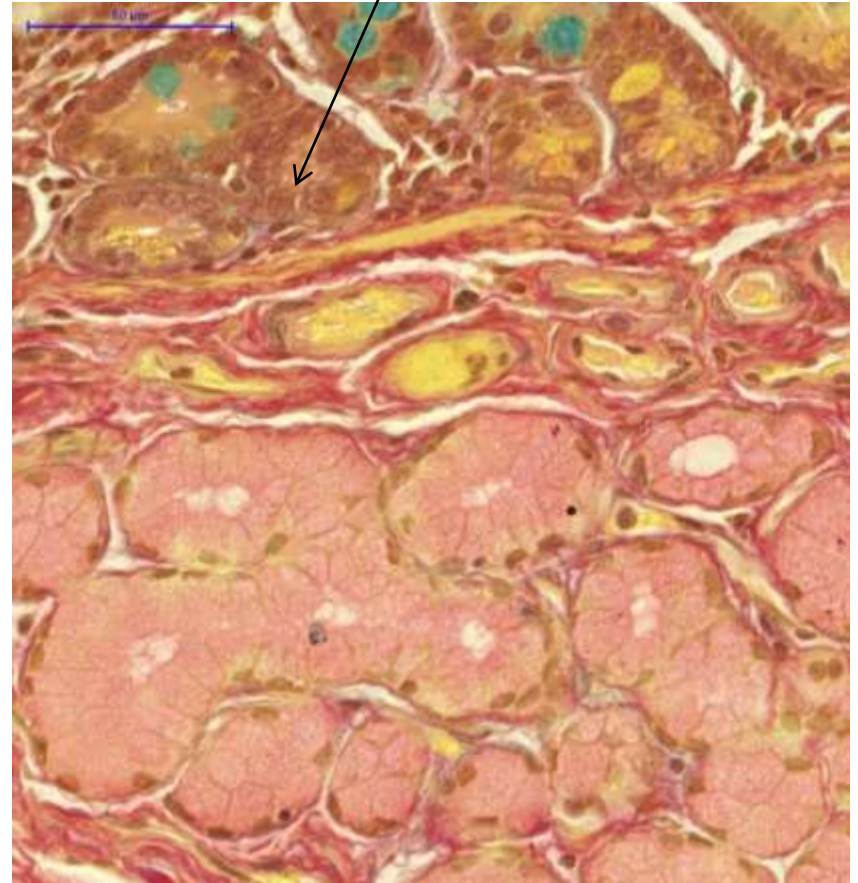
Lieberkühn kripták

Paneth cells: antibakterialis enzimek: lysozime

Duodenum

Paneth sejtek

Brunner mirigy

Jejunum

kehelysejtek

1.) *epithelium*

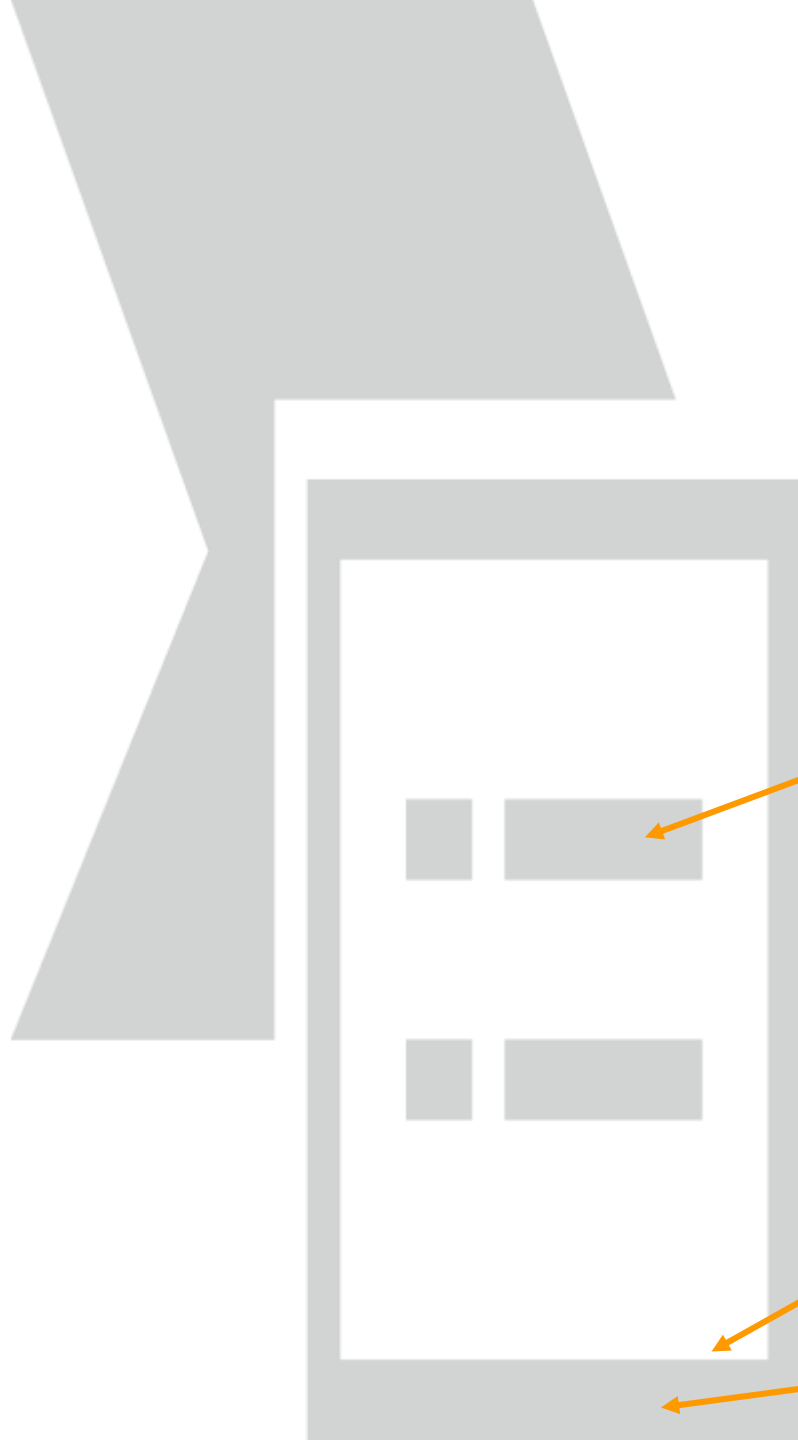
Tunica mucosa

2.) *Lamina propria:*

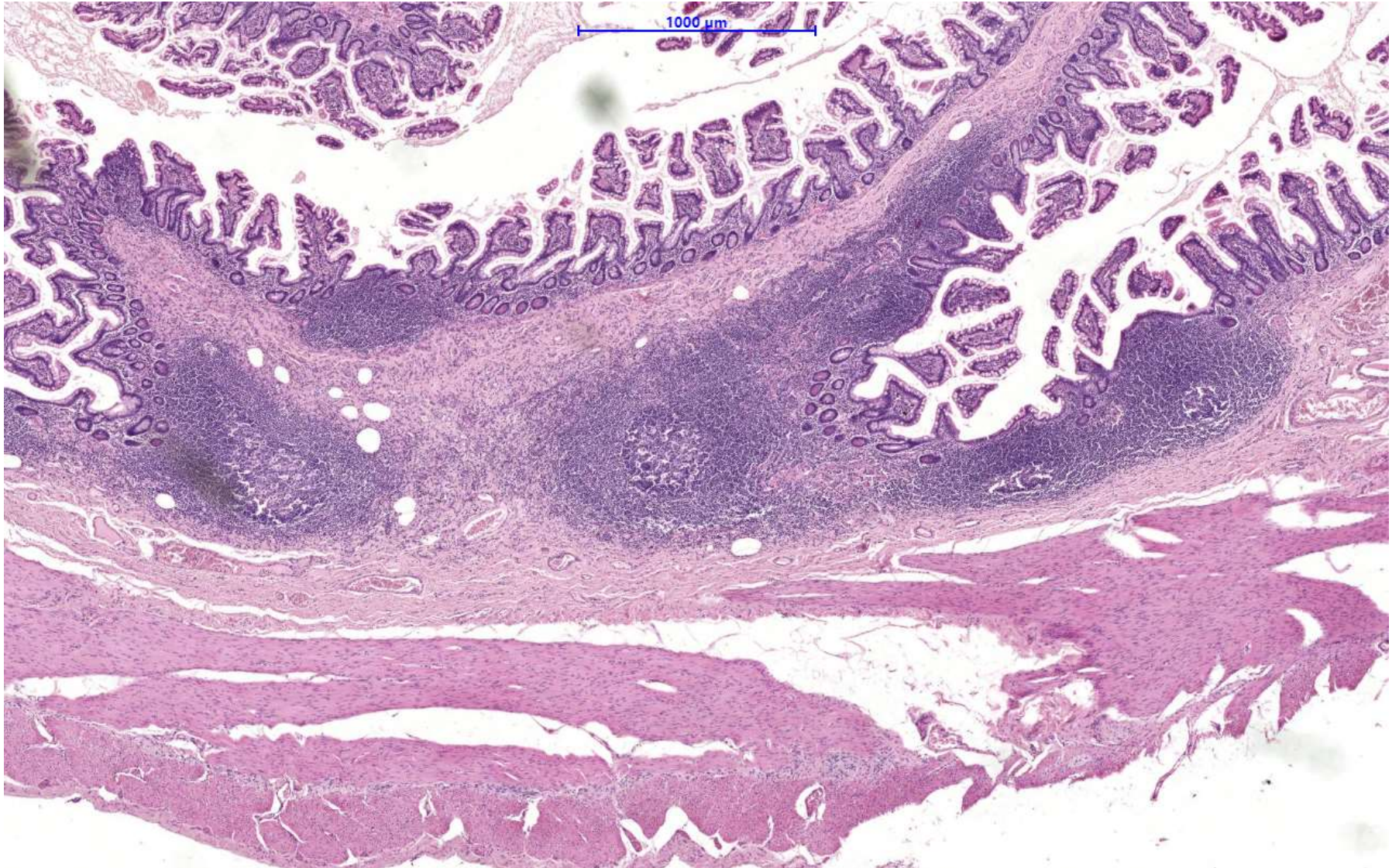
3.) *Lamina muscularis mucosae*

Lieberkühn kripták

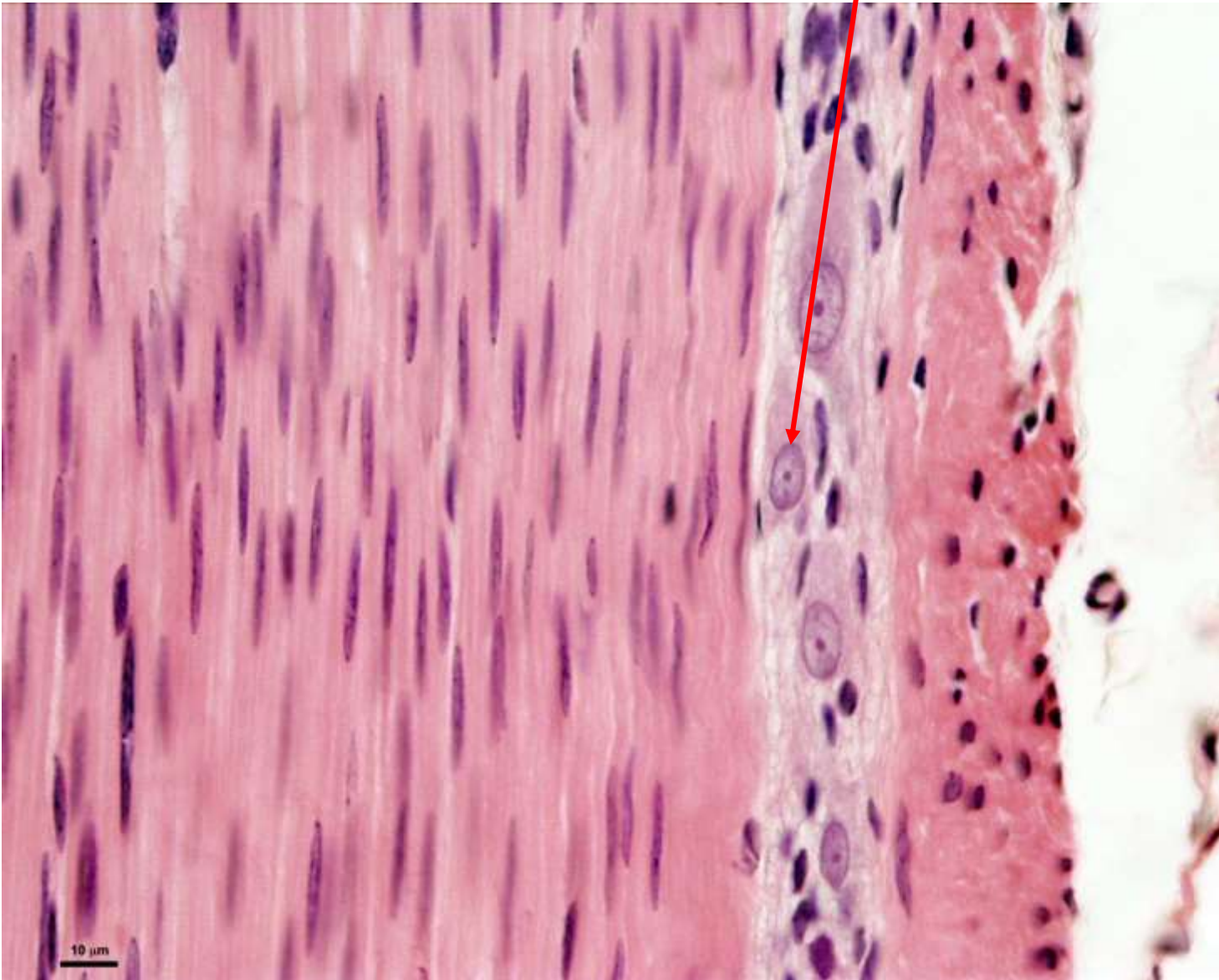
Submucosa

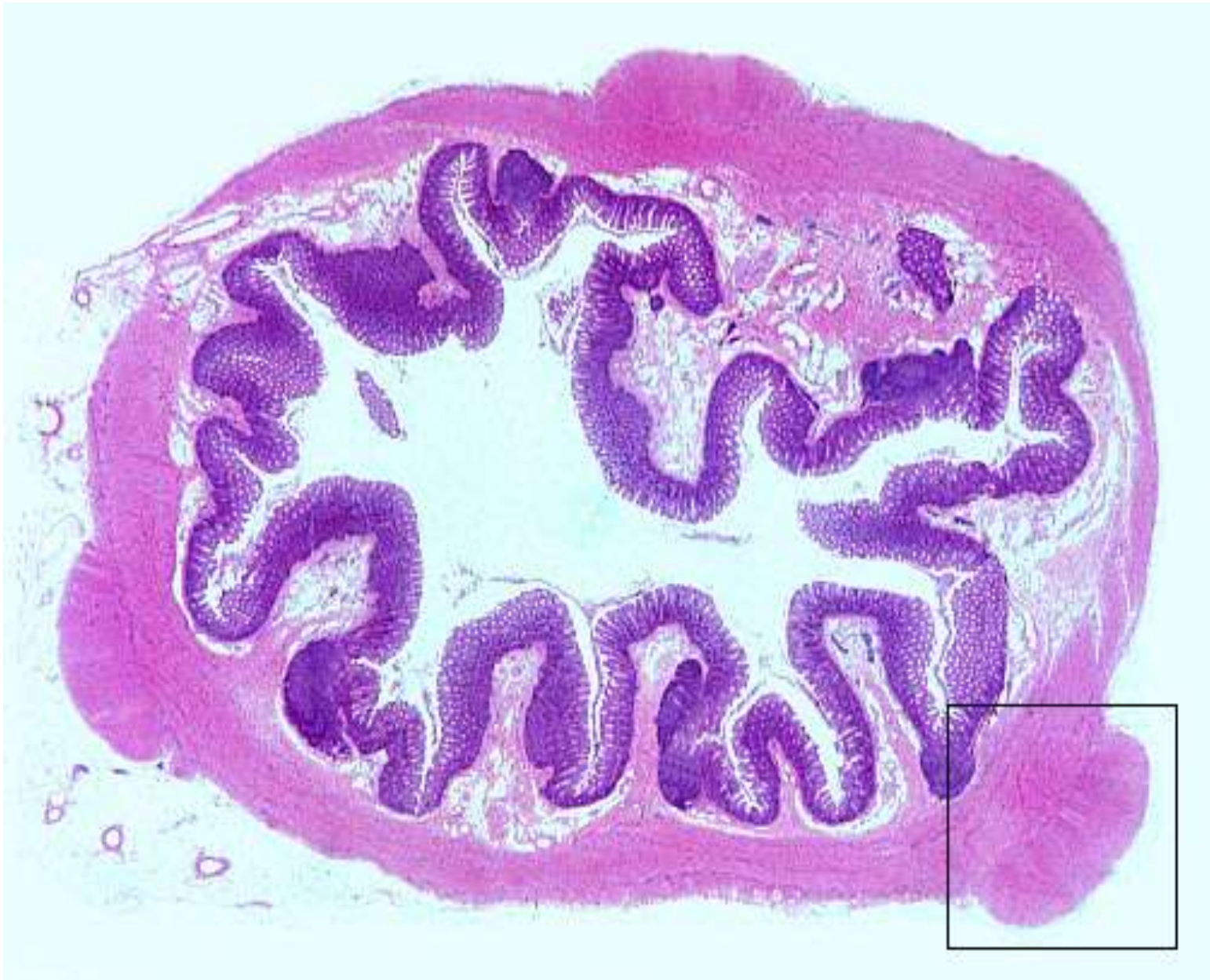
Ileum

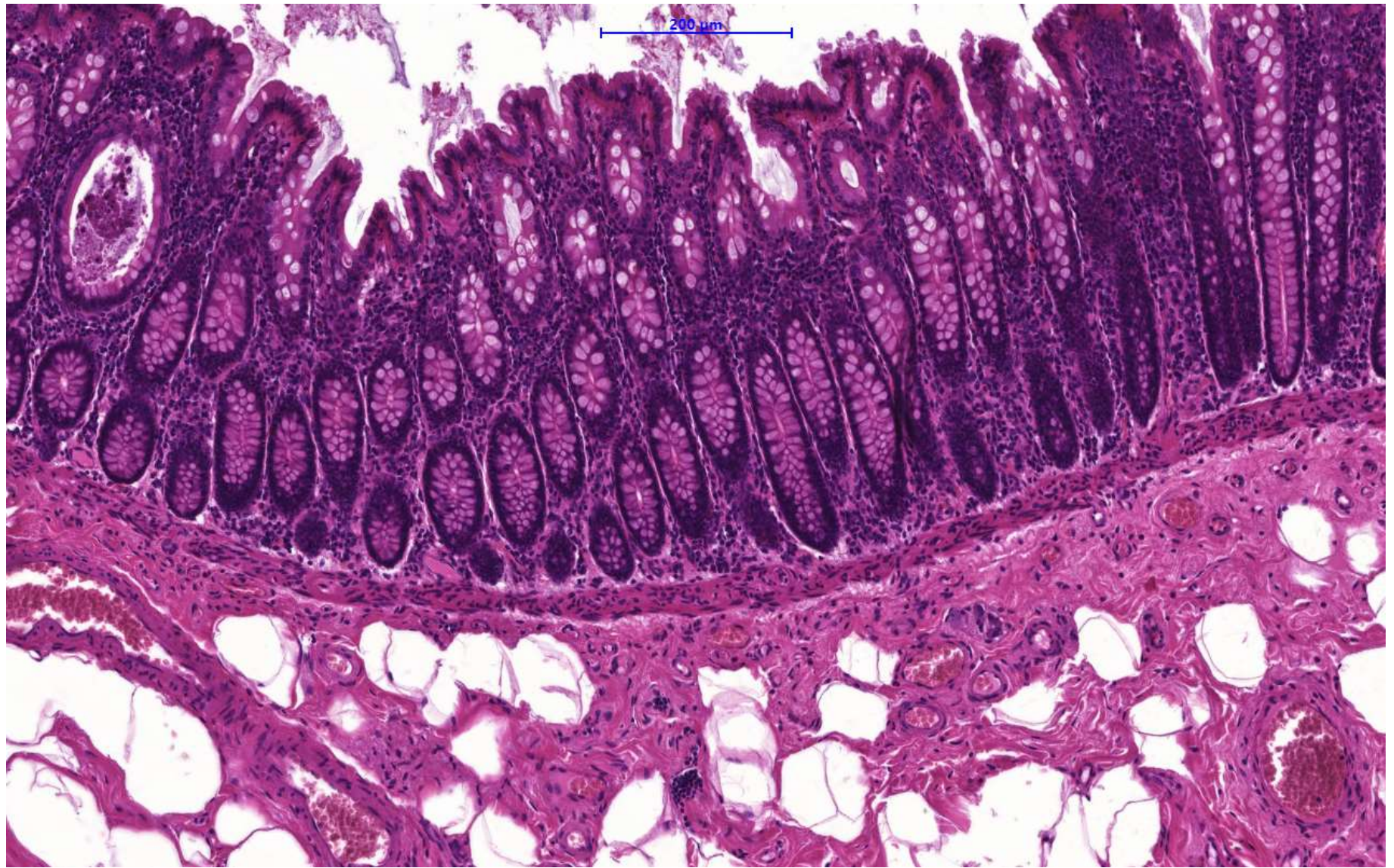
Plexus myentericus (Auerbach)

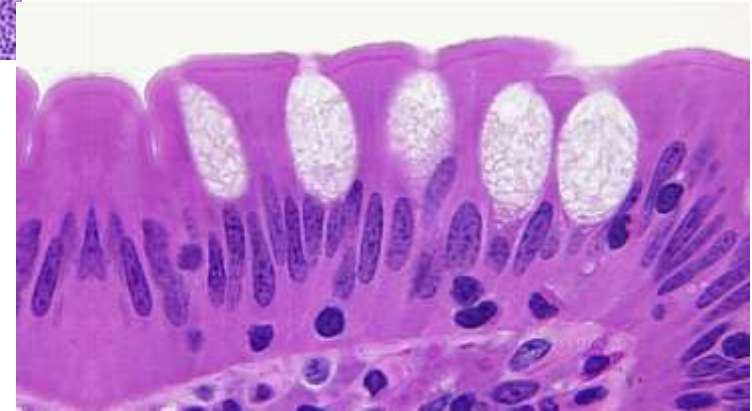
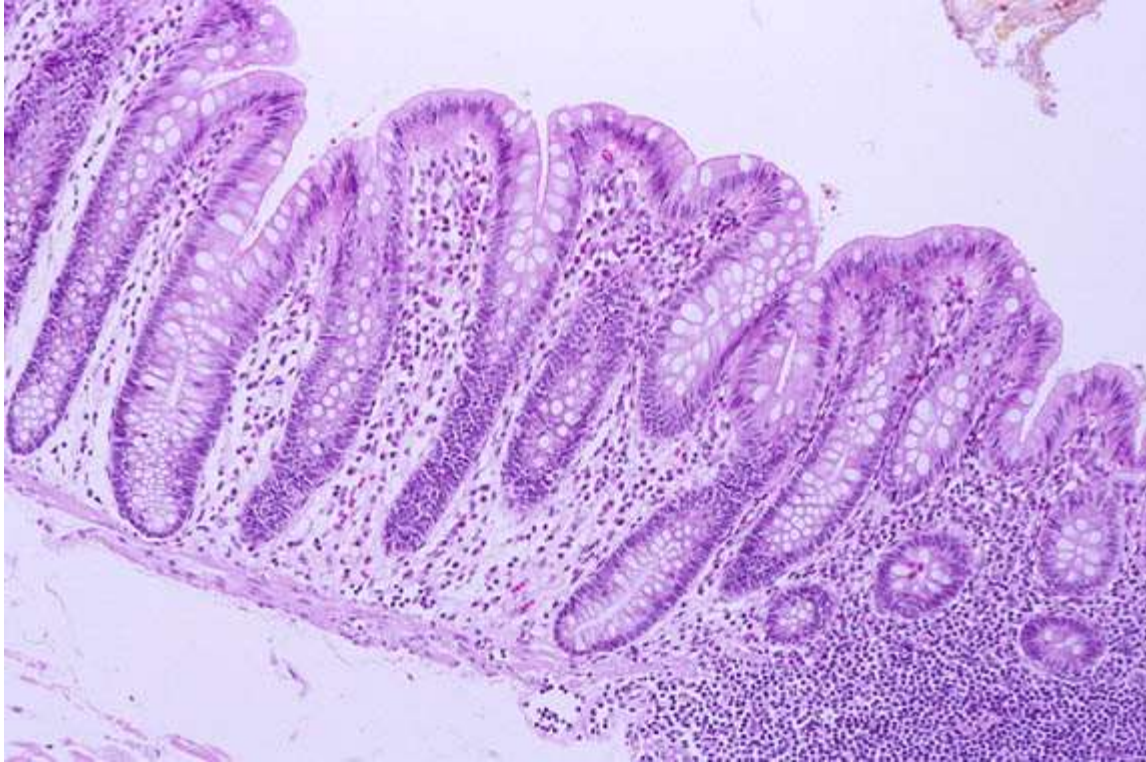
Vastagbél

Vastagbél

Vastagbél

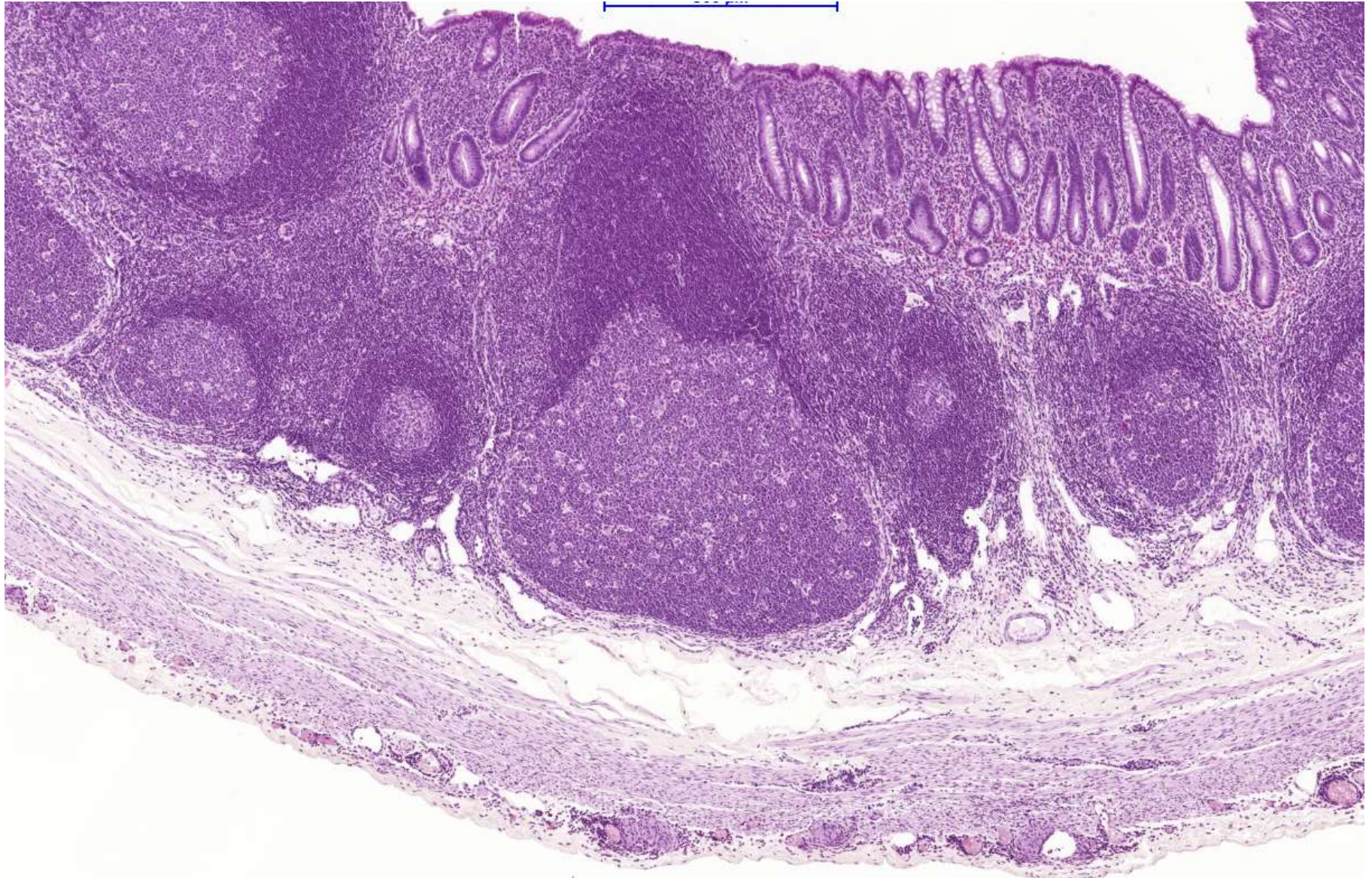

Appendix vermiformis

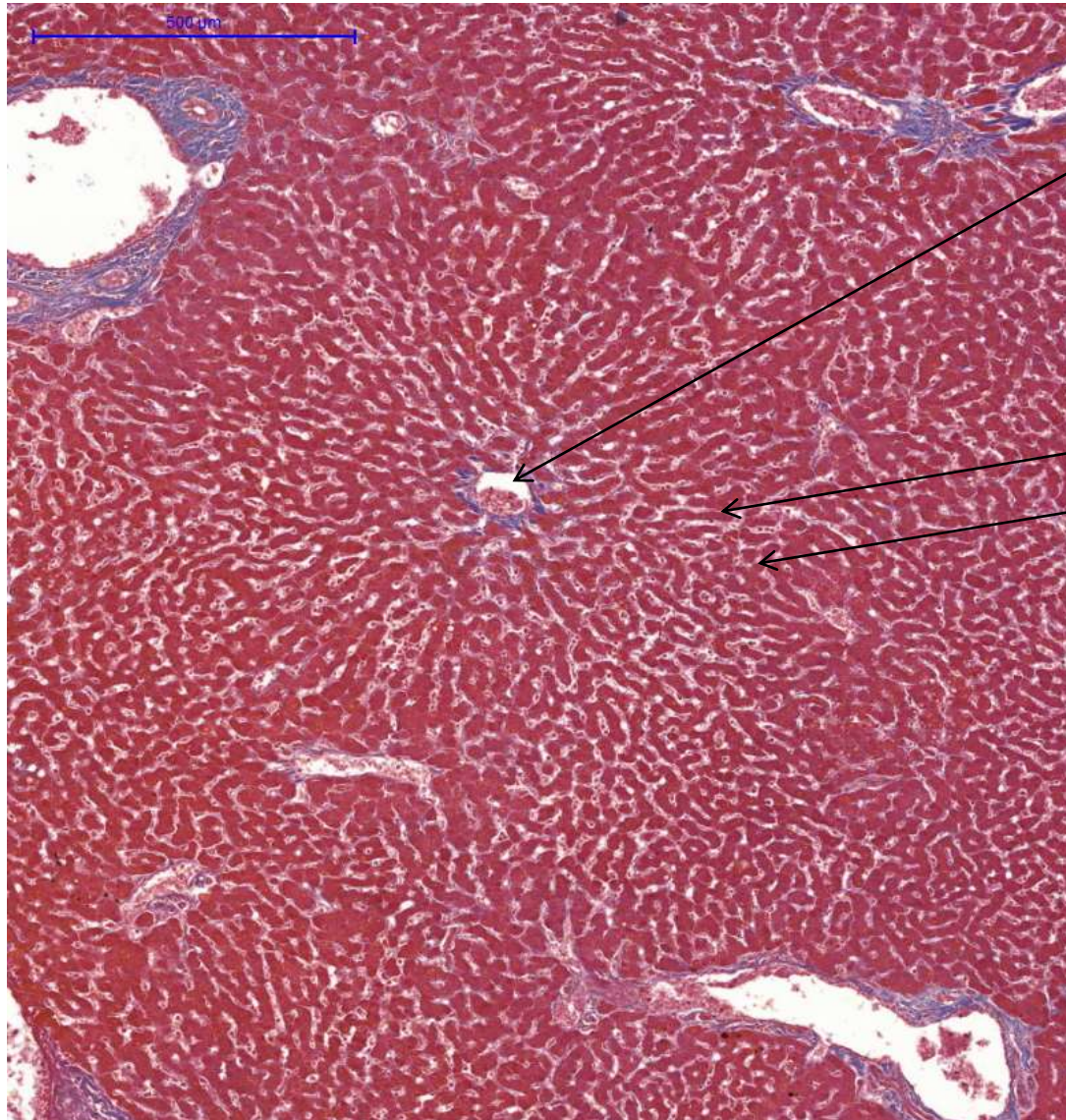

Appendix vermiformis

A máj szöveti szerkezete

Lobulus hepatis

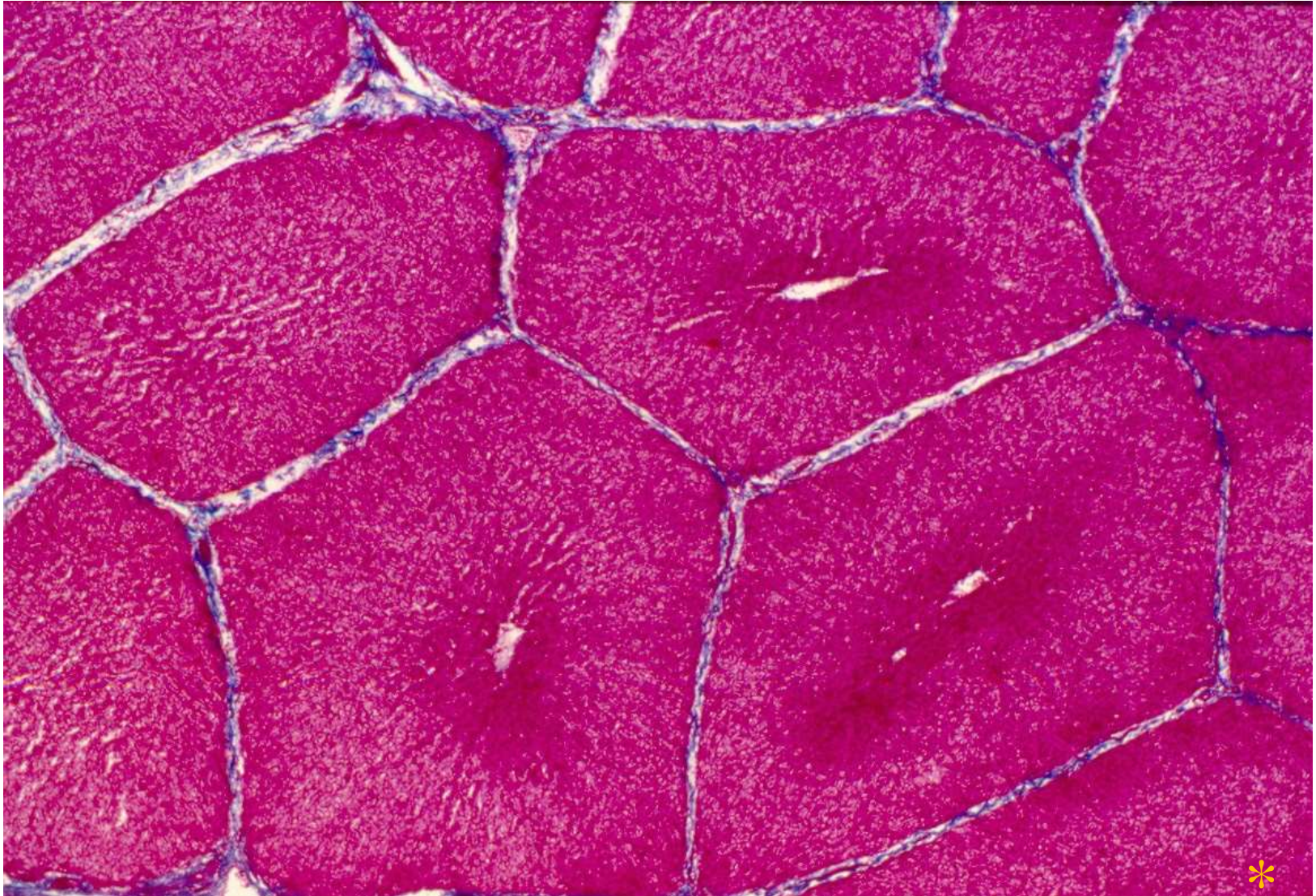

Vena centralis

Máj-sinusok
Májsejt gerendák

Májlebenyekék sertésmájban

Azan-festés

Portalis trias

Kupffer –sejtek fagocitált tusszemcsékkel

(Kísérleti állatba intravénásan beadott tusinjekció után.)

*

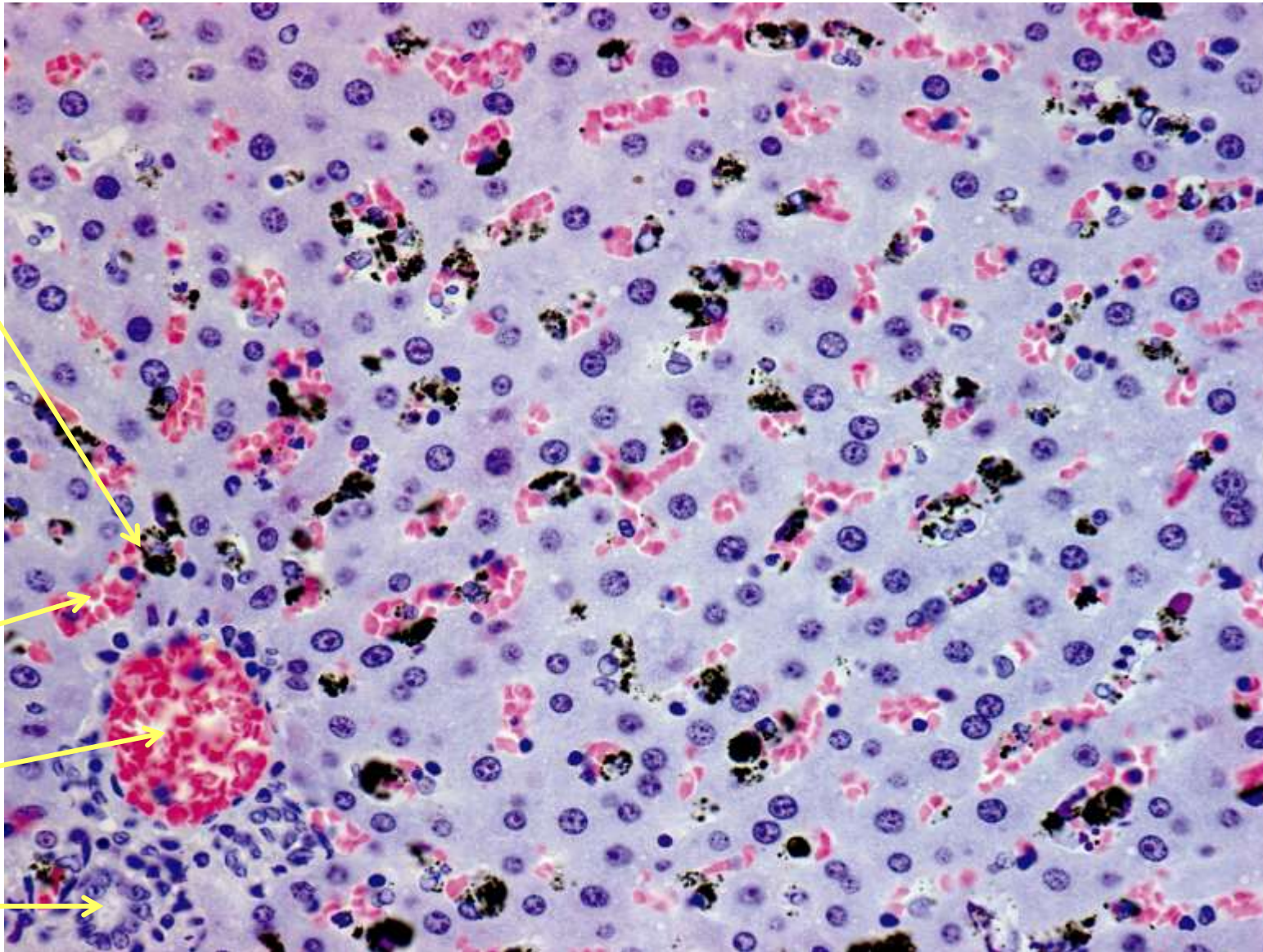
Kupffer sejt fagocitált
tusszemcsékkel

A fagocitózis a
lebenyke széli
részén a
legintenzívebb.

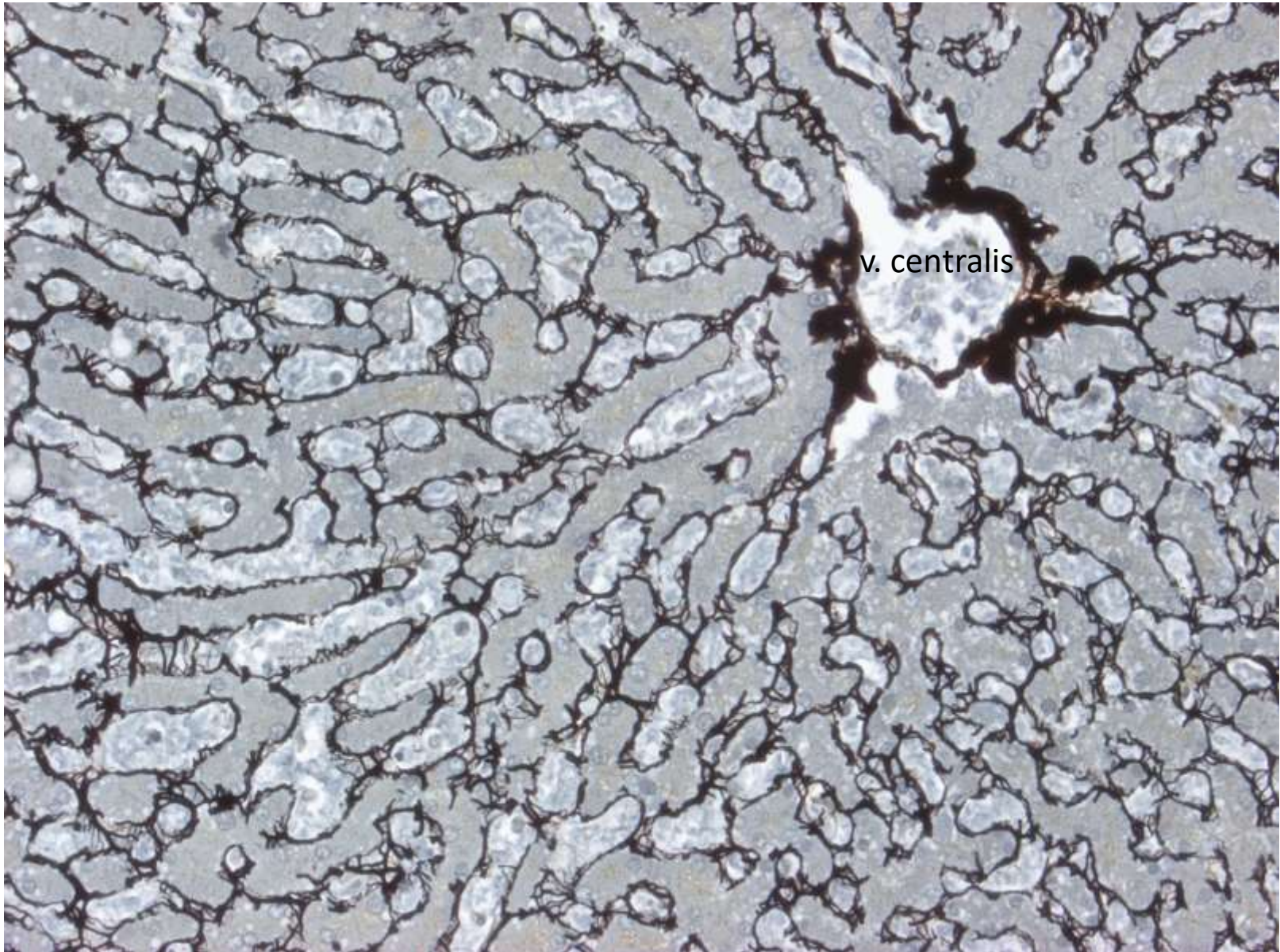
vörösvértestek a
sinusban

v. interlobularis (v.
portae ág)

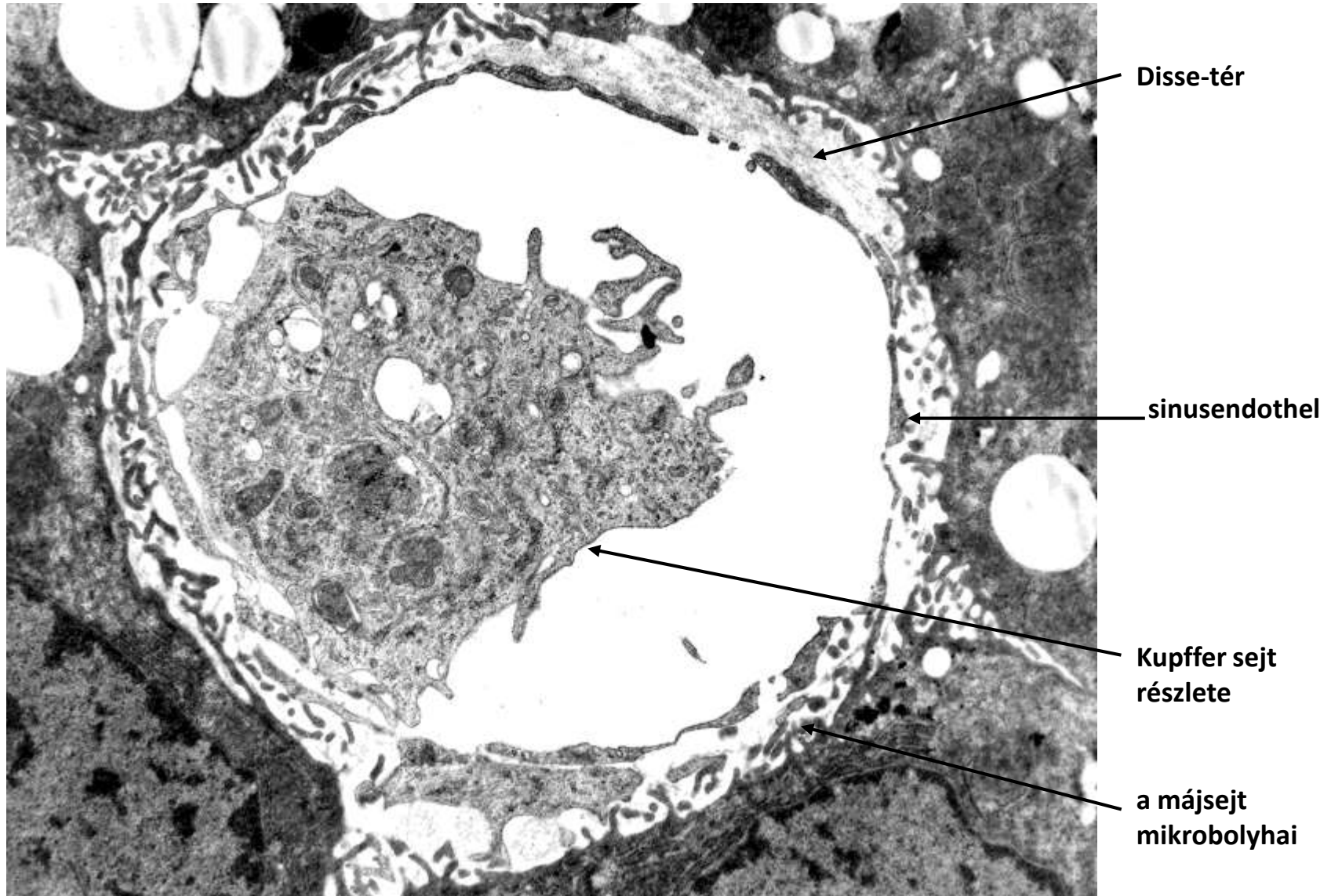
ductus
interlobularis
(epevezeték)

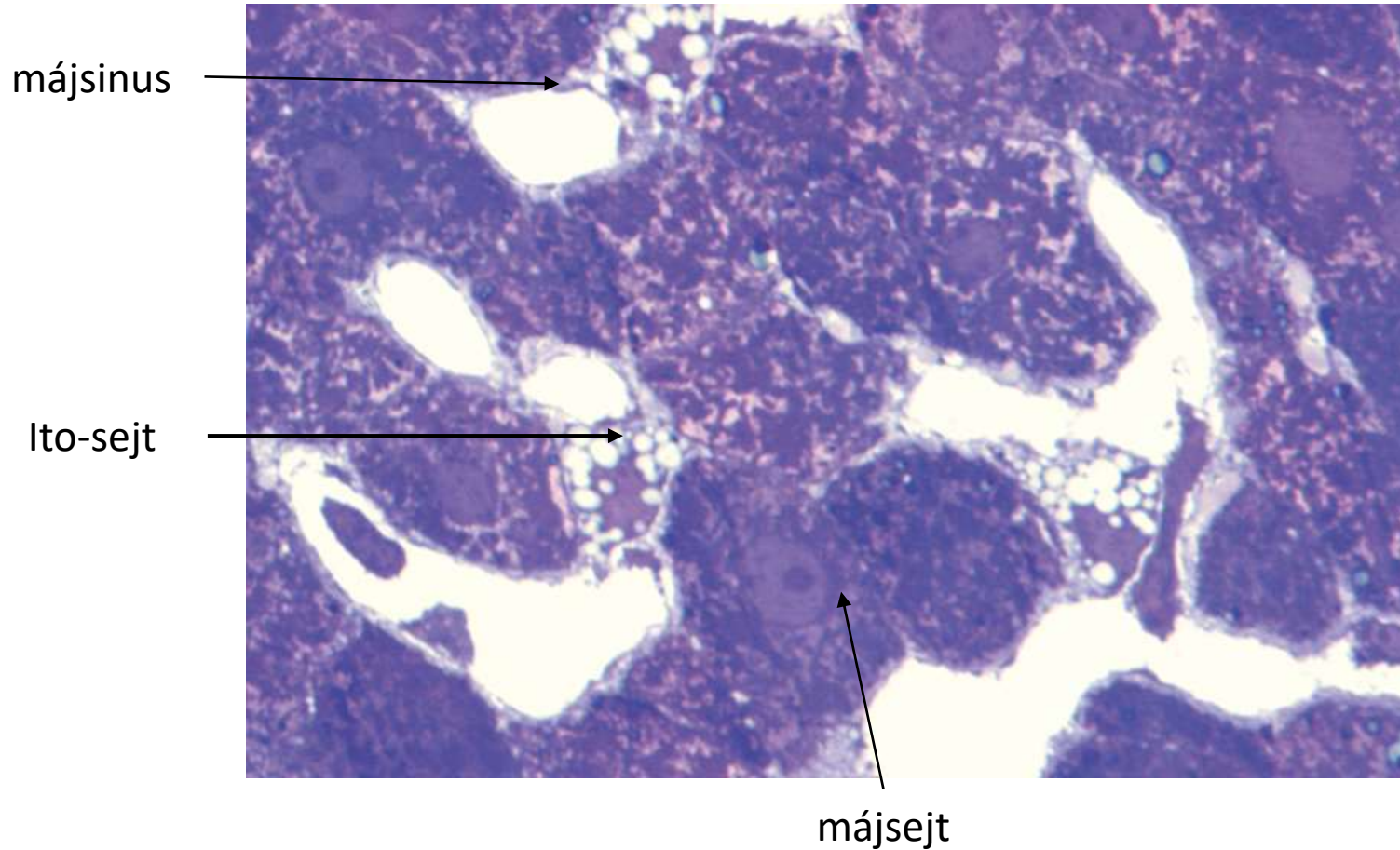
Rácsrostok (III-as típusú kollagén a Disse térben)

Májsinus keresztmetszeti képe az elektronmikroszkópban

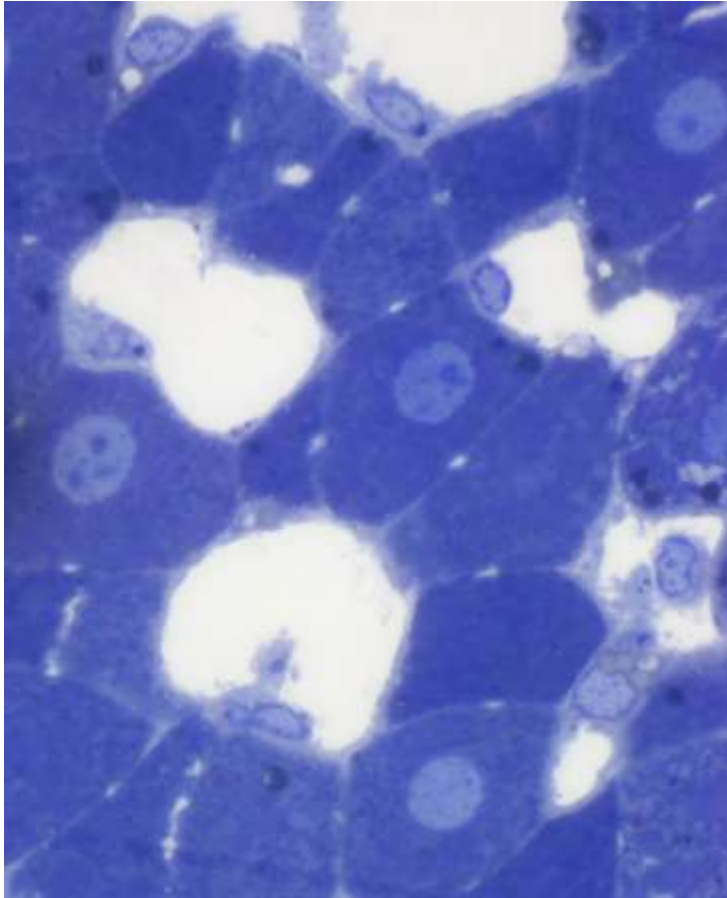

Ito-sejtek és májsinuszok félvékony metszeten

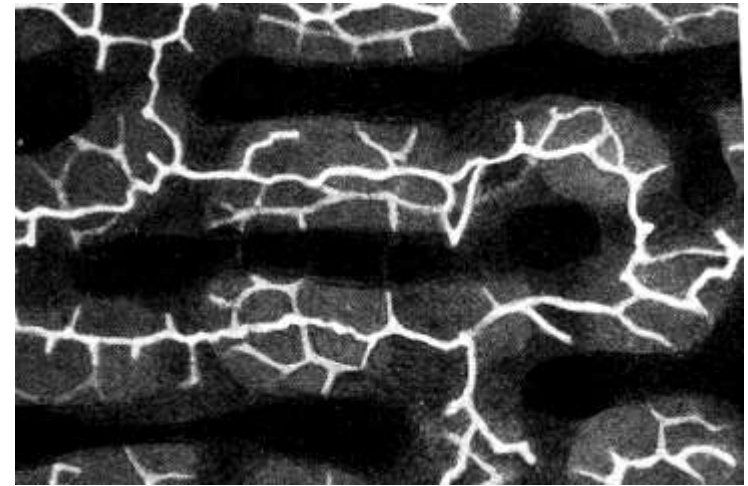
Epekapillárisok

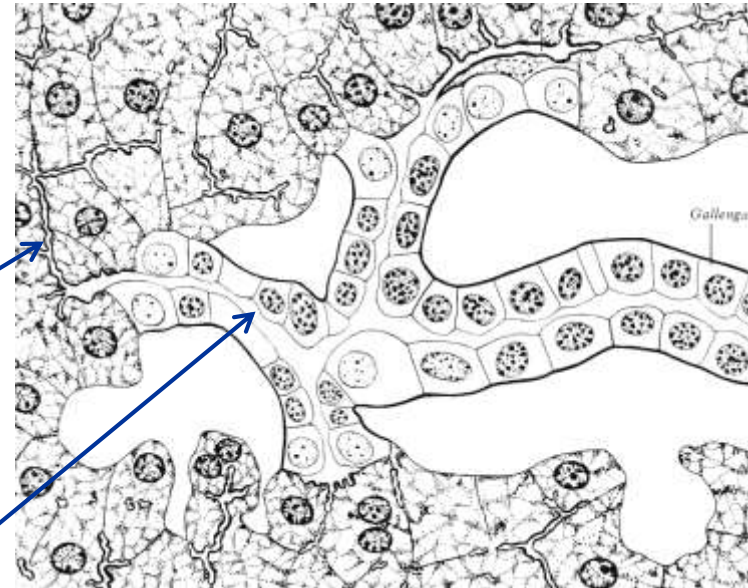
Epecapillarisok keresztmetszetei félvékony metszeten

Epecapillarisok feltüntetése fluoresceinnel epével történő kiválasztásával (fluoreszcens mikroszkópia)

Hirt, Ansorge u. Markstahler, 1939

Hering csatorna

epekapilláris

A lebényke szélén az epecapillarisok keskeny és rövid kivezetőcsőbe (**Hering-csatorna**) mennek át, mely egy interlobuláris epevezetékbe (ductus biliferus) torkollik. A Hering-csatorna őssejteket tartalmaz, melyek részt vehetnek regenerációs

folyamatokban.

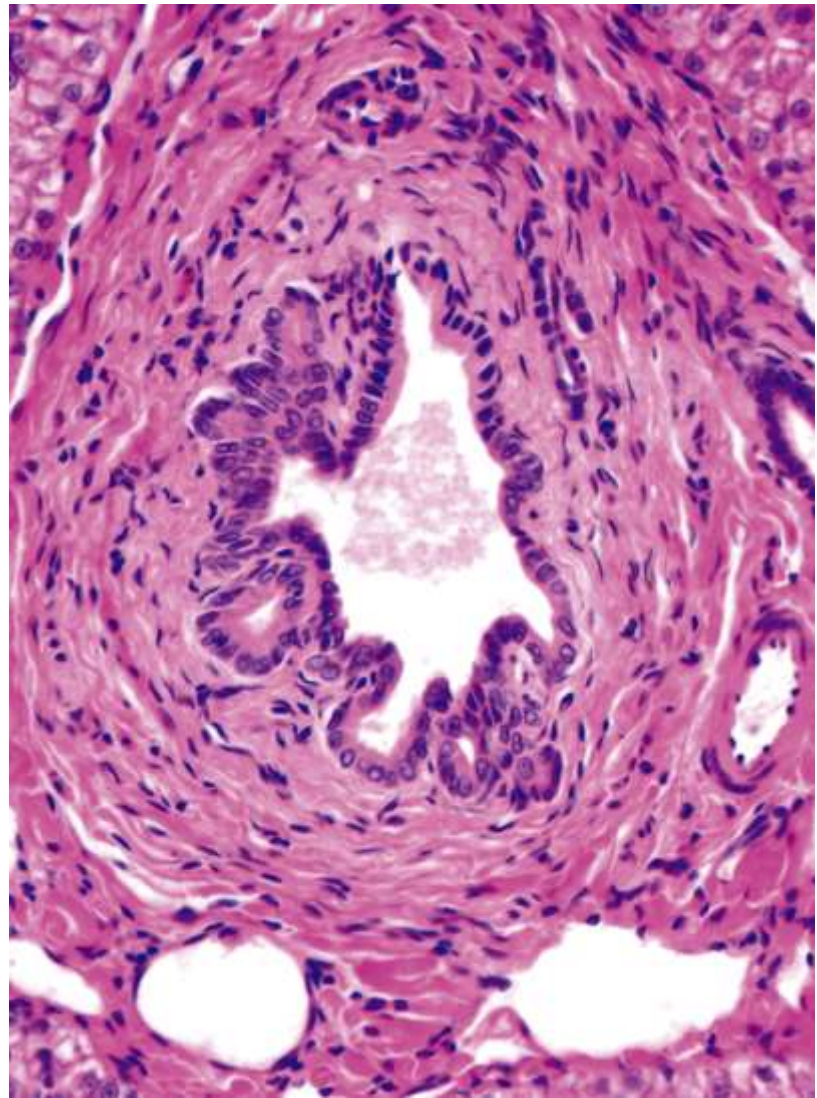
Clara, 1934

Ductus biliaris (epevezeték)

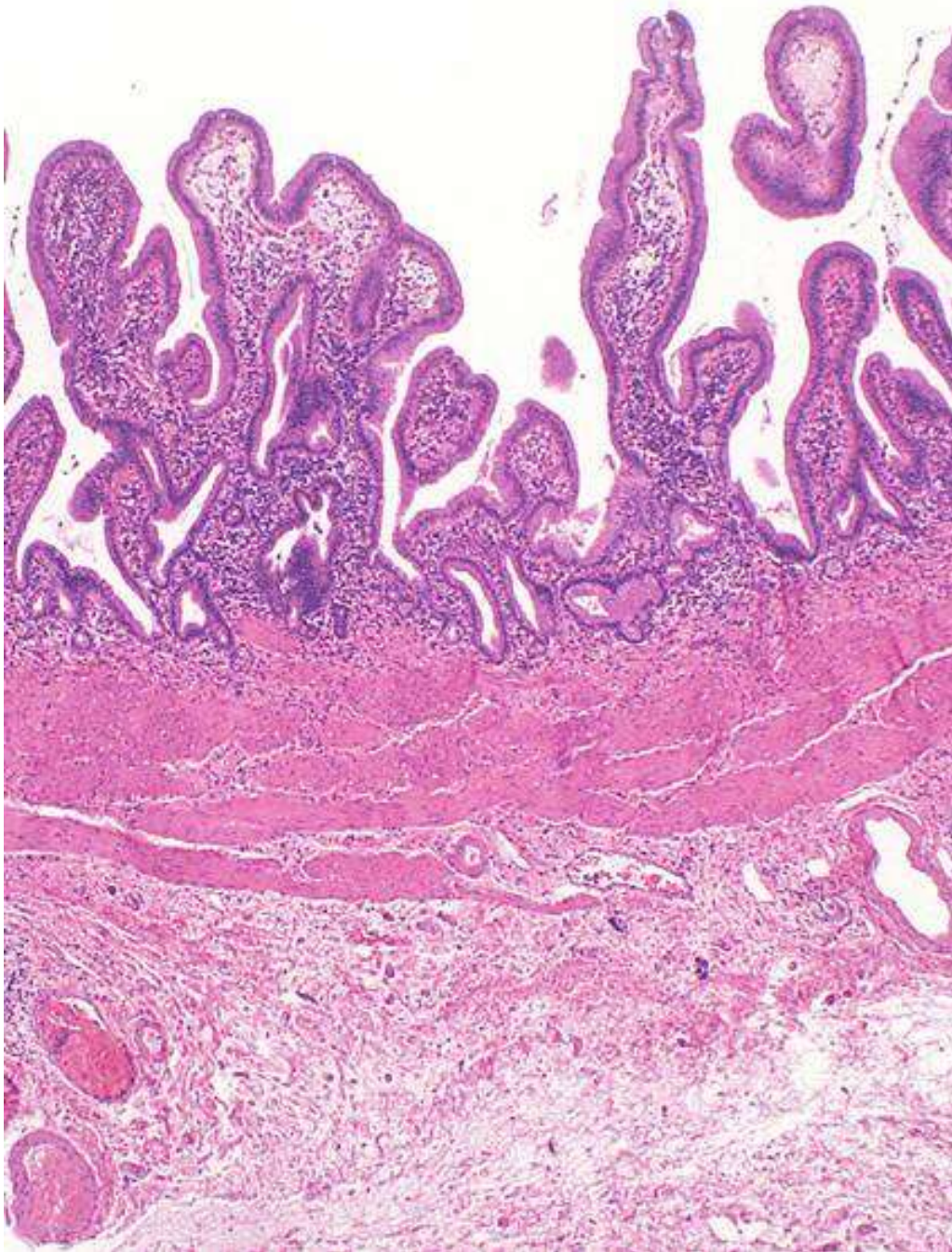
Hering-csatorna   v. portae ág   Kis epevezeték   a. hepatica ág

Kis epevezeték a portális részben

Középnagy epevezeték

Epehólyag

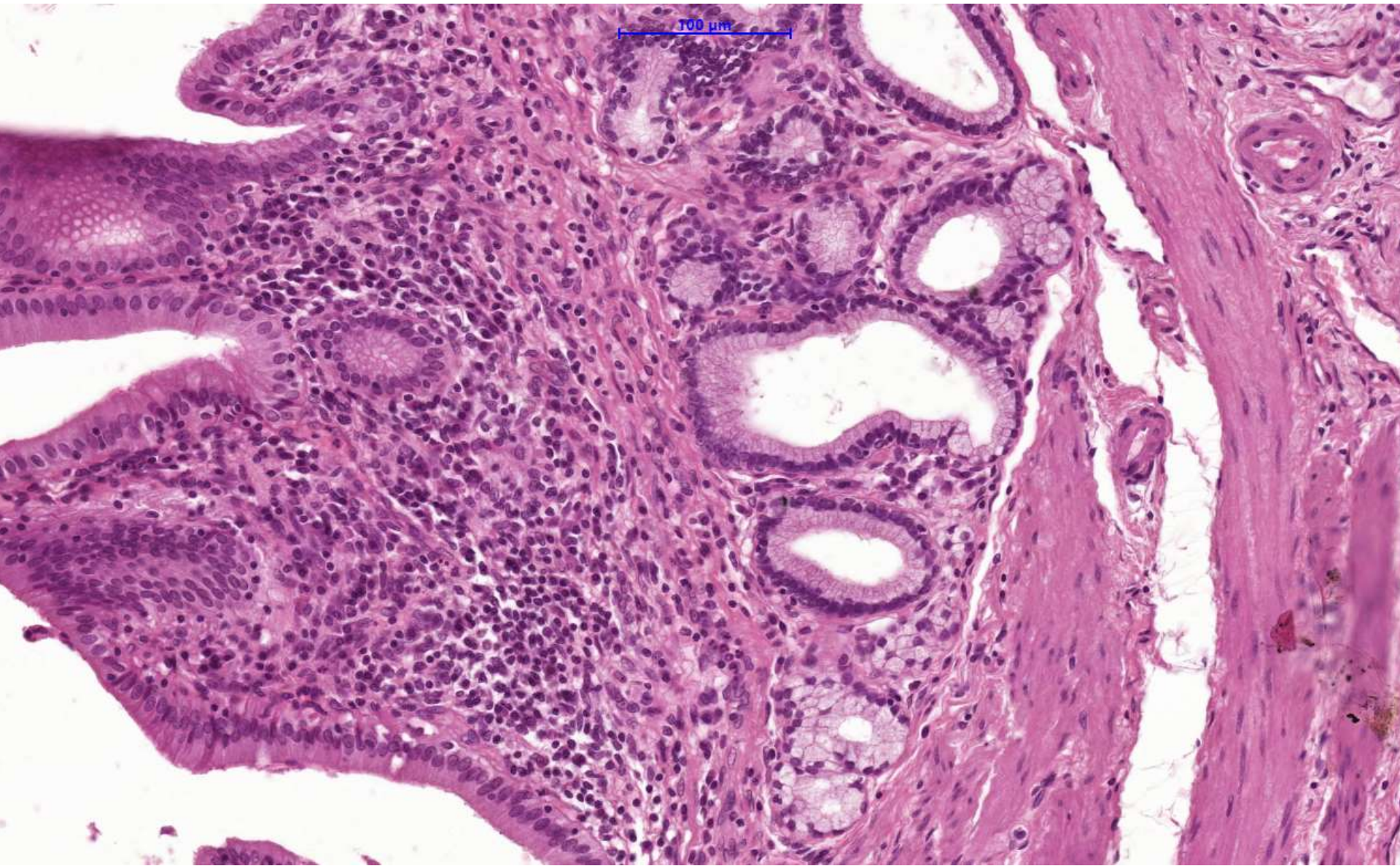

Tunica mucosa: erősen redőzött, labirintikus, a redők között mélybenyúló krypták. Egyrétegű hengerhám (vízviasszívási funkcióval), sejtgazdag lamina propria. A mély kryptákban a hám sok helyen nyáktermelő sejtekké alakul át.

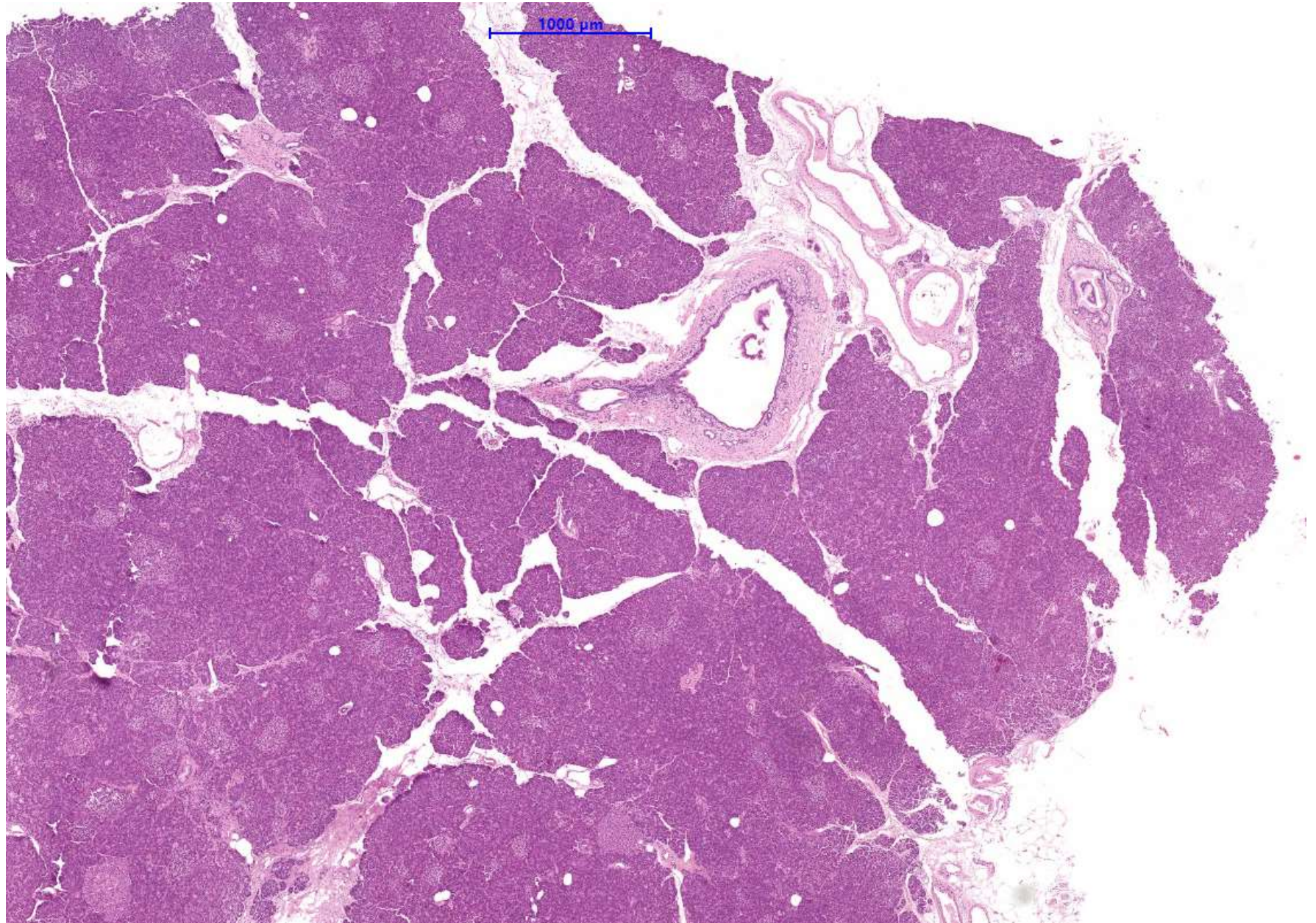
T. submucosa hiányzik.

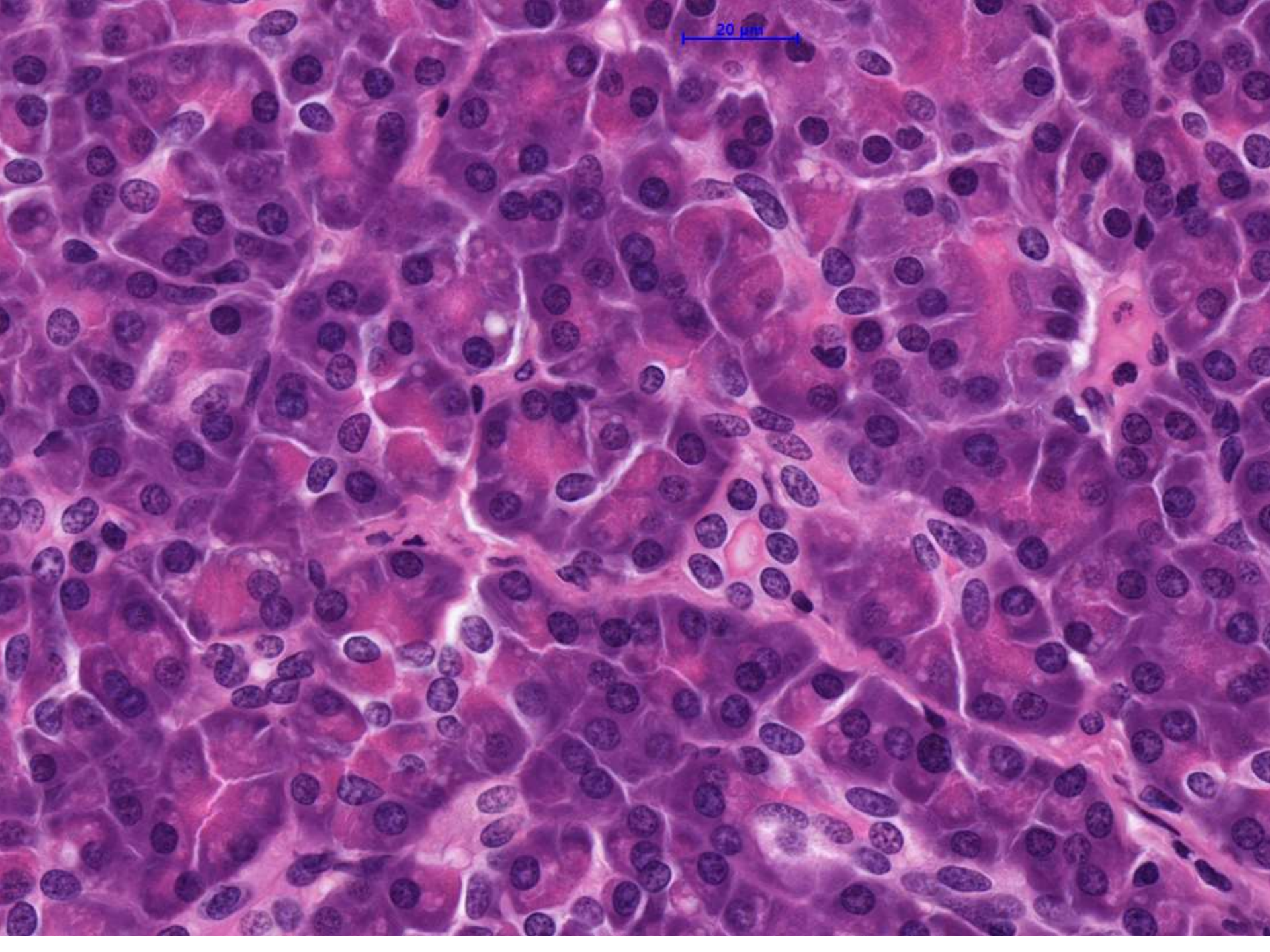
Tunica muscularis:
Simaizomsejtkötegek vastag rétegben.

T. serosa ill. adventitia. A képen erekben gazdag vastag adventitia

Pancreas

20 μ m

Langerhans szigetek

alfa sejtek: glukagon

béta sejtek: inzulin

gastrin, somatostatin, cholecystokinin, pancreas polypeptid (PP)

